निवेदन.

श्री अध्यात्मज्ञानप्रसारक मंडळ तरफथी जैनाचार्य श्रीमद् बुद्धिसागरसूरि ग्रन्थमालाना ग्रन्थांक नंबर मणका ७३–७४–७५–७६–७७ तरीके श्रीमद् बुद्धिसागरसूरिविरचितसंस्कृतग्रन्थो अनुक्रमे ७३ संघकर्तव्य ग्रन्थ. ७४ प्रजासमाज कर्तव्य ग्रन्थ. ७५ शोकविनाशक ग्रन्थ. ७६ चेटकबोध. ७७ सुदर्शना सुबोध. छपावी बहार पाडवामां आव्या छे अने तेनो सस्ती पडतर किंमत राखवामां आवी छे, ते ग्रन्थोने सुज्ञो वांचो अने आध्यात्मिक ज्ञान प्राप्त करो तथा आध्यात्मिक तत्त्वज्ञानना रसिकबंधुओ आवा ग्रन्थो छपाववामां आर्थिक सहाय करशो एम प्रार्थवामां आवे छे.

अध्यात्मज्ञानप्रसारक मंडल.

हा. वकील. शाह. मोहनलाल हिमचंद.

मु. पादरा.–(गुजरात)



प्रस्तावना.

अस्मत्कृत भजनसंग्रहनवमाभागमां सुदर्शनासुबोध ग्रन्थ गुर्जर भाषामां छपायेल छे. ते संबंधी भजनसंग्रह नवमा भागमांनी प्रस्तावनामां कंइक लख्युं छे, तेनो संस्कृतभाषामां पद्यबंधरचना वि. १९७९ मां विजापुरमां चोमासामां सुधारा वधारा साथे करवामां आवी छे तेमां प्रसंगोपात्त केटलाक श्लोकोनो उमेरो करवामां आव्यो छे. गुजराती पद्योना भाषांतरनो पण संस्कृतश्लोको रचतां केटलेक स्थाने फेरफार करवामां आव्यो छे. संघकर्तव्यग्रन्थ, प्रजासमाजकर्तव्यग्रन्थ, शोकविनाशक अने चेटकबोध ए चार ग्रन्थो भजनसंग्रह दशमा भागमां गुजरातीमां रचेला छपाव्या छे ते चार ग्रन्थोनो संस्कृत भाषामां पद्यमां अनुवाद करतां सुधारो वधारो करवामां आव्यो छे. वाचको गुजराती ग्रन्थो अने संस्कृत ग्रन्थो बन्नेने साथे राखीने वाचशे एटले स्वयमेव सुधारो वधारो समजी शकशे. संघकर्तव्य, प्रजासमाज कर्तव्य, शोकविनाशक, चेटकबोध, अने सुदर्शना सुबोध ए पांच ग्रन्थो विजापुरमां वि. सं. १९७९ ना चोमासामां रचवामां आव्या छे, तेमांना श्लोकोनुं अशुद्धिशुद्धिपत्रक आ साथे आपवामां आव्युं छे. श्री जिनेश्वरसर्वज्ञमहावीरप्रभु भाषित जैनधर्मना श्रुतज्ञानना अनेकनयोनी सापेक्षाओने ध्यानमां राखीने आ ग्रन्थो रच्या छे, छतां तेमां जिनेश्वरप्रभु महावीर देवनी आज्ञाथी जे कंइ विरुद्ध उत्सूत्र लखायुं होय तो तेनो सर्वसंघनी आगळ मिथ्या दुष्कृत दउछुं. सज्जनज्ञानीओ आ ग्रन्थो संबंधीमां भूलचूक संबंधी जे सूचनाओ जणावशे तेनो द्वितीयावृत्तिमां सुधारो वधारो करवामां आवशे. इत्येवं ॐ अर्हं महावीर शान्तिः ३

मु. प्रांतिज. फाल्गुन पूर्णिमा.

ले. बुद्धिसागर.

॥ संघकर्तव्यादिग्रन्थानां शुद्धिपत्रम् ॥

पृष्ठ	श्लोक	पंक्ति	अशुद्ध	शुद्ध
२	१०	१	सव	सर्व
३	२२	५	ददत्स्वभोगं संघार्थं,	ददद्भोगं स्वसंघार्थे
३	२४	९	चेसंमानन्	समानानन्
४	३०	२	सोद्वारक	सोद्वारकः
९	८०	१	माचरत्	माचरेत्

प्रजासमाजकर्तव्यग्रन्थः

पृष्ठ	श्लोक	पंक्ति	अशुद्ध	शुद्ध
१३	१९	२०	मकारैदृश्य	मकारदृशः
१६	४८	१७	निराभितानां	निराभिताय
१५	३९	१९	ज्योतिषं चरेत्	ज्योति रावरेत्
१७	५४	१०	बन्हिः	बहिः
१९	७७	१६	चर्मे	धर्मे

शोकविनाशकग्रन्थः

पृष्ठ	श्लोक	पंक्ति	अशुद्ध	शुद्ध
२३	११२	६	भार्ग्यवय	मार्गेवय
२६	१५	१९	भारयती	धारयति
२८	२६	१४	संधारयः	संधारय
२८	२६	१५	संपूरयन्	संपूरय
३०	३६	११	भवेनदा	भवेन्नुनदा
३०	३६	१३	यदाऽप्यनो	यदाऽऽप्यनो
३१	४१	८	स्फोनि हिता	स्फर्तिहिता
३६	७३	११	निरायपाऽप्या	निरस्यपाऽऽप्या
३३	५२	१०	निपोभिते	विदोभिते

प्रस्तावना.

अस्मत्कृत भजनसंग्रहनवमाभागमां सुदर्शनासुबोध ग्रन्थ गुर्जर भाषामां छपायेल छे. ते संबंधी भजनसंग्रह नवमा भागमांनी प्रस्तावनामां कंइक लख्युं छे, तेनो संस्कृतभाषामां पद्यबंधरचना वि. १९७९ मां विजापुरमां चोमासामां सुधारा वधारा साथे करवामां आवी छे तेमां प्रसंगोपात्त केटलाक श्लोकोनो उमेरो करवामां आव्यो छे. गुजराती पद्योना भाषांतरनो पण संस्कृतश्लोको रचतां केटलेक स्थाने फेरफार करवामां आव्यो छे. संघकर्तव्यग्रन्थ, प्रजासमाजकर्तव्यग्रन्थ, शोकविनाशक अने चेटकबोध ए चार ग्रन्थो भजनसंग्रह दशमा भागमां गुजरातीमां रचेला छपाव्या छे ते चार ग्रन्थोनो संस्कृत भाषामां पद्यमां अनुवाद करतां सुधारो वधारो करवामां आव्यो छे. वाचको गुजराती ग्रन्थो अने संस्कृत ग्रन्थो बन्नेने साथे राखीने वाचशे एटले स्वयमेव सुधारो वधारो समजी शकशे. संघकर्तव्य, प्रजासमाज कर्तव्य, शोकविनाशक, चेटकबोध, अने सुदर्शना सुबोध ए पांच ग्रन्थो विजापुरमां वि. सं. १९७९ ना चोमासामां रचवामां आव्या छे, तेमांना श्लोकोनुं अशुद्धिशुद्धिपत्रक आ साथे आपवामां आव्युं छे. श्री जिनेश्वरसर्वज्ञमहावीरप्रभु भाषित जैनधर्मना श्रुतज्ञानना अनेकनयोनी सापेक्षाओने ध्यानमां राखीने आ ग्रन्थो रच्या छे, छतां तेमां जिनेश्वरप्रभु महावीर देवनी आज्ञाथी जे कंइ विरुद्ध उत्सूत्र लखायुं होय तो तेनो सर्वसंघनी आगळ मिथ्या दुष्कृत दउछुं. सज्जनज्ञानीओ आ ग्रन्थो संबंधीमां भूलचूक संबंधी जे सूचनाओ जणावशे तेनो द्वितीयावृत्तिमां सुधारो वधारो करवामां आवशे. इत्येवं ॐ अर्हं महावीर शान्तिः ३

मु. मांतिज. फाल्गुन पूर्णिमा.

ले. बुद्धिसागर.

॥ संघकर्तव्यादिग्रन्थानां शुद्धिपत्रम् ॥

पृष्ठ	श्लोक	पंक्ति	अशुद्धं	शुद्धं
२	१०	१	मव	मर्व
३	२२	५	ददद्भुत्स्वभोगे संपार्थ,	ददद्भोगे स्वसंपादि
३	२४	९	संसंमानन	समामानन
४	३०	२	मोदवारक	मोदवार:
९	८०	१	मापाह	मावांत्र

प्रजासमाजकर्तव्यग्रन्थः

पृष्ठ	श्लोक	पंक्ति	अशुद्धं	शुद्धं
१३	१९	२०	मकारेदश।	मकारदश:
१६	४८	१७	निराधिमाना	निराधिमाव
१५	३९	१९	वर्षानिपं वांत्र	वर्षानि यावांत्र
१७	५४	१०	वनिदा	वहि:
१९	७७	१६	पर्प	पर्द

शोकविनाशकग्रन्थः

पृष्ठ	श्लोक	पंक्ति	अशुद्धं	शुद्धं
२३	११२	६	भागपंवप	दार्मावप
२६	१५	१९	प्रागपनी	प्रागपति
२८	२६	१४	संभारवः	संभारव
२८	२६	१५	संपूरपव	कदूरप
३०	३६	११	पवेनदा	पवेपुनदा
३०	३६	१३	पदाऽपगो	पदाऽऽपगो
३१	४१	८	अन्यानि दिना	अन्यानि दिना
३६	७२	११	निरादपाऽपा	निराष्पदाऽपा
३३	५२	१०	निवांमिते	निवांमिते

पृष्ठं	श्लोक	पंक्ति	अशुद्धं	शुद्धं
१०२	४१५	१७	कर्मभ्या	कर्मभ्यां
९३	३२९	१७	यथ्वा	यदृथ्वा
१०१	४०२	११	गृहाऽस्वासे	गृहाऽऽस्वासे
१०६	४५३	१७	यदा	यदौ
१११	४८५	६	यतद्धि	यणद्धि
११५	५०६	६	दुखं	दुःखं
११५	५०९	१५	येननाना	येननानां
११९	५२७	८	मन्यः	यान्यः
१२०	५३४	१५	स्या	स्या
१२१	५३८	११	सर्वे	मर्वे
१३०	६१५	९	कार्यं	कार्यं
१३८	६८४	१४	स्वद्बोधनात्	स्वद्बोधनात्
१५०	७४१	१	ग ष्टेस्सणं	गण्टेस्सणां
१५४	७६१	४	दुःस्वदः	दुःस्वदः
१५४	७६२	६	गुणाढ्यो	गुणाढ्यो
१५६	७७२	७	साद्गतिः	साद्गतिः
१५८	७८२	९	द्वग.	परगुण
१६०	७९२	११	भावि भवति	भाविर्भवति
१२५	५६२	५	यभवो	भभवो
१२७	५८५	९	पापाद्दुःखं	पापाद्दुःखं

धन्यवाद.

आ उपयोगी ग्रंथ प्रसिद्ध करवाने माटे नीचे जणावेल बंधुओए अमने द्रव्य सहाय आपी छे जे माटे ते बंधुओनो धन्यवाद पूर्वक अत्रे नोंध लेवामां आवे छे. भविष्यमां मंडळना अन्य ग्रंथो प्रसिद्ध करवामां शुभ बंधुओ सहायभूत बनशे एम इच्छीए छीए.

१०१) शा. मोतीलाल नगीनदास.

विजापुर हाल पुना.

५१) शा. चंदुलाल मोतीलाल.

विजापुर हाल पुना.

५०) शा. मोहनलाल जेसंगभाइ सद्गत् नीमीत्ते

ह. विजापुर.

उपर जणावेल स्वधर्मी बंधुओनो अंतःकरण पूर्वक आभार मानवामां आवे छे.

लेखक,

आत्माराम खेमचंद.

मु. साणंद.

श्री अध्यात्म ज्ञानप्रसारक मंडळ तरफथी.

भजनसंग्रह भाग ९ छपाइ बहार् पडयो छे.

सूरीश्वरजीनी आभ्यंतरभावनाना प्रतिबिंबरूपरसथी छला-छलसुंदर पद्यो.थी भरपूर आ पुस्तक खरेखर गुजरातना काव्य भंडोळमां अगत्यनो उमेरो करे छे, ते जाणीने खरेखर दरेक गुजरातीने आनंदज थशे. आ संग्रहमां वैराग्य, अध्यात्म ज्ञानचारित्र तथा नीतिना तरंगो छलकाता होवाथी जगतूमां तेनो प्रचार एकदम थवानी जरुर छे. वळी तेओए जैनजगतूने हालनी मंदावस्थामांथी जाग्रत करवा सारु अने लोकोने कर्तव्यपरायण करवा-सारु जुदा जुदा पात्रोद्वारा अनेक विषयो चर्ची जैनजगतूने तद्दन नवी दवे कर्तव्यदिशानो मार्ग जणाव्यो छे. जेथी जैन जगत् खरेखर प्रगतिशील थनी जशे. अने जैनजगत् खरेखर वखतसरनी कार्यप्रणालिकारूप मार्गमां विचरशे. हालनी स्वराज्य अने स्वदेशनी आध्यात्मिक भावनाने पण आ ग्रंथमां योग्य स्थान मळ्युं छे, एटलुंज नहि पण बाह्य स्वराज्य अने बाह्यस्वदेशनी साथे आभ्यंतर स्वराज्य अने आभ्यंतर स्वदेश के सर्वविश्वप्रभुनोतुं परमादर्शध्येय छे, अनेक गूढतत्त्वोथी भरपूर तथा ज्ञाति अने धर्मना भेदभावरहित दरेकने समान उपयोगी आ पुस्तक छे. एक वार वांच्याथी हाथमांथी मूकवानुं मन थशे नहीं. सुंदर पाकुं बाइन्डींग पृष्ठ ५८० किंमत रु. १-८-० पोस्टेज जुदुं.



श्री अध्यात्मज्ञानप्रसारक मंडळ तरफथी

श्रीमद् बुद्धिसागरसूरिजीग्रन्थमाळामां प्रगट थयेला ग्रन्थो.



ग्रंथांक		पृष्ठ	किंमत.
	१ प. भजन संग्रह भाग १ लो.	२००	०-८-०
*	१ अध्यात्म व्याख्यानमाळा.	२०६	०-४-०
*	२ भजनसंग्रह भाग २ जो.	३३६	०-८-०
*	३ भजनसंग्रह भाग ३ जो.	२१५	०-८-०
*	४ समाधिशतकम्.	६१२	०-८-०
	५ अनुभवपचिशी.	२४८	०-८-०
	६ आत्मप्रदीप.	३१५	०-८-०
*	७ भजनसंग्रह भाग ४ थो.	३०४	०-८-०
	८ परमात्मदर्शन.	४००	०-१२-०
*	९ परमात्मज्योति.	५००	०-१२-०
*	१० तत्त्वबिंदु.	२३०	०-४-०
*	११ गुणानुराग. (आवृत्ति बीजी)	२४	०-१-०
*	१२-१३. भजनसंग्रह भाग ५ मो तथा ज्ञानदीपिका.	१९०	०-६-०
*	१४ तीर्थयात्रानुं विमान (आ. बीजी)	६४	०-२-०
*	१५ अध्यात्मभजनसंग्रह	१९०	०-६-०
*	१६ गुरुबोध.	१७४	०-४-०
*	१७ तत्त्वज्ञानदीपिका	१२४	०-६-०

भजनसंग्रह भाग ९ छपाइ वहार् पड्यो छे.

सूरीश्वरजीनी आभ्यंतरभावनाना प्रतिबिंबरूपरसथी छला-छलसुंदर पद्योथी भरपूर आ पुस्तक खरेखर गुजरातना काव्य भंडोळमां अगत्यनो उमेरो करे छे, ते जाणीने खरेखर दरेक गुजरातीने आनंदज थशे. आ संग्रहमां वैराग्य, अध्यात्म ज्ञानचारित्र तथा नीतिना तरंगो छलकाता होवाथी जगतमां तेनो प्रचार एकदम थवानी जरुर छे. वळी तेओए जैनजगत्‌ने हालनी मंदावस्थामांथी जाग्रत करवा सारु अने लोकोने कर्तव्यपरायण करवा सारु जुदा जुदा पात्रोद्वारा अनेक विषयो चर्चो जैनजगत्‌ने तद्दन नवी दवे कर्तव्यदिशानो मार्ग जणाव्यो छे. जेथी जैन जगत् खरेखर प्रगतिशील थनी जशे. अने जैनजगत् खरेखर वखतसरनी कार्यप्रणालिकारूप मार्गमां विचरशे. हालनी स्वराज्य अने स्वदेशनी आध्यात्मिक भावनाने पण आ ग्रंथमां योग्य स्थान मळ्युं छे, एटलुंज नहि पण बाह्य स्वराज्य अने बाह्यस्वदेशनी साथे आभ्यंतर स्वराज्य अने आभ्यंतर स्वदेश के सर्वविश्वजनोनुं परमादर्शध्येय छे, अनेक गूढतत्त्वोथी भरपूर तथा ज्ञाति अने धर्मना भेदभावरहित दरेकने समान उपयोगी आ पुस्तक छे. एक वार वांच्याथी हाथमांथी मूकवानुं मन थशे नहीं. सुंदर पाकुं बाइन्डींग पृष्ठ ५८० किंमत रु. १-८-० पोस्टेज अलग.



श्री अध्यात्मज्ञानप्रसारक मंडळ तरफथी

श्रीमद् बुद्धिसागरसूरिजीग्रन्थमाळामां

प्रगट थयेला ग्रन्थो.



	ग्रथांक	पृष्ठ	किंमत.
	१ क. भजन संग्रह भाग १ लो.	२००	०–८–०
*	१ अध्यात्म व्याख्यानमाळा.	२०६	०–४–०
*	२ भजनसंग्रह भाग २ जो.	३३६	०–८–०
*	३ भजनसंग्रह भाग ३ जो.	२१५	०–८–०
*	४ समाधिशतकम्.	६१२	०–८–०
	५ अनुभवपच्चिशी.	२४८	०–८–०
	६ आत्मप्रदीप.	३१५	०–८–०
*	७ भजनसंग्रह भाग ४ थो.	३०४	०–८–०
	८ परमात्मदर्शन.	४००	०-१२-०
*	९ परमात्मज्योति.	५००	०-१२-०
*	१० तत्त्वबिंदु.	२३०	०–४–०
*	११ गुणानुराग. (आवृत्ति बीजी)	२४	०–१–०
*	१२–१३. भजनसंग्रह भाग ५ मो तथा ज्ञानदीपिका.	१९०	०–६–०
*	१४ तीर्थयात्रानुं विमान (आ. बीजी)	६४	०–२–०
*	१५ अध्यात्मभजनसंग्रह	१९०	०–६–०
*	१६ गुरुबोध.	१७४	०–४–०
*	१७ तत्त्वज्ञानदीपिका	१२४	०–६–०

१८ गहूंलीसंग्रह भा. १	११२	०-३-०
* १९-२० श्रावकधर्मस्वरूप भाग १-२		
(आवृत्ति त्रीजी)		४०-४०-१-०
* २१ भजनपदसंग्रह भाग ६ ठो.	२०८	०-१२-०
२२ वचनामृत.	८३०	०-१४-०
२३ योगदीपक.	३०८	०-१४-०
२४ जैन ऐतिहासिक रासमाळा.	४०८	१-०-०
* २५ आनन्दघनपद (१०८) संग्रह भावार्थ सहित.	८०८	२-०-०
* २६ अध्यात्मशान्ति (आवृत्ति बीजी)	१३२	०-३-०
२७ काव्यसंग्रह भाग ७ मो.	१५६	०-८-०
* २८ जैनधर्मनी प्राचीन अने अर्वाचीन स्थिति.	९६	०-२-०
* २९ कुमारपाळ (हिंदी)	२८७	०-६-०
३० थी ३४ सुखसागर गुरुगीता.	३००	०-४-०
३५ षड्द्रव्यविचार.	२४०	०-४-०
* ३६ विजापुरवृत्तांत.	९०	०-४-०
३७ सावरमतीकाव्य.	१९६	०-६-०
३८ प्रतिज्ञापालन.	११०	०-५-०
३९-४०-४१ जैनगच्छमतप्रबंध, संघप्रगति, जैनगीता.	३०४	१-०-०
४२ जैनधातुप्रतिमा लेखसंग्रह भा. १		१-०-०

४३ मित्रमैत्री.		०-८-०
४४ शिष्योपनिषद्.	४८	०-२-०
४५ जैनोपनिषद्.	४८	०-२-०
४६-४७ धार्मिक गद्यसंग्रह तथा सदुपदेश भाग १ लो.	१७६	३-०-०
४८ भजनसंग्रह भा. ८	१७६	३-०-०
४९ श्रीमद् देवचंद भा. १	१०२८	२-०-०
५० कर्मयोग.	१०१२	३-०-०
५१ आत्मतत्त्वदर्शन	११२	०-१०-०
५२ भारतसहकारशिक्षण काव्य	१६८	०-१०-०
५३ श्रीमद् देवचंद भा. २	१२००	३-८-०
५४ गहुंली संग्रह भा. २	१३०	०-४-०
५५ कर्मप्रकृतिटीकाभाषांतर	८००	३-०-०
५६ गुरुगीत गुंहलीसंग्रह.	१९०	०-१२-०
५७-५८ आगमसार अने अध्यात्मगीता	४७०	०-५-०
५९ देववंदन स्तुति स्तवन संग्रह.	१७५	०-४-०
६० पूजासंग्रह भा. १ लो.	४१६	१-०-०
६१ भजनपदसंग्रह भा. ९	५८०	१-८-०
६२ भजनपदसंग्रह भा. १०	२००	१-०-०
६३ पत्रसदुपदेश भा. २	५७५	१-८-०

नीचेना ग्रन्थो बे त्रण मासमां बहार पडशे.

६४ धातुप्रतिमालेख संग्रह भाग २

६५ जैनदृष्टिए ईशावास्योपनिषद् भावार्थविवेचन.

६६ पूजासंग्रह द्वितीयावृत्ति तथा गहुंलीओ सहित - भाग २ जो

६७ स्नात्रपूजा. ०-२-०

६८ श्रीमद् देवचंद्रजी अने तेमनुं जीवनचरित्र.

संस्कृत ग्रन्थो.

नं. ६९ शुद्धोपयोग
७० दयाग्रन्थ
७१ श्रेणिक सुबोध
७२ कृष्णगीता
७३ संघकर्तव्यग्रन्थ
७४ प्रजासमाजकर्तव्यग्रन्थ
७५ शोकविनाशक
७६ जैनधर्मबोधग्रन्थ
७७ सुदर्शनासुबोध.

* आ निशानीवाळा ग्रंथो संस्कृतमां नथी.

उपरनां पुस्तको मळवानुं ठेकाणुं.

वकील मोहनलाल हीमचंद.
(गुजरात) पादरा.

शा. आत्माराम खेमचन्द.
साणंद.

भांखरीया—मोहनलाल नगीनदास.
मुंबाइ कोटवजार गेट नं. १९२-९४

बुकसेलर, मेघजी हीरजी.
पायधुनी—मुंबाइ.

शेठ. नगीनदास रायचंद भांखरीया.
मु. मेसाणा.

संघकर्त्तव्यग्रन्थः

ईशो जिनो महावीरः संघधर्म मुपादिशत् ।
संघो ज्ञानक्रियाभ्यां सोऽनन्ततीर्थात्मको मतः ॥१॥
संघोहिजङ्गम स्तीर्थः प्रणमन्ति तमीश्वरम् ।
गङ्गातोऽपि महागङ्गा, सर्वधर्माकरो यतः ॥ २ ॥
साधुसाध्वीगणश्राद्ध–श्रावकश्राविकान्वितः ।
संघो ज्ञेय श्चतुर्वर्णी, मुक्ति स्तंपूजयेन्नमेत् ॥ ३ ॥
तीर्थंकरसमः संघः सर्वेतीर्था स्तदन्तरे ।
सङ्घार्चैव प्रभोरर्चा, देवाः संघे सति ध्रुवम् ॥ ४ ॥
सङ्घार्चैव प्रभोरर्चा, न शक्तिः काऽपितत्समा ।
जैनधर्म सजानाति, वर्द्धयत्याऽऽत्मगौरवम् ॥ ५ ॥
संघाज्ञायां ममाज्ञाऽपि, त्रिशत्येतन्निबोधत ।
क्षेत्रकालानुसारेण, यत्कुर्यात् मत्समंचतत् ॥ ६ ॥
यत्क्षेत्रेयत्र कालेवा, धर्मः स्याद्याश्चतत्क्रियाः ।
संघाज्ञयाचताः सन्ति, मदाज्ञायांच मान्ति ताः॥७॥
यत्कर्म संघवृद्ध्यर्थं, सर्वे धर्मा स्तदन्तरे ।
विशन्ति संघसेवासु, तपस्यायमसंयमाः ॥ ८ ॥
निर्जरानन्तपुण्यंच, संघसाहाय्यदानतः ।
व्रतंविनाऽपि संघस्य, देवोऽसौ सेवया भवेत् ॥ ९ ॥

सवसंघम्य गृहस्थे, मद्देनो नक्तिमेतयोः ।
नक्तिं कुर्वन्तु नक्तेषु, ये मां पश्यन्ति ते प्रियाः ॥१०॥
भक्तयभिन्नमपि संघेन, न कुर्यात्संदस्तोऽहितः ।
ईदृशेषु सुभक्तेषु, व्यक्ताऽऽत्मा भगवान् नवेत् ॥११॥
भावेन संघमेवाचेद्, यात्यनन्तभयावकः ।
संघस्य निन्दकः शत्रुः पापी दुर्गतिभाग् नवेत् ॥१२॥
योजानातिनयानस्त, ज्ञान माविष्करोति सः ।
विधांसर्वविधांज्ञात्वा, मयि नक्तः स्थिरोभवेत् ॥१३॥
मत्संघ थाश्रयत्येव, शासनं सर्वरीतितः ।
असम्यगपि सम्यक्स्यात्, मद्भक्तः सद्गतिं व्रजेत् १४
सम्यग्दृष्टियुतः संघ, ऋजवस्तस्यदृष्टयः ।
मृषाशास्त्रादिकंतस्य, सम्यग् नवति बोधतः ॥१५॥
ईदृक्संघस्यमेवाभिः सर्वपापक्षयो भवेत् ।
दोषे सत्यपि निर्दोषः संघः सर्वगुणालयः ॥ १६ ॥
मदाज्ञयैव तद्विद्धि, संघो यत् परिवर्त्तयेत् ।
क्रियास्तु परिवर्तंते, देशकालानुसारतः ॥ १७ ॥
यत्राऽज्ञानं तमस्तत्र, तत्त्वं न परिवर्त्यते ।
अनादितो हि तत्त्वानि, आचारास्सादिसान्तकाः १८
परिवर्तनशीलाहि, आचारा देशकालतः ।
सर्वसंघे नयापेक्ष–, मते क्लेशं नवाचरेत् ॥ १९ ॥

साम्येन संघ मुक्तिः स्यान्नमोहो मम सेविनाम् ।
विद्याशक्तिप्रचारंच, कुर्वन्संघः प्रवर्त्तते ॥ २० ॥
दुष्टाद्धि व्यसनाद्दूरः संघोऽनीव प्रवर्त्तते ।
न धारयेत्कदापीर्ष्यां, क्षममाणः क्षमापयेत् ॥ २१ ॥
दद्यात्स्वभोगं संघार्थं, नात्याशान्ति नियोजयेत् ।
गाम्भीर्य्यौदार्य्यनीतिष्ठः प्रेमकृत्त परस्परम् ॥ २२ ॥
सहमानः समर्थोऽपि, आगच्छः संघवृद्धदशः ।
रक्तः परोपकारेषु, आसक्तो भक्तिसेवयोः ॥ २३ ॥
ममोपदेशं संजानन्, संघः सत्यगुणान्वितः ।
स्वाऽधिकारेषु यत्कर्म, धर्मं जानँश्चतत्कुर्मा ॥ २४ ॥
एवं संघस्य संतत्ये, धात्याऽऽत्माऽऽन्मिकसद्गतिम ।
अन्यर्जावेदयां कुर्यात्, धर्मिणां प्रीतिमाचरेत् ॥२५॥
सम्मार्पेक्षाप्रवर्त्तेत, सर्वकार्यं विवेकवान् ।
दूष्यपुरुषं च संत्यज्य, स्वोगुणगुरार्पणे ॥ २६ ॥
कृत्वा साधर्मिकप्रीतिं, प्राणिहिंसानिवारकः ।
दुष्टं घातिमुरं त्यजाद्, दुष्टाऽन्यापादिवारकः ॥२७॥
साधुसंघस्य सम्मानं, कुर्यादाऽऽत्मप्रबोधनम् ।
सद्ज्ञानं सर्वलोकेभ्यो, दद्याद् गर्वं न धारयेत् ॥२८॥
संघः परात्मसामेति, साहिर्की घृतिमाचरन् ।
सर्वार्पणं च संघाय, कुर्वन् गर्वं न धारयेत् ॥२९॥

बाह्यान्तरं च साम्राज्यं, दध्यान्निष्कामभावतः ।
मनोवचोवपुःशुद्धिं,धारये न्मोहवारकः ॥ ३० ॥
मदिरामांसतो दूरं, क्रूरः स्यान्नाऽपराधिषु ।
अर्पितः स्याच्च धर्म्मार्थे, खादेत्सम्भोज्य धर्मिणः ३१
निरुन्धन् दुष्टवृत्तिंच, शिक्षये दृप्यधर्मिणः ।
संघस्य भक्तिसेवार्थ, सप्राणादिनिजार्पणम् ॥३२॥
अन्योऽन्यंमतसमाप्रीति, योगक्षेमौच धारयेत् ।
संघे धर्मे गुरौ देवे, चतुर्षु च निजार्पणम् ॥ ३३ ॥
न स्याद् दुर्व्यसने चेष्टा, स्वाधिकारप्रवृत्तिमान् ।
दध्याद् गुणं त्यजन् दोषं, भवेद्रागीच धर्मिणाम् ३४
विश्वस्मिन् सर्वसंघानां, प्रचारे वपुरर्पणम् ।
स्वाधिकारे गुणस्थान,– गुणकर्मक्रियोद्यतः ॥३५॥
कालं ज्ञात्वा प्रवर्त्तेत, संघ एताद्दशो महान् ।
सर्वोन्नतिकराचार–, विचारान् धारयन् गुणी ॥३६॥
सर्वखण्डस्थसंघानां, सेवया जायते जिनः ।
मुक्तो ज्ञानक्रियाभ्यां स्यात्, सत्सदुक्तिविचारवान् ३७
अन्यधर्मिषु न द्वेष्टि, नाऽन्येषां वैरधारकः ।
हिंसामृषाचुरात्यागी, ब्रह्मचारी विरागवान् ॥३८॥
मत्समा सर्वजीवेषु, प्रीति र्दोषापहारिणी ।
धारयन् वारयन् रोषं, सर्वदोषिषु बोधवान् ॥ ३९ ॥

देशकालाऽनुसारेण, गृहस्थत्यागिनां व्रतम् ।
लक्ष्ये चाऽऽत्मसंशुद्धिं, दक्षो विद्याकलासु च ॥४०॥
ईदृक्संघस्य वृद्धिः स्यात्, सर्वलोकसहायिनः ।
त्यजेय्ये जिनमात्मानं, दीनः कर्मोदये च न ॥ ४१ ॥
नाऽन्येषां दुष्टतां कुर्य्यात्, प्रीत्या वैरं च सान्त्वयेत् ।
सम्भोज्य धर्मिणं खादेत्, साहाय्यं धर्मिणां चरेत् ४२
ज्ञानेन वर्जयन् खेदं, भेदत्रान्नोचनीचयोः ।
लघुता दृढता श्रद्धा, प्रेमाऽऽत्मज्ञानमन्तरे ॥४३॥
जीवनं यत्र चारित्र्या–दीदृक्संघसमुन्नतिः ।
क्षुधार्तं भोजयेदथ, तृषार्तं जलमर्पयेत् ॥ ४४ ॥
शक्ते दुरुपयोक्ता नो, रोगिणां रोगमाहरेत् ।
दुष्टादाधारतो दूरं, शूरोयः शुभकर्मणि ॥ ४५ ॥
न निन्देद्य परान् किंचि, न्न कंचि दपवादयेत् ।
दूरं कुर्य्याच्च हिंसादिं, विख्यातः संघ ईदृशः ॥४६॥
शुभक्षेत्रादिपोषेण, दोषंत्यक्त्वा गुणं धरेत् ।
दानशीलतपोभाव–, नीतिरीतिप्रवृत्तिमान् ॥ ४७ ॥
विज्ञायनवतत्त्वानि, संघभक्त्या भवेत् प्रभुः ।
गुणकोट्याश्रयः संघ, एव प्रत्यक्ष ईश्वरः ॥ ४८ ॥
प्रभुः साकारसंघोऽस्ति, लोक!!! तत्संगमाचर ।
प्रत्यक्षोहि गुणीसंघः प्रत्यक्षो भगवान् स्वयम् ४९

आविर्भवन्ति तन्नगता, प्रभुगाऽऽत्मा ज्ञानिनम् ।
नास्ति कश्चिन्महान् संघात्, स्वामी यः सर्वधर्मिणाम् ५
संघोऽस्मा महान् मार्गो, गुणज्ञा नमनार्हन ।
एकतः सकला धर्माः संघसेवनमेकतः ॥ ५१ ॥
भक्त्या जिन द्वयं तुल्यं, निर्भयं संघसेवनम् ।
एकतः सर्वधर्माःस्यु, रेकतो धर्मिसेवनम ॥ ५२ ॥
दृष्ट्वा जिन द्वयं तुल्यं, कृतज्ञं संघसेवनम् ।
मार्गानुसारिणः सम्यग्-दृष्टयोऽविरतास्तथा ॥५३॥
गृहस्थाणुव्रतैर्युक्तो, मम संघः श्रियंकरः ।
गृहस्थत्यागिसंघस्य, सेवनात् कर्मणांक्षयः ॥ ५४ ॥
गुरो जैनो गृही त्यागी, महान् त्यागी च सर्वतः ।
त्यागिनः प्रणमेत्पादौ, गृहस्थाःश्रद्धया सदा ॥५५॥
संघो मिलति सत्कार्ये, धर्म्यकार्यं करोति सः ।
संघादिकप्रगत्यर्थं, तत्साम्राज्यं नृपात्परम् ॥५६॥
रक्षेत्संघस्य सर्वाङ्गं, भूत्वा शुद्धप्रभावकः ।
स्यान्निष्कामी च निर्मोही, दोषः संघस्यनोतदा ॥५७॥
प्राणात्ययेऽपिनो द्रुह्ये, च्छलंकुर्यात्परस्परम् ।
सदर्थं संकटान् सोढा, प्रोल्लासी संघसेवने ॥ ५८ ॥
ये प्राणाः गृहिसंघस्य, मुनिसंघोऽनुमां महान् ।
सत्सुमंसूरिसाम्राज्यं, धर्मचक्रप्रवर्त्तकम् ॥ ५९ ॥

क्षेत्रकालानुसारेण, धर्मार्थाः स्युश्च याः क्रियाः ।
समाज्ञा लिखिता तत्र, संघो यत्नैरिवर्तयेत् ॥६०॥
चतुर्धा मिलितः संघ, स्तत्तत्कार्यं तु सम्मतम् ।
कलौ नयानुसारेण, जयन्संघः प्रवर्धते ॥ ६१ ॥
क्षेत्रकालानुसारेण, धारेद् न्याधिकारतः ।
द्रव्यादिकं परिज्ञाय, मत्संघोऽस्ति सदाजयी ॥६२॥
यः संघः सर्वदेशेषु, तथाज्ञाभिर्भवेद्गुणी ।
प्रतिवर्षं परेशानां, परस्यावरतीर्थयोः ॥ ६३ ॥
संघभक्तिं यथाशक्ति, कुर्वतां सिद्धिरुद्भवेत् ।
योगक्षेमविधाता सः श्रद्धाप्रेमी गुरौ मयि ॥ ६४ ॥
विधर्मिप्रतिपक्षेषु, शुद्धस्नेहविधायकः ।
दुष्पक्षी न यच्चयः स्या, च्छेदेद् दुष्टजनाऽगुनम् ६५
संघोन्नतिसमस्मत्या, नीत्याऽनद्धश्च सद्गुणी ।
कदाचित्तत्प्रनो धर्मः कर्म यत्संघहानिकृत् ॥ ६६ ॥
धर्मे सत्यप्यधर्मोऽसौ, कर्म यत्संघपातकृत् ।
तत्र धर्मो यतोवृद्धिः संघस्य देशकालतः ॥ ६७ ॥
संघो वर्द्धेत यत्कार्यात्, धर्मः स्यात्सर्वदातनः ।
जानन्ति ते मदाज्ञाज्ञा, मदाज्ञैव शिवङ्करा ॥ ६८ ॥
यएवं वेत्तिशाक्तोऽसौ, भक्तः संघ स्तु मत्प्रियः ।
संघे पुरस्सरोज्ञानी, संघप्रगतिकारकः ॥ ६९ ॥

यदाऽज्ञानी प्रधानं स्यात्, संघपात स्तदा जवेत् ।
ज्ञानं देहि तु संघेभ्यो, धार्मिकव्यावहारिकम् ॥७०॥
गृहिसंघ श्चतुर्वर्णो, गुणकर्मानुसारतः ।
वर्तित्वाऽऽज्ञानुसारं मे, धर्मं कुर्याच्छमाप्नुयात् ७१
त्यागे रुपशमाद्यैस्तु, स्वाऽऽत्मधर्मस्समुल्लसेत् ।
संत्यज्य सर्वथा मोहं, मुक्तिं गच्छेच्चिदात्मिकाम् ॥७२॥
आत्मैव परमाऽऽत्मा स्याद्, ध्येयः संघस्य चेदृशः ।
आविर्भवति संघस्य, ध्येयमेवं स्वभावतः ॥ ७३ ॥
मोहकर्म परित्यक्तु, मात्मज्योतिः प्रकाशय ।
ह्यादर्शसाध्यदृष्टिर्हि, संघस्य सर्वदा मता ॥ ७४ ॥
सहर्षं धर्मिणं पश्येत्, दृष्ट्वोत्कर्षं प्रकाशयेत् ।
परस्परं महाप्रेम, धारको धर्मिरक्षकः ॥ ७५ ॥
दुःखे परस्परं त्याग, मादातुं रागमुन्नयेत् ।
मेले कोऽपि न भेदःस्या दर्पितः स्यात्परस्परम् ॥७६॥
संघसेवां स्वसेवां हि, ज्ञात्वा कुव्यसनं त्यजेत् ।
संघाज्ञापालने मृत्यु, माप्नुयात्स्वार्पणप्रियः ॥७७॥
साधर्मिकाय न द्रुह्ये, न मुह्ये ग्रामरूपयोः ।
साधर्मिको यदागच्छे, त्सोल्लासंस्वागतंचरेत् ॥ ७८ ॥
संघाऽऽज्ञाभ्यनो कुर्या, न्मानयेच्छ्रमणादिकम् ।
कृत्वा धर्मिण सेवान्यं, स्वाद्रसंश्राऽप देशनाम् ॥७९॥

द्विड्रागो हन्तुं मच्चस्य, न्मयि विश्वासमाचरेत् ।
मुक्तोमां शरणीकृत्य, साधून् नत्वा च भक्षयेत् ॥८०॥
निर्भिस्वातंत्र्यसाम्राज्यं, चहीराज्य मवाप्नुयात् ।
संघो भदन्तसाकारः समष्टिव्यष्टिशक्तिमान् ॥ ८१ ॥
संघनाशान्महापापं, दुःखमाविर्जवेत्भृशम् ।
संघारि दुर्गतिं याया, श्चाद्यारसंघहारवम् ॥ ८२ ॥
भवेत्पूर्णोन्नतिः प्राप्त्या, त्यागिसंघशुभाशिषः ।
संघनाशो हि मन्नाशो, ज्ञात्वा संघानुगो भव ॥८३॥
संघः सागरगम्भीरो, जुष्टा धीरो नव स्वयम् ।
यत्काले यच्च योग्यं स्या, त्कर्त्तव्यं तद्विवेकतः ॥८४॥
ज्ञानिनां सम्मतं यत्स्यात्, योग्यं तत्परिवर्त्तनम् ।
संघदाससमा ज्ञेया, श्चक्रीन्द्राद्याः स्वभक्तितः ॥८५॥
कुर्वंति संघसेवां ते, देवाः संघे सति स्थिराः ।
विद्यादिकगुणश्चेत्स्या, त्तदा संघो न दुःखभाक् ॥८६॥
संघः सदैव मत्पथाद्, वर्तिता स्याच्छिवप्रदः ।
संघः शक्तिं विना नश्ये, न्मदाज्ञाभ्रष्टजीवनः ॥८७॥
मदाज्ञां धारयेच्चश्च, संघोऽसौ न पतेत्क्वचित् ।
मच्छ्रद्धयाखिलाशक्ति, रात्मा यातिपरात्मताम् ॥८८॥
शरणे मयि यश्चैति, तदाचारोऽस्ति मुक्तिदः ।
जिनो रागाद्विपोर्जेता, जैनास्तदनुयायिनः ॥ ८९ ॥

यदाऽज्ञानी प्रधानं स्यात्, संघपात स्तदा नवेत् ।
ज्ञानं देहि तु संघेभ्यो, धार्मिकव्यावहारिकम् ॥७०॥
गृहिसंघ श्चतुर्वर्णो, गुणकर्मानुसारतः ।
वर्तित्वाऽऽज्ञानुसारं मे, धर्मं कुर्याच्छमाप्नुयात् ७१
नावे रुपशमाद्येस्तु, स्वाऽऽत्मधर्मस्समुल्लसेत् ।
संत्यज्य सर्वथा मोहं, मुक्तिं गच्छेच्चिदात्मिकाम् ॥७२॥
आत्मेव परमाऽऽत्मा स्याद्, ध्येयः संघस्य चेदृशः ।
आविर्भवति संघस्य, ध्येयमेवं स्वभावतः ॥ ७३ ॥
मोहकर्म परित्यक्त, मात्मज्योतिः प्रकाशय ।
थादर्शसाध्यदृष्टिर्हि, संघस्य सर्वदा मता ॥ ७४ ॥
सहर्षं धर्मिणं पश्येत्, हृष्ट्वोत्कर्षं प्रकाशयेत् ।
परस्परं महाप्रेम, धारको धर्मिरक्षकः ॥ ७५ ॥
दुःखे परस्परं नाग, मादातुं रागमुन्नयेत् ।
मेले कोऽपि न भेदःस्या दर्पितः स्यात्परस्परम् ॥७६॥
संघसेवां स्वसेवां हि, ज्ञात्वा कुव्यसनं त्यजेत् ।
संघाज्ञापालने मृत्यु, माप्नुयात्स्वार्पणप्रियः ॥७७॥
साधर्मिकाय न द्रुह्ये, न मुह्ये न्नामरूपयोः ।
साधर्मिको यदागच्छे, त्सोल्लासंन्नागमंचरेत् ॥ ७८ ॥
संघाऽऽज्ञाश्रनो कुर्या, न्मानयेच्चक्रमणादिकम् ।
कृत्वा धर्मिण मेशान्यं, स्यादूसंश्राऽप देशनाम् ॥७९॥

द्विड्रागो हर्तुं मन्यस्य, न्मयि विश्वासमाचरेत् ।
मुक्तोमां शरणीकृत्य, साधून् नत्वा च रक्षयेत् ॥८०॥
निर्भिस्वातंत्र्यसाम्राज्यं, वहिराज्य मवाप्नुयात् ।
संघो भदन्तसाकारः समष्टिव्यष्टिशक्तिमान् ॥ ८१ ॥
संघनाशान्महापापं, दुःखमाविर्जवेद्भृशम् ।
संघारि र्दुर्गतिं याया, च्छाद्यात्संघहारवम् ॥ ८२ ॥
भवेत्पूर्णोन्नतिः प्राप्या, त्यागिसंघशुभाशिषः ।
संघनाशो हि मन्नाशो, ज्ञात्वा संघानुगो भव ॥८३॥
संघः सागरगम्भीरो, जुष्टा धीरो जव स्वयम् ।
यत्काले यच्च योग्यं स्या, त्कर्त्तव्यं तद्विवेकतः ॥८४॥
ज्ञानिनां सम्मतं यत्स्यात्, योग्यं तत्परिवर्त्तनम् ।
संघदाससमा क्षेण, श्चक्रीन्द्राद्याः स्वभक्तितः ॥८५॥
कुर्वंति संघसेवां ते, देवाः संघे सति स्थिराः ।
विद्यादिकगुणश्चेत्स्या, त्तदा संघो न दुःखभाक् ॥८६॥
संघः सदैव मत्पश्चाद्, वर्तिता स्याच्छिवप्रदः ।
संघः शक्तिं विना नश्ये, न्मदाज्ञाभ्रष्टजीवनः ॥८७॥
मदाज्ञां धारयेद्यश्च, संघोऽसौ न पतेत्क्वचित् ।
मच्छ्रद्धयाखिलाशक्ति, रात्मा यातिपरात्मताम् ॥८८॥
शरणे मयि यश्चेति, तदाचारोऽस्ति मुक्तिदः ।
जिनो रागद्विषोर्जेता, जैनास्तदनुयायिनः ॥ ८९ ॥

यदाऽज्ञानी प्रधानं स्यात्, संघपात स्तदा भवेत् ।
ज्ञानं देहि तु संघेभ्यो, धार्मिकव्यावहारिकम् ॥७०॥
गृहिसंघ श्चतुर्वर्णो, गुणकर्मानुसारतः ।
वर्तित्वाऽऽज्ञानुसारं मे, धर्मं कुर्याच्छिवमाप्नुयात् ७१
जाते रूपशमाद्यैस्तु, स्वाऽऽत्मधर्मस्तमुल्लसेत् ।
संत्यज्य सर्वथा मोहं, मुक्तिं गच्छेच्चिदात्मिकाम् ॥७२॥
आत्मैव परमाऽऽत्मा स्याद्, ध्येयः संघस्य चेदृशः ।
आविर्भवति संघस्य, ध्येयमेवं स्वभावतः ॥ ७३ ॥
मोहकर्म परित्यक्तु, मात्मज्योतिः प्रकाशय ।
ध्यादर्शसाध्यदृष्टिर्हि, संघस्य सर्वदा मता ॥ ७४ ॥
सहर्षं धर्मिणं पश्येत्, हृष्टोऽपूर्वं प्रकाशयेत् ।
परस्परं महाप्रेम, धारको धर्मरक्षकः ॥ ७५ ॥
दुःखे परस्परं त्राण, माद्यात्तुं रागमुद्यपेत् ।
संघे कोऽपि न भेदःस्या द्धर्मिणः स्यात्परस्परम् ॥७६॥
संघमेवं स्वस्येव हि, ज्ञात्वा कुटपतनं त्यजेत्।
संघाज्ञापालने मृत्यु, मप्यनुपालस्वार्पणप्रियः ॥७७॥
साधर्मिकाय न द्रुह्ये, त्स पुण्यं सागमम्पवोः ।
साधर्मिकं सदागच्छे, न्नोद्यापंस्यागमंपोन ॥ ७८ ॥
संघाऽऽरक्षाऽर्थं कुर्या, दमनेषच्छमगादिकम्।
कृत्वा धर्मिणे सेवाम्य, स्वार्थमस्याऽस्य देशनाम् ॥७९॥

द्विड्रागो हर्तुं मन्यस्य, न्मयि विश्वासमाचरेत् ।
मुक्तोमां शरणीकृत्य, साधून् नत्वा च जक्षयेत् ॥८०॥
निर्भिस्वातंत्र्यसाम्राज्यं, यहीराज्य मवाप्नुयात् ।
संघो भदन्तसाकारः समष्टिव्यष्टिशक्तिमान् ॥ ८१ ॥
संघनाशान्महापापं, दुःखमाविर्भवेद्दृशाम् ।
संघारि दुर्गतिं याया, न्नाद्यात्संघहारवम् ॥ ८२ ॥
भवेत्पूर्णोन्नतिः प्राप्त्या, त्यागिसंघशुभाशिषः ।
संघनाशो हि मन्नाशो, ज्ञात्वा संघानुगो भव ॥८३॥
संघः सागरगम्भीरो, जुष्टा वीरो नव स्वयम् ।
यत्काले यच्च योग्यं स्या, त्कर्त्तव्यं तद्विवेकतः ॥८४॥
ज्ञानिनां सम्मतं यत्स्यात्, योग्यं तत्परिवर्त्तनम् ।
संघदाससमा ज्ञेया, श्चक्रीन्द्राद्याः स्वभक्तितः ॥८५॥
कुर्वंति संघसेवां ते, देवाः संघे सति स्थिराः ।
विद्यादिकगुणश्चैस्त्या, त्तदा संघो न दुःखभाक् ॥८६॥
संघः सदैव मत्पश्चाद्, वर्तिता स्याच्छिवप्रदः ।
संघः शक्तिं विना नश्ये, न्मदाज्ञाभ्रष्टजीवनः ॥८७॥
मदाज्ञां धारयेयश्च, संघोऽसौ न पतेत्कचित् ।
मच्छ्रूरूपाखिलाशक्ति, रात्मा यातिपरात्मताम् ॥८८॥
शरणे मयि यश्चेति, तदाचारोऽस्ति मुक्तिदः ।
जिनो रागद्विषोर्जेता, जैनास्तदनुयायिनः ॥ ८९ ॥

मोहादिहननाचारो, जैनधर्मः स वर्त्तते ।
जैनधर्मधरः संघः साधकोऽन्ताश्चिदाऽऽत्मनः ॥ ९० ॥
शुद्ध्यर्थं सर्वजीवानां, जैनधर्मोऽस्ति पावकः ।
साधकश्चाष्टयोगानां, जैनधर्मी वरोऽस्त्यसौ ॥ ९१ ॥
साधुश्रावकधर्मोऽयं, गुणस्थानकधारकः ।
असंख्यदृष्टयो मान्ति, मद्धर्मेऽपेक्षयासह ॥ ९२ ॥
मतमार्गभिदः सर्वे, मद्धर्मे मान्ति दृष्टयः ।
चतुर्विधोऽस्ति मे संघो, ह्यसंख्यदृष्टिधारकः ॥ ९३ ॥
असंख्यदृष्टौ सापेक्षे, जैनो नास्ति कदाग्रही ।
मिथ्यामोहमतित्याग, आत्माऽऽनन्दो विरक्तिता ९४
ज्ञानं भक्तिश्च सद्योगो, भोगेसति विरागता ।
दुःखे सुखे समत्वं च, निरासक्तिश्च शुद्धता ॥९५॥
न मोहः कर्मणः पाके, न द्रोहः सकलाऽऽत्मसु ।
आत्मवत्सर्वजीवानां, द्रष्टासंवोऽस्ति शान्तिदः ॥९६॥
विश्वोद्धारश्च सज्ज्ञाना, दयोपकृतिसद्गुणैः ।
भेदभावो न लोकेषु, सर्वलोकहितंकरः ॥ ९७ ॥
परोपकृतिक्रियां कुर्वन्, मत्सत्यं सुविबोधयन् ।
मनुष्यजातिमुद्धर्तुं, शान्तो दान्तोऽथसंयमी ॥९८॥
पारतंत्र्यकरं कर्म–वारयन् धर्मधारकः ।
ईदृक्संघसमुत्क्रान्ति, निजदोषनिवारिका ॥९९॥

राजप्रजोपकारादि–, कर्म कुर्वन् स्थिराशयः।
आत्मन्येव सुखंमन्ता, संघो चेदेहवान्जयी ॥१००॥
दर्शनज्ञानचारित्र–, धरस्संघश्चतुर्विधः।
क्षेत्रकालाऽनुसारेणा–पवादोत्सर्गमामृशन् ॥ १०१ ॥
संघकृत्यंचरन् संघः सर्वशक्तिप्रकाशकः।
स्वाधिकारेण कर्त्तव्यं, कुर्वन् जयति भूतले ॥१०२॥
ज्ञापितं संघकर्त्तव्यं, ज्ञानिभिर्हृदि धारितम्।
सम्यग् ज्ञात्वानरा नार्यः शान्तिं पुष्टिं च विन्दत १०३
महावीरस्य सद्बोध–, पालने मोहरोधनम्।
संघसेवाऽभियोग्यन्यः कृतोबुद्ध्यब्धिसूरिणा ॥१०४॥
संघसेवा सदामूया त्सर्वमङ्गलदायिनी;
चतुर्विध महासंघो, जीयात्सर्वत्रशर्मदः ॥ १०५ ॥

राजप्रजोपकारादि-, कर्म कुर्वन् स्थिराशयः।
आत्मन्येव सुखंमन्ता, संघो वैदेहगान्जयी ॥१००॥
दर्शनज्ञानचारित्र-, धरस्संघश्चतुर्विधः।
क्षेत्रकालाऽनुसारेणा-पवादोत्सर्गमामृशन् ॥ १०१ ॥
संघकृत्यंचरन् संघः सर्वशक्तिप्रकाशकः ।
स्वाधिकारेण कर्त्तव्यं, कुर्वन् जयति भूतले ॥१०२॥
ज्ञापितं संघकर्त्तव्यं, ज्ञानिभिर्हृदि धारितम् ।
सम्यग् ज्ञात्वानरा नार्यः शान्तिं पुष्टिं च विन्दत १०३
महावीरस्य सद्बोध-, पालने मोहरोधनम् ।
संघसेवाऽभिधोमन्यः कृतोबुद्ध्यब्धिसूरिणा ॥१०४॥
संघसेवा सदाभूया त्सर्वमङ्गलदायिनी;
चतुर्विध महासंघो, जीयात्सर्वत्रशर्मदः ॥१०५॥

मोहादिहननाचारो, जैनधर्मः स वर्त्तते ।
जैनधर्मधरः संघः साधकोऽन्तश्चिदाऽऽत्मनः ॥ ९० ॥
शुद्ध्यर्थं सर्वजीवानां, जैनधर्मोऽस्ति पावकः ।
साधकश्चाष्टयोगानां, जैनधर्मो वरोऽस्त्यसौ ॥ ९१ ॥
साधुश्रावकधर्मोऽयं, गुणस्थानकधारकः ।
असंख्यदृष्टयो भान्ति, मद्धर्मेऽपेक्षयासह ॥ ९२ ॥
मतमार्गभिदः सर्वे, मद्धर्मे भान्ति दृष्टयः ।
चतुर्विधोऽस्ति मे संघो, ह्यसंख्यदृष्टिधारकः ॥ ९३ ॥
असंख्यदृष्टौ सापेक्षे, जैनो नास्ति कदाग्रही ।
मिथ्यामोहमतित्याग, आत्माऽऽनन्दो विराजिता ९४
ज्ञानं भक्तिश्च सद्योगो, भोगेसति विरागता ।
दुःखे सुखे समत्वं च, निरासक्तिश्च शुद्धता ॥९५॥
न मोहः कर्मणः पाके, न द्रोहः सकलाऽऽत्मसु ।
आत्मवत्सर्वजीवानां, द्रष्टासंबोऽस्ति शान्तिदः ॥९६॥
विश्वोद्धारश्च सज्ज्ञाना, द्दयोपकृतिसद्गुणैः ।
भेदभावो न लोकेषु, सर्वलोकहितंकरः ॥ ९७ ॥
परोपकृतिक्रियां कुर्वन्, मत्सत्यं त्रुविबोधयन् ।
मनुष्यजातिमुद्धर्तुं, शान्तो दान्तोऽथसंयमी ॥९८॥
पारतंत्र्यकरं कर्म—वारयन् धर्मधारकः ।
ईदृक्संघसमुत्क्रान्ति, र्निजदोषनिवारिका ॥९९॥

राजप्रजोपकारादि–, कर्म कुर्वन् स्थिराशयः ।
आत्मन्येव सुखंमन्ता, संघो वैदेहवन्जयी ॥१००॥
दर्शनज्ञानचारित्र–, धरस्संघश्चतुर्विधः ।
क्षेत्रकालाऽनुसारेणा–पवादोत्सर्गमामृशन् ॥ १०१ ॥
संघकृत्यंचरन् संघः सर्वशक्तिप्रकाशकः ।
स्वाधिकारेण कर्त्तव्यं, कुर्वन् जयति भूतले ॥१०२॥
ज्ञापितं संघकर्त्तव्यं, ज्ञानिभिर्हृदि धारितम् ।
सम्यग् ज्ञात्वानरा नार्यः शान्तिं पुष्टिं च विन्दत १०३
महावीरस्य सद्बोध–, पालने मोहरोधनम् ।
संघसेवाऽभिधोग्रन्थः कृतोबुद्ध्यब्धिसूरिणा ॥१०४॥
संघसेवा सदाभूया त्सर्वमङ्गलदायिनी;
चतुर्विध महासंघो, जीयात्सर्वत्रशर्मदः ॥ १०५ ॥

मोहादिहननाचारो, जैनधर्मः स वर्त्तते ।
जैनधर्मधरः संघः साधकोऽन्ताक्षिदाऽऽत्मनः ॥ १० ॥
शुद्धार्थं सर्वजीवानां, जैनधर्मोऽस्ति पावकः ।
साधकस्याष्टयोगानां, जैनधर्मो परोऽस्त्यसौ ॥ ११ ॥
साधुश्रावकधर्मोऽयं, गुणस्थानकधारकः ।
सर्वोन्नतस्वरूपो भाति, मध्योऽपेक्षावशात् ॥ १२ ॥
सर्वमार्गभिदः सर्वे, मध्ये भाति स्वरूपतः ।
चतुर्विधोऽस्ति स संघो, सम्यग्दृष्टिधारकः ॥ १३ ॥
अनेकान्तदृष्टी सापेक्षो, जैनो नास्ति कदाग्रही ।
मिथ्यामोहमनिर्माण, आत्माऽऽनन्दो निरञ्जना १४
ज्ञाने भक्तिश्च कर्माणां, भोगेनापि विरागता ।
दुःखे सुखे समत्वं च, निरासक्तिश्च शुद्धता ॥१५॥
न मोहः कर्मणः कर्त्ता, न क्षोभः सकलात्मसु ।
आत्मसम्यक्त्वधारानां, ब्रह्मानन्दोऽस्ति शान्तिदः ॥१६॥
निर्मोहाश्च महात्मानो, सर्वानन्दविमलगुणैः ।
जैनसाम्यं न स्तोकं, सर्वोत्कर्षहितैषकः ॥ १७ ॥
सर्वावस्थिकार्मा कुर्वन्, सत्कर्म प्रतिपादयन् ।
मनुष्यजातिषु श्रेष्ठं, सात्त्वं ज्ञानान्तर्गतं ॥१८॥
सम्यक्श्रद्धा सर्वे—साधकाः धर्मधारकाः ।
[illegible], निजदर्शनविशोधिका ॥१९॥

राजप्रजोपकारादि–, कर्म कुर्वन् स्थिराशयः।
आत्मन्येव सुखंमन्ता, संघो वैदेहवान्जयी ॥१००॥
दर्शनज्ञानचारित्र–, धरस्संघश्चतुर्विधः।
क्षेत्रकालाऽनुसारेणा–पवादोत्सर्गमामृशन् ॥ १०१ ॥
संघकृत्यंचरन् संघः सर्वशाक्तिप्रकाशकः।
स्वाधिकारेण कर्त्तव्यं, कुर्वन् जयति भूतले ॥१०२॥
ज्ञापितं संघकर्त्तव्यं, ज्ञानिभिर्हृदि धारितम्।
सम्यग् ज्ञात्वानरा नार्यः शान्ति पुष्टिं च विन्दत १०३
महावीरस्य सद्बोध–, पालने मोहरोधनम्।
संघसेवाऽभिधोग्रन्थः कृतोबुद्ध्यब्धिसूरिणा ॥१०४॥
संघसेवा सदाभूया त्सर्वमङ्गलदायिनी;
चतुर्विध महासंघो, जीयात्सर्वत्रशर्मदः ॥ १०५ ॥

प्रजासमाजकर्त्तव्यग्रन्थः

जिनेश्वरो महावीरः श्रेणिकं प्रत्यबोधयत् ।
प्रजासत्यस्वरूपं य–,ज्ज्ञात्वानक्लेश माप्नुयात् ॥१॥
वृद्धभूपसतां मानं, मातापित्रो र्विशेषतः ।
परस्परंचसाहाय्यं, सेवाभक्तिः शुभंकरा ॥ २ ॥
परस्परस्यरक्षार्थं, सङ्केत स्तनुसत्तयोः ।
राज्यसर्वाङ्गविज्ञानं, परार्थे प्राणवर्जनम् ॥ ३ ॥
न्यायेन धनसम्प्राप्ती, राष्ट्रनीत्या प्रवर्त्तनम् ।
धर्मार्थे स्वार्पणं सर्वं, प्रभुतायां नगर्विता ॥ ४ ॥
अन्यप्रजासु दुःखस्य, विनाशाय प्रवृत्तयः ।
अनीतिं न सहेताऽपि, क्लेशोनैव परस्परम् ॥ ५ ॥
परस्परं न च द्रोह, श्चौर्यं लुण्टं न कारयेत् ।
राज्ञाऽऽदेशस्य सम्मानं, प्रजाः कुर्वन्ति भावतः ॥६॥
राज्ञाज्ञांनतिरस्कुर्य्या, न्न्यायं दंडं सहेतच ।
पक्षपातादृव्यसन् दूर–, मात्मज्योतिः प्रकाशयेत् ॥७॥
प्रजासंघकर्ता कुर्वं, शान्तिमार्गं न वर्जयेत् ।
राज्यांज्ञानिविधातारो, जीवन्ति सद्व्यवस्थिताः ८
विकासस्य सर्वदार्थाश्च, धर्मार्थे सद्व्ययं चरेत् ।
जीवनं च विना शक्तिं, दत्तं प्राप्तिमत्सरा ॥९॥

दयायादमसत्याभ्यां, शुद्धि दानेनजायते।
न्यायैक्यसत्यविज्ञानैः प्रजासंघोऽश्नुतेसुखम् ॥ १० ॥
अन्यप्रजाश्च जानीयाद्, यो निजाऽऽत्मसमा नरः।
मम च्च्तया तथा प्रीत्या, स्यात्प्रजाऽसौगुणालयः ११
वर्जयन् दुर्गुणान् दोषा, न्धर्मकार्य्यं समाचरेत्।
व्यसनाद् दूरतः स्थित्वा, साम्राज्यंलभते प्रजा ॥१२॥
न हिंस्या न्मोहतोलोका, न्पापाचारं न कारयेत्।
सदाचारे नेरा नार्यो, लभन्ते परमोन्नतिम् ॥ १३ ॥
द्रव्येण क्षेत्रकालाभ्यां, भावेन योग्यकर्म यत्।
स्वाधिकारेचयत्कुर्य्या, त्तत्यप्रगति माप्नुयात् ॥१४॥
बाह्यजीवोन्नते हेतुः स्वाऽधिकारेणयोमतः।
धर्मार्थं धारयेत्सैव, प्रजा जीवति नाऽपरा ॥ १५ ॥
ज्ञानेन सेवया चव्या, वर्त्तते च प्रजोन्नतिः।
कदाऽपिनास्तिकः संघो, विन्तेशक्तिं न सात्विकीम् १६
जैनधर्मं च सेवेत, यथाशक्ति स्वमुन्नयेत्।
धर्मकर्माऽऽत्मशुद्ध्यर्थं, धारयेत्स्वस्यमानसे ॥ १७ ॥
कलानांशिक्षणज्ञानं, प्राप्नुयाद्धार्मिकीप्रजा।
मदाज्ञया धरेद्धर्मं, मोहनीयादिकं त्यजेत् ॥ १८ ॥
नस्यात्पराजितो दुष्टै, धृत्वा बलकलादिकम्।
सर्वप्रकारे दक्षःस्या, दाऽऽत्मशुद्धिं च लक्षयेत् ॥१९॥

जैनधर्मे चतुर्वर्णा,–प्रजा भवति शक्तिदा ।
प्रेमाऽन्यप्रजया सार्द्धं, योगक्षेमौ चधारयेत् ॥ ३० ॥
चलवान्वाङ्मनोकायैः प्रजासंघोऽत्रजीवति ।
राज्ञे राज्याय धिक्कारं, ददत् किञ्चिन्न वर्द्धते ॥३१॥
नाशयन् राज्यराजादि–, प्रजासंघः पतेद्ध्रुवम् ।
चेद्दुष्येद्राजभूमिभ्यः पतेद्राजप्रजाततः ॥ ३२ ॥
सत्यन्यायैर्युतं राज्यं, तत्पातः पक्षपाततः ।
उपकारो दया दानं, क्षमौदार्यविमर्शनम् ॥ ३३ ॥
वर्त्तते संयमः प्रेम, योगः क्षेमोऽपितत्रहि ।
प्रजा प्रवृत्तिशीलाऽस्ति, तल्लक्ष्यं निवृत्तिः परम् ॥३४॥
चातुर्वर्ण्यः प्रजासंघो, ज्ञानमानन्द माप्नुयात् ।
वर्णः कर्मगुणैर्ज्ञेय, श्चतुर्वर्णाप्रजा भवेत् ॥ ३५ ॥
स्वाधिकारे गुणं कर्म, धृत्वा सद्धर्म माप्नुयात् ।
विवेकिनीच निर्लेपा, प्रजा मुक्तिं समश्नुते ॥ ३६ ॥
आत्मशुद्धिं प्रकुर्वन्ती, पूर्णशुद्धिपदं वहेत् ।
श्यात्मोपयोगतः कर्म–, कुर्वन् धर्मः प्रवर्त्तते ॥३७॥
वन्धोनाऽऽत्मोपयोगेन, प्रजा वाऽन्धः कदापि न ।
कर्म कुर्य्यात्स्वकर्मस्था, दाऽऽत्मशुद्धोपयोगतः ॥३८॥
निस्सारयेदहंवृत्तिं, प्रजा सज्ज्योतिषं वहेत् ।
दर्शनज्ञानचारित्र–योगेन सत्यमुक्तता ॥ ३९ ॥

साऽपेक्षयाऽखिलं मंत्रे, चतुराचारतत्परा ।
व्यवस्थया च वर्त्तेत, प्रजैवमतिवर्द्धते ॥ ५० ॥
साम्राज्यं दुःखिनां दया, प्रेमलक्ष्मी मनीषितः ।
भावान्माध्यस्थ्यकरुणा–, मैत्रीमोदाँश्च धारयेत् ॥५१॥
विषयेषु न मुग्धास्या, त्प्रजा पुष्यति शान्तितः ।
आत्मानन्दे सदामग्नो, दूरतो भोगशर्मतः ॥ ५२ ॥
अपेक्षयाऽखिलान्धर्मा, न्विद्यात्कर्माप्यपेक्षया ।
सापेक्षं दर्शनंमार्गं, ज्ञात्वाऽऽत्मसरणीं वहेत् ॥ ५३ ॥
अल्पदोषो महान्धर्मो, हितंज्ञात्वैव माचरेत् ।
यथा धूमावृतो वन्हिः प्रवृत्तिर्दोषिणी तथा ॥ ५४ ॥
स्वप्रवृत्त्या प्रवर्त्तेत, शुद्धात्मनि मनःक्षिपेत् ।
प्रजैवं ज्ञानिनी यत्र, तत्र शान्तिसुखादयः ॥ ५५ ॥
जीवेदात्मविशुद्ध्यर्थं, संकेतोऽपेक्षयाऽखिलः ।
ह्यनेकान्तविचारज्ञो, निश्चयव्यवहारविद् ॥ ५६ ॥
असंख्यनयसापेक्षै–, र्योगैर्हि मुक्तिरुद्भवेत् ।
ज्ञानदीक्षा प्रजा सा स्या, या प्रजा ब्रह्मदर्शिनी॥५७॥
धर्मराज्यं तु तद्धेतुः पारम्पर्य्येण कथ्यते ।
आजीविकादिहेत्वर्थं, भूपादीनां व्यवस्थितिः ॥५८॥
आत्मैव परमात्माऽस्ति, मोहनाशात्प्रकाशते ।
शुद्धाऽऽत्मराज्यसाम्याय, धर्मराज्यस्य हेतुता ॥५९॥

साऽपेक्षयाऽखिलं मंत्रं, चतुरा चारतत्परा ।
व्यवस्थया च वर्त्तेत, प्रजैवमतिवर्द्धते ॥ ५० ॥
साहाय्यं दुःखिनां दया, नेच्छेल्लक्ष्मी मनीतितः ।
भावान्मध्यस्थकरुणा–, मैत्रीमोदाँश्च धारयेत् ॥५१॥
विषयेषु न मुग्धास्या, त्प्रजा पुष्यति शक्तितः ।
आत्मानन्दे सदामग्नो, दूरतो भोगशर्मतः ॥ ५२ ॥
अपेक्षयाऽखिलान्धर्मा, न्विद्यात्कर्माण्यपेक्षया ।
सापेक्षं दर्शनंमार्गं, ज्ञात्वाऽऽत्मसरणींवहेत् ॥ ५३ ॥
अल्पदोषो महान्धर्मो, हितंज्ञात्वैव माचरेत् ।
यथा धूमावृतोवन्हिः प्रवृत्तिर्दोषिणी तथा ॥ ५४ ॥
स्वप्रवृत्त्या प्रवर्त्तेत, शुद्धात्मानि मनःक्षिपेत् ।
प्रजैवं ज्ञानिनी यत्र, तत्र शान्तिसुखादयः ॥ ५५ ॥
जीवेदात्मविशुद्ध्यर्थं, संकेतोऽपेक्षयाऽखिलः ।
अनेकान्तविचारज्ञो, निश्चयव्यवहारविद् ॥ ५६ ॥
असंख्यनयसापेक्षै–, र्योगैर्हि मुक्तिरुद्भवेत् ।
ज्ञानशीला प्रजा सा स्या, या प्रजा ब्रह्मदर्शिनी॥५७॥
बाह्यराज्यं तु तद्धेतुः पारम्पर्य्येण कथ्यते ।
आजीविकादिहेत्वर्थं, भूपादीनां व्यवस्थितिः ॥५८॥
आत्मैव परमात्माऽस्ति, मोहनाशात्प्रकाशते ।
शुद्धाऽऽत्मराज्यसाध्याय, बाह्यराज्यस्य हेतुता ॥५९॥

आत्मराज्ये यदाजीवे, ह्यात्मराज्येऽपिशान्तिभाक् ।
यत्र सापेक्षया ज्ञानं, न पक्षो न कदाग्रहः ॥ ६० ॥
वर्त्तेतान्तश्च साम्यंचे, सदानिस्संगताध्रुवम् ।
एतादृशी प्रजा यत्र, तत्र राजाऽपिशोभनः ॥ ६१ ॥
प्रबलोऽस्ति प्रजासंघो, मोहराजपराजयात् ।
मद्बोधेन प्रजाश्रेष्ठा, सुखं मद्बोधवर्त्तिनाम ॥ ६२ ॥
मदाज्ञावर्त्तिनो ये च, परानन्दं प्रविन्दते ।
ऐक्यवृत्तिः प्रजारूपे, प्रामाणिकप्रवर्त्तनम ॥ ६३ ॥
अन्योऽन्य मुपकारी स्या दात्मैक्येऽशुन मुत्तमम् ।
वर्त्तेत योगसम्मत्या, न क्लेशो देशधर्मयोः ॥ ६४ ॥
पश्येत्सर्वत्र मां सत्तया, स्यात्तस्य सफला क्रिया ।
ईदृक्प्रजा भवेद्यत्र, तत्र व्यक्तो भवेत्प्रभुः ॥ ६५ ॥
आत्मज्योतिः प्रकाशेत, प्रजाजीवनमुत्तमम ।
सप्तव्यसनत्यागो, मतभेदे न खिन्नता ॥ ६६ ॥
हिंसायज्ञप्रचारो न, शान्तिस्तत्र प्रजागणे ।
वसेन्मांशरणीकृत्य, मज्जोपजीवनं वहेत् ॥ ६७ ॥
मद्विश्वासं दृढंदृष्ट्या, स्सा प्रजाशान्ति माप्नुयात ।
अनन्तशक्तिपूर्णोऽहं, पा[illegible]पिपापर्यते ॥ ६८ ॥
मद्रूपीमृयमद्रूपा, [illegible]
ज्ञायते [illegible] ॥ ६९ ॥

सद्गुणैरुन्नतिः शान्ति, र्मद्भक्तानां सदाजवेत् ।
न मोहो नामरूपेषु, स्वाधिकारप्रवर्त्तनम् ॥ ७० ॥
चर्छेत हत्सरो हर्षे, मद्रूपं यान्ति सज्जनाः ।
व्यष्टिसमष्टिसद्वीरं, ज्ञात्वा मां मत्प्रियोजनः ॥७१॥
दोषं त्यक्त्वागुणीभूय, सत्प्रजा मत्पदंवहेत् ।
त्यजेच्च विकथां निन्दा, मात्मनःसद्गुणान्भजेत् ॥७२॥
क्षमां याचेत दोषस्य, मनःशुद्धिं समाचरेत् ।
राज्यनीतिः शुभाज्ञात्वा, राजानं नापमानयेत् ॥७३॥
दुष्टाऽधर्मिनृपं दूरं, कृत्वा शान्तिं वहेत्प्रजा ।
दत्ते न लातिनोलक्ष्मीं, स राज्यनीतिपालकः ॥७४॥
न्यायेन जीविकावृत्तिः स्वोपयोगेन जीवनम् ।
ईदृग्भव्यप्रजा यत्र, तत्रानन्दः प्रवर्त्तते ॥ ७५ ॥
पापयुक्ता प्रजादुष्टा, भवेद्‌ दुःखेनपीडिता ।
पृथक् स्याद्धर्मकर्मभ्यो, द्दष्यात्पापं विधाय या ॥७६॥
सतां या द्वेषिणी दुष्टा, सा प्रजा दुःखसंवृता ।
देवे धर्मे गुरौ प्रीतिः पुण्यं धर्मशुभक्रिया ॥ ७७ ॥
भूपप्रजासु यत्रैवं, तत्र नस्यु र्विपत्तयः ।
त्यजेद्व्यसनिवस्तूनि, शास्त्रजावं च वेदयेत् ॥ ७८ ॥
वितण्डावादकलहं, त्यजेद्यान्तरवैरताम् ।
सत्वरजस्तमोवृत्तं रात्मा भिन्नोऽस्ति सत्तया ॥ ॥

अतो मोहादिनाशार्थं, योगाभ्यासं वहेज्जनः।
प्रजेवं ज्ञानिनी यत्र, क्षेमो योगश्च तत्र हि ॥ ८० ॥
अहंत्ववृत्तिनिर्भिन्नः कुर्वन्नपि च निष्क्रियः।
आसक्ति मन्तराकर्त्ता, शुद्धाऽऽत्मानं प्रपद्यते ॥८१॥
सर्वाऽऽत्मानं स्ववत्पश्ये, त्साऽत्वर्गीया प्रजा स्मृता।
आत्मैव परमात्मा स्या, दात्मवीरः प्रकाशते ॥८२॥
स्यादाऽऽध्यात्मिकसाम्राज्यं, यत्रनीतिमयी प्रजा।
यादृक् प्रजा भवेत्तत्र, तथादण्डादिरीतयः ॥ ८३ ॥
कर्मरीत्या सुखं दुःखं, कर्मन्यायैः शुभाशुभौ।
कर्मणा भवचक्रंतु, प्रजाभूपव्यवस्थितिः ॥ ८४ ॥
कर्मवन्धो न सज्ज्ञाना, यत्र तत्र न चान्धता।
थस्मिवदाऽऽत्मबुद्धानां, निरासक्तिः स्वकर्मसु ॥८५॥
यत्र तु त्यागिनो वर्णा, जायन्ते ज्ञानिनस्ततः।
नामरूपेषु नो मोहो, लोकाः प्रभुमयास्ततः ॥८६॥
आत्मज्ञानस्य शिक्षाभिः, प्रजा भवति सात्विकी।
आत्मज्ञानं विनात्वन्धा, भूपालोकाश्चनिर्गुणाः॥८७॥
हिंसातुरा च युद्धं च, प्रजासंघे न वर्त्तते।
शान्तिस्तुष्टिश्च पुष्टिश्च, व्यक्तानन्दः समुद्भवेत्॥८८॥
राजाज्ञया प्रजावृत्तिः प्रजाभूपेषु धर्मिता।
द्वयोरैक्यं भवेद्यत्र, तत्र ज्ञातव्य शान्तिता ॥ ८९ ॥

कषायवृत्तिसंरोधो, दोषाणां वारणंतथा ।
यत्र प्रजासुसत्यैक्यं, तत्र स्वर्गीयशान्तयः ॥ ९० ॥
प्रजाभूपेषु चेदैक्यं, तत्र नो दुष्टवन्धनम् ।
यथार्थे स्तमोनश्ये, तथारीणां पराजयः ॥ ९१ ॥
धर्मिषु चेत्पतेद्धाटी, विनश्येत्तापितत्क्षणम् ।
दयासत्यं च रागश्च, व्यक्ता भवन्तिशान्तिदाः॥९२॥
मयि धृत्वामनोलोका मद्रूपं यान्ति मत्पराः ।
कर्मबन्धं न ते यान्ति, स्वाधिकारक्रियापराः ॥९३॥
मज्ज्ञा मन्मनसो लोकाः शुद्धब्रह्मोपयोगिनः ।
मत्परा मरणंजित्वा, जैना यान्तिजिनंपदम् ॥९४॥
सुखस्य जीवनं तत्र, यत्राऽऽत्मज्ञानिनो जनाः ।
गृहस्थत्यागिनो ब्रह्म ज्ञात्वा संयान्ति मत्पदम्॥९५॥
प्रारब्धे र्व्यवहारस्तु, प्रवर्त्येव सतांमतः ।
एकोऽन्यं वञ्चयेन्नैव, न कुर्यात्पापपोषणाम् ॥९६॥
एकोऽन्येषांशुभार्थे च, स्वकीयं जीवनं वहेत् ।
दृष्यात्साम्यं सुखेदुःखे, ज्ञानानन्दरसंरसन् ॥९७॥
एवं विश्वमनुष्याः स्यु नैव तत्राऽस्ति बन्धनम् ।
विकाशे दाऽऽत्मसाम्राज्यं, मत्पदं लभतेप्रजा ॥९८॥
मयितस्मिँश्च भेदो न, ज्ञानानन्दः समुल्लसेत् ।
स्वाधिकारेण यत्कर्म, नाऽधर्मस्तत्कृती भवेत् ॥९९॥

उत्सर्ग मपवादं च, ज्ञात्वा कर्त्तव्यमाचरेत् ।
प्रजा जानन्ति यत्रैवं, तत्र साम्राज्यमात्मनः ॥१००॥
अल्पदोषोमहान्धर्मो, तत्कार्यं च समाचरेत् ।
अल्पधर्मं महादोषं, तत्कार्यं न समाचरेत् ॥१०१॥
कर्मणोऽतीततां प्राप्य, सिद्धः स्यादायुषःक्षये ।
केचिद्भव्या दिवं यान्ति, नृभवं यान्ति केचन ॥१०२॥
पुण्येन शान्तिपुष्टीस्तः तुष्टिश्च द्रव्यजातत: ।
पापमार्गा विनश्यन्ति, मद्भक्ता ये च मत्समाः॥१०३॥
क्षेत्रकालानुसारेण, प्रजासंघप्रवृत्तयः ।
ज्ञात्वा कुर्य्यु र्नरा नार्य्यः पूर्णानन्दं च विन्दते ॥१०४॥
जैनधर्मं च विज्ञाय, प्रमाणं स्यात्प्रजाक्रिया ।
ज्ञात्वा सापेक्षया धर्मं, स्वाऽधिकारेण वर्त्तताम् ॥१०५॥
परस्परं प्रजासंघे भूपैश्च देशमोहतः ।
वित्तादिमोहतो युद्धं, कर्त्तव्यं न कदाचन ॥१०६॥
अन्यदेशादिक्षोभेन, हिंसायुद्धं निपातकृत् ।
अशक्तधर्मिरक्षार्थं, धर्म्ययुद्धादिकं श्रयेत् ॥ १०७ ॥
स्वाऽऽत्मदेशादिरक्षार्थं, धर्मयुद्धं च धर्मिणाम् ।
ह्यल्पदोषमहाधर्मं, विवेकेन प्रवर्त्तते ॥ १०८ ॥
दुष्टभूपप्रजादिभ्यः स्वाऽऽत्मसंघादिरक्षणम् ।
कर्त्तव्यं हृदि मां धृत्वा, धर्म्ययुद्धादिकर्मभिः॥१०९॥

विज्ञाय मत्समान्विश्व-, जीवान्मैत्र्यादिभावतः ।
विश्वस्य सर्वजीवेषु, दृश्योऽहं ब्रह्मवेदिभिः ॥ ११० ॥
हिंसाद्यधर्मयुद्धानि, देशरङ्गादिमोहतः ।
धर्मान्धरागतो भक्तैः कर्त्तव्यानि न सज्जनैः ॥१११॥
धर्मादिभेदभिन्नानां, विश्वस्थसर्वदेहिनाम् ।
सार्धमाऽऽत्म्यैक्यभावेन, वर्त्तनं शान्तिशर्मदम् ॥११२॥
आहारादिसमुत्पाद्यं, न्यायसंपन्नवित्ततः ।
मृषास्तेयादिकं त्यक्त्वा, स्वकीयं जीवनं वहेत्॥११३॥
सूरिवाचकसाधूनां, साध्वीनां च विशेषतः ।
सेवाभक्तिः सदा कार्या, आहारादिप्रदानतः ॥११४॥
श्रेणिक !! त्वां प्रजाकार्य्ये, राज्यं समुपदिष्टवान् ।
नृपनामपि भूपानां-, त्यागिनां राज्यमाऽऽत्मनि॥११५॥
त्वं स्वाधिकारतो गच्छ, शुद्धाऽऽत्मोल्लासमाप्नुहि ।
विज्ञापय प्रजाकार्य्यं, मार्य्यत्वोल्लासलब्धये ॥११६॥
श्रेणिकं बोधयामास, हर्षो भूपप्रजास्वभूत् ।
प्रणमन्ति प्रभोः पादौ, प्रभुं स्मृत्वा शमाप्नुयुः॥११७॥
वीरप्रभोश्च सद्बोधे, कृते मोहो निरुध्यते ।
जायते परमानन्दो, मङ्गलानि पदे पदे । ॥११८॥
प्रजासमाजकर्त्तव्य-ग्रंथोऽयं चारु निर्मितः ।
सर्वविश्वोपकाराय, बुद्धिसागरसूरिणा ॥११९॥

उत्सर्गं मपवादं च, ज्ञात्वा कर्त्तव्यमाचरेत् ।
प्रजा जानन्ति यत्रैवं, तत्र साम्राज्यमात्मनः ॥१००॥
अल्पदोषोमहान्धर्मो, तत्कार्यं च समाचरेत् ।
अल्पधर्मं महादोषं, तत्कार्यं न समाचरेत् ॥१०१॥
कर्मणोऽतीततां प्राप्य, सिद्धः स्यादायुषःक्षये ।
केचिद्भक्त्या दिवं यान्ति, नृभवं यान्ति केचन ॥१०२॥
पुण्येन शान्तिपुष्टीस्तः तुष्टिश्च द्रव्यजातः ।
पापमार्गा विनश्यन्ति, मद्भक्ता ये च मत्समाः॥१०३॥
क्षेत्रकालानुसारेण, प्रजासंघप्रवृत्तयः ।
ज्ञात्वा कुर्य्यु र्नरा नार्य्यः पूर्णानन्दं च विन्दते ॥१०४॥
जैनधर्मं च विज्ञाय, प्रमाणं स्यात्प्रजाक्रिया ।
ज्ञात्वा सापेक्षया धर्मं, स्वाऽधिकारेण वर्त्तताम् ॥१०५॥
परस्परं प्रजासंघे भूपेश्च देशमोहतः ।
वित्तादिमोहतो युद्धं, कर्त्तव्यं न कदाचन ॥१०६॥
अन्यदेशादिलोभेन, हिंसायुद्धं निपातकृत् ।
अशक्तधर्मिरक्षार्थं, धर्म्ययुद्धादिकं श्रयेत् ॥ १०७ ॥
स्वाऽन्नदेशादिरक्षार्थं, धर्मयुद्धं च धर्मिणाम् ।
श्यल्पदोषमहाधर्मं, विवेकेन प्रवर्त्तते ॥ १०८ ॥
दुष्टनृपप्रजादिभ्यः स्वाऽऽत्मसंपादिरक्षणम् ।
कर्त्तव्यं हृदि मां धृत्वा, धर्म्ययुद्धादिकर्मभिः॥१०९॥

शोकविनाशकग्रन्थः



प्रणम्य श्रीमहावीरं, सर्वज्ञं जिनशेखरम् ।
करोमि तत्प्रबोधाऽऽत्म-, ग्रन्थं शोकनिवारकम् ॥१॥
सिद्धार्थभूपे जनके दिवंगते,
स्वर्गं गतायां त्रिशलाख्यमातरि ।
लेभेऽथ शोकं हृदये सुदर्शना,
शोकं तथाऽवाप स नन्दिवर्धनः ॥ २ ॥
देशे तथा ज्ञातिगणे कुटुम्बे,
शोकः परं व्याप प्रजागणेषु ।
श्रीमन्महावीरमनोऽन्तराले,
भृशंतरां भावदयाऽऽविरासीत् ॥ ३ ॥
स बोधयामास च नन्दिवर्धनं,
तथा कुटुम्बान्पुरवासिमानवान् ।
शुक्संनिरोधो वरबोधतोऽभव,
त्तथा यथा सन्तुतुषुश्चतेजनाः ॥ ४ ॥
मातुः पितुश्च मरणेन कथं स्वचित्ते,
शोकं परं वितनुषे म्रियते न चाऽऽत्मा ।
सर्वाऽऽत्मनां मिलति याति तनुः स्वभाग्या,
दायुःक्षये गमनशम्बलमस्ति धर्मः ॥ ५ ॥

शरीरवेषीयविवर्त्तनानि,
क्रमेण यस्मिन् नटवेषवत्स्युः ।
स्वकर्मणाऽसौ परिवर्त्यतेचेत्,
मिथ्या न शोकः स्वजने विधेयः ॥ ११ ॥
न ज्ञानिनो विदधतीह कदापि शोकं,
जानाति कर्म निखिलं च सदायमाऽऽत्मा ।
दध्यात्कदापि नहि मोहमथापि मिथ्या,
ज्ञानेन कर्म निखिलं कुरुते स्वकीयम् ॥ १२ ॥
शरीरमाऽऽत्मेति मतानुगानां,
समुद्भवत्येव भयंच मोहः ।
शरीरभिन्नेतिमतानुगानां,
विनश्यतः शोकभये त्ववश्यम् ॥ १३ ॥
गृहाण मात्रादिगुणान्यथेच्छं,
विधेहि धर्मेषु परां प्रवृत्तिम् ।
मनुष्य योनेरियमस्ति यात्रा,
अहंत्वमेतां त्यजवृत्ति मेकाम् ॥ १४ ॥
देहं विश्रांतिये च निश्चितमथो तेषां तनूत्सर्जनं
मा त्वं विस्मर चाऽत्र मानवतवे धर्मस्य संधारणम् ॥
सम्यक् चैतदवेहि मोहपरिणाम्याऽऽत्मा भवेद्भ्राम्यती
संसारात्पुनरेष आत्मपरिणाम्याऽऽत्मा परंमुच्यते १५

शोकं मा कुरु नन्दिवर्द्धन जगन्मायाऽस्ति मिथ्या यतः
पर्य्याया इति पुद्गलस्य सकले स्वप्नेन्द्रजालोपमाः ॥
रुथार्कि मृतकाय रोदकजना यास्यन्तियस्मात्पुनः
संयोगोऽस्ति यतस्ततोऽस्ति विरहश्चैपापुराणीस्थितिः१६
इन्द्रजालसमाः सर्वे, खेलास्सन्ति मृपाभवे ।
वारयन् रागरोषौ च, आत्मा संजायते महान् ॥१७॥
वसन्त मात्मानमदःशरीरे,
शरीरतो भिन्न मवेहि बन्धो, ।
त्वमाऽऽत्मनः सम्प्रति पूर्णशुद्धया ।
प्रमाणय प्रार्थितमोक्षसिद्धिम् ॥ १८ ॥
किं नामरूपेषु करोषि मोहं
न वर्त्तसे त्वं ननु नामरूपम् ।
नाशोऽस्ति रूपस्य तथा च नाम्नो
ब्रह्माविनाशीत्यवगच्छ बन्धो ॥ १९ ॥
भवत्य भुन्नाम तथा च रूपं
ततः पृथग् वर्त्तत एव चाऽऽत्मा ॥
जडं न चाऽऽत्मान मवेहि बन्धो
जडेषु किं प्रेम सदाऽऽत्मनास्यात् ॥ २० ॥
न भेदभावोऽस्ति कदापि चाऽऽत्मनो
जडस्य भेदोऽस्ति हि पुद्गलस्य च ॥

सम्बन्धिनं वा किमु मानये जडं
किं तत्र मत्कं किमुवा भवेत्तव ॥ २१ ॥
मोहेन देहसम्बधो ज्ञानेन पुनराऽऽत्मनः ॥
सम्बन्धं ये न जानन्ति, सम्बन्धः कश्च तैः सह॥२२॥
मोहेन स्वार्थसम्बन्धो महत्ता नाऽस्ति भूतले ।
स्वार्थैः सम्बन्धिने रोदः केवलं सच मूर्खता ॥ २३ ॥
सम्बन्धिनो जगति ये च समं शरीरे
भ्रान्तास्तु संसृतितले जडमोहतस्ते ॥
सम्बन्धिनः पुनरहो सममाऽऽत्मना ये
निर्मोहिनश्च जगति भ्रमवर्जितास्ते ॥ २४ ॥
एष देहस्य सम्बन्धो देहावधिरथोसृपा ।
सम्बन्धे क्षणिके मोहं प्राप्य मूढो न जायताम् ॥२५॥
सन्ध्याविद्युदिवाम्बु बुद्बुदसमं संसारसम्बन्धनं
मिथ्या वा क्षणनश्वरं मनसितच्छोकं न संधारयः ॥
मायां वारय मानवं भवमिमं व्यर्थं न सम्पूरयन्
भ्रातःसम्प्रतिसावधानमनसा स्वाऽऽत्मा परं ध्यायताम्२६
आत्मोपयोगतो ध्यानं कुरु भ्रातर्निजाऽऽत्मनः ।
आत्मैव परमात्माऽस्ति ज्ञानानन्दः स शोजते ॥२७॥
संसार एषोऽस्ति महानसारः
सारः पुनश्चास्त्ययमाऽऽत्मधर्मः ॥

न कश्चिदायाति निजेन सार्द्धं
रोपश्च रागश्च निवार्यतां तत्
सत्याऽऽत्मतत्त्वं प्रविचार्य मन्ये ॥ २
संसारमध्ये त्वयमास्ति सारः ॥
स्वपापपुण्यक्रियया भवोऽन्यः
सार्द्धं समागच्छति जन्मकाले
पुण्योदये जायत एव सौख्यं ॥ २९
पापोदये जायत एव दुःखम् ॥
पुण्योदयेनाऽऽलभते मनुष्यो
धर्मस्य सर्वोपकरं मनोज्ञम्
पापोदयेनाऽऽलभते मनुष्यो ॥ ३० ॥
दुःखस्य सर्वोपकरं दुरन्तम् ॥
स्यात्पुण्यतो देवमनुष्ययोनिः
पापेन लभ्यं नरकादिदुःखम्
न पापकर्म क्रियतां यतस्ते ॥ ३१ ॥
ण्येन धर्मेण च सौख्यमिष्टम् ॥
र्गास्वमोक्षस्य विधाय नूनं
यंविधेहि व्यवहारतस्त्वम्
आत्मा चिरं भावय चित्तदेशे ॥ ३२ ॥
प्रादुर्भवत्येव स आत्मधर्मः ॥

सम्बन्धिनं वा किमु मानये जडं
किं तत्र मत्कं किमुवा भवेत्तव ॥ २१ ॥
मोहेन देहसम्बधो ज्ञानेन पुनराऽऽत्मनः ॥
सम्बन्धं ये न जानन्ति, सम्बन्धः कथ तैः सह॥२२॥
मोहेन स्वार्थसम्बन्धो महत्ता नाऽस्ति भूतले ।
स्वार्थैः सम्बन्धिने रोदः केवलं सच मूर्खता ॥ २३ ॥
सम्बन्धिनो जगति ये च समं शरीरे
भ्रान्तास्तु संसृतितले जडमोहतस्ते ॥
सम्बन्धिनः पुनरहो सममाऽऽत्मना ये
निर्मोहिनश्च जगति भ्रमवर्जितास्ते ॥ २४ ॥
एप देहस्य सम्बन्धो देहावधिरथोमृषा ।
सम्बन्धे क्षणिके मोहं प्राप्य मूढो न जायताम् ॥२५॥
सन्ध्याविद्युदियाम्बु बुद्बुदसमं संसारसम्बन्धनं
मिथ्या वा क्षणनश्वरं मनसितच्छोकं न संधारयः ॥
मार्या वारय मानवं भवमिमं व्यर्थं न सम्पूरयन्
प्रातःसम्प्रति सावधानमनसा ध्याऽऽत्मा परं ध्यायताम्॥२६
आत्मोपयोगतो ध्यानं कुरु प्रातर्निजाऽऽत्मनः ।
आत्मैव परमात्माऽस्ति ज्ञानानन्दः स शोनते ॥२७॥
संसार एषोऽस्ति महानगारः
सारः पुनश्चात्मपरमाऽऽत्मधर्मः ॥

न कश्चिदायाति निजेन सार्द्धं
रोषश्च रागश्च निवार्यतां तत्
सत्याऽऽत्मतत्त्वं प्रविचार्य मन्ये
संसारमध्ये त्वयमस्ति सारः ॥ ॥ २८

स्वपापपुण्यक्रियया भवोऽन्यः
सार्द्धं समागच्छति जन्मकाले
पुण्योदये जायत एव सौख्यं
पापोदये जायत एव दुःखम् ॥ ॥ २९ ॥

पुण्योदयेनाऽऽलभते मनुष्यो
धर्मस्य सर्वोपकरं मनोज्ञम्
पापोदयेनाऽऽलभते मनुष्यो
दुःखस्य सर्वोपकरं दुरन्तम् ॥ ॥ ३० ॥

स्यात्पुण्यतो देवमनुष्ययोनिः
पापेन लभ्यं नरकादिदुःखम्
न पापकर्म क्रियतां यतस्ते
पुण्येन धर्मेण च सौख्यमिष्टम् ॥ ॥ ३१ ॥

आशांस्त्वमोक्षस्य विधाय नूनं
पुण्यंविधेहि व्यवहारतस्त्वम्
आत्मा चिरं भावय चित्तदेशे
प्रादुर्भवत्येव स आत्मधर्मः ॥ ॥ ३२ ॥

अनन्तजन्माऽऽगतहेतुरूप-
ग्रन्थेर्वियोगो भवतित्ववश्यम् ॥ ३८ ॥
अष्टौ कर्माणि जानीहि, द्रव्यकर्म सुनिश्चितम् ॥
द्विड्रागौ भावकर्मोऽस्ति, तनुर्नोकर्म केवलम् ३९
निस्सृतं द्रव्य नोकर्म, निस्सृते भावकर्मणि ॥
कृत्स्नकर्मक्षयो मोक्षो, बन्धो तद्विद्धि निश्चितम् ४०
दुष्टवृत्तौच रुद्धायां, व्यापारः शुभवृत्तिकः ।
जायते धर्मयोगोऽन्तो, निर्हिंसाचारवृत्तिकः ॥ ४१ ॥
विलोक्यमाने खलु दुःखिजीवे,
प्रजायतेऽसौ करुणाप्यऽपारा ॥
धर्म्ये दयाकर्मणि संप्रवृत्ते,
प्रादुर्भवत्येव परोपकारः ॥ ४२ ॥
उदयति नहि हिंसा वृत्तिरल्पाऽपिचित्ते,
उदयति यदि किञ्चिच्छान्ति मायाति शीघ्रम् ॥
ध्रुव मवितथशान्तिब्रह्मचर्ये भवानां,
निचितनिखिल कर्माणि स्वरोधं लभन्ते ॥ ४३ ॥
सन्तोषे वर्त्ततां चित्तं, न रागो विषयेष्वपि ।
प्रातिकूल्ये नहि द्वेषः समस्त्यागोऽथ उद्भवेत् ॥ ४४ ॥
द्वेषशत्रुषु नो जयेत्पुनरिह स्तां शुद्धबुद्धिक्षमे,
सेवातो गुरुदेवयोः स्वहृदये स्यादाऽऽत्म शुद्धिस्तथा ॥

अनन्तजन्माऽऽगतहेतुरूप-
ग्रन्थेर्वियोगो भवतित्ववश्यम् ॥ ३८ ॥
अष्टौ कर्माणि जानीहि, द्रव्यकर्म सुनिश्चितम् ॥
द्विड्रागौ भावकर्मोऽस्ति, तनुर्नोकर्म केवलम् ३९
निस्सृतं द्रव्य नोकर्म, निस्सृते भावकर्मणि ॥
कृत्स्नकर्मक्षयो मोक्षो, बन्धो तद्विद्धि निश्चितम् ४०
दुष्टवृत्तौच रुद्धायां, व्यापारः शुभवृत्तिकः ।
जायते धर्मयोगोऽन्तो, निर्हिंसाचारवृत्तिकः ॥ ४१ ॥
विलोक्यमाने खलु दुःखिजीवे,
प्रजायतेऽसौ करुणाप्यऽपारा ॥
धर्म्ये दयाकर्मणि संप्रवृत्ते,
प्रादुर्भवत्येव परोपकारः ॥ ४२ ॥
उदयति नहि हिंसा वृत्तिरल्पाऽपिचित्ते,
उदयति यदि किञ्चिच्छान्ति मायाति शीघ्रम् ॥
ध्रुव मवितथशान्तिब्रह्मचर्य्यै र्भवानां,
निचितनिखिल कर्माणि स्वरोधं लभन्ते ॥ ४३ ॥
सन्तोषे वर्त्ततां चित्तं, न रागो विषयेष्वपि ।
प्रातिकूल्ये नहि द्वेषः समस्त्यागोऽथ उद्भवेत् ॥ ४४ ॥
द्वेषश्शत्रुषु नो भवेत्पुनरिह स्तां शुद्धबुद्धिक्षमे,
सेवातो गुरुदेवयोः स्वहृदये स्यादाऽऽत्म शुद्धिस्तथा ॥

अनन्तजन्माऽऽगतहेतुरूप-
ग्रन्थेर्वियोगो भवतिस्त्ववश्यम् ॥ ३८ ॥
अष्टौ कर्माणि जानीहि, द्रव्यकर्म सुनिश्चितम् ॥
द्विड्रागौ भावकर्मोऽस्ति, तनुर्नोकर्म केवलम् ३९
निस्सृतं द्रव्य नोकर्म, निस्सृते भावकर्मणि ॥
कृत्स्नकर्मक्षयो मोक्षो, बन्धो तद्विद्धि निश्चितम् ४०
दुष्टवृत्तौच रुद्धायां, व्यापारः शुभवृत्तिकः ।
जायते धर्मयोगोऽन्तो, निर्हिंसाचारवृत्तिकः ॥ ४१ ॥
विलोक्यमाने खलु दुःखिजीवे,
प्रजायतेऽसौ करुणाप्यऽपारा ॥
धर्म्ये दयाकर्मणि संप्रवृत्ते,
प्रादुर्भवत्येव परोपकारः ॥ ४२ ॥
उदयति नहि हिंसा वृत्तिरल्पाऽपिचित्ते,
उदयति यदि किञ्चिच्छान्ति मायाति शीघ्रम् ॥
भुव मवितथशान्तिब्रह्मचर्यैं भवानां,
निचितनिखिल कर्माणि स्वरोधं लभन्ते ॥ ४३ ॥
सन्तोषे वर्त्ततां चित्तं, न रागो विषयेष्वपि ।
प्रातिकूल्ये नहि द्वेषः समस्त्यागोऽथ उद्भवेत् ॥ ४४ ॥
द्वेषशत्रुषु नो भवेत्पुनरिह स्तां शुद्धबुद्धिक्षमे,
सेवातो गुरुदेवयोः स्वहृदये स्यादाऽऽत्म शुद्धिस्तथा ॥

शुद्धन्त्याऽऽत्मविशुद्धिहेतुनिवहं ये भावतो द्रव्यतः,
वैदेहाःकिल ते भवन्त्यपितनौ मोहोऽस्तुतेषांकुतः ४५
निराऽऽत्मजडतत्त्वानां, ममतालीयते स्वतः ।
नाहंकारो जडेषु स्या, ज्जडोजाड्येन वर्त्तते ॥ ४६ ॥
आत्मोपयोगे परिणामवाँश्चेत्
आत्मा तदाऽसौ लभते हि मुक्तिम् ॥
शोकादिकं तद्व्यवधूय शीघ्रं,
धर्मे प्रवृत्तिं कुरु नन्दिवन्धो !! ॥ ४७ ॥
आत्मोपयोगिनि तथाऽपगते च मोहे,
नो जायते मनसि कोऽपि शरीरशोकः ॥
संजायते किमपि शुद्धमपारधैर्य,
लोकेषु सारमिह केवल माऽऽत्मतत्त्वम् ॥ ४८ ॥
अज्ञानेनाऽऽत्मतत्त्वस्य च–
निजहृदये जायते मोहवेगः,
त्वं चाहं चेतिवृत्तिर्नहि जड–
विषये जायते चाऽऽत्मबोधात् ॥
शीघ्रं कामस्य वेगो विलय–
मतितरां याति सामूलचूडं,
तस्मा ल्लोकेषु सारं ननिक !!–
विजयते शुद्धमाऽऽत्मैकतत्त्वम् ॥ ४९ ॥

रोदंरोदं मृत्यु मायान्ति सर्वे
सञ्ज्ञा मृत्युं कोऽपि नाऽऽयाति पश्चात् ।
ये जानन्त्याऽऽत्मस्वरूपं स्वचित्ते
तेषां शान्ति र्जायते सत्यसिद्धा ॥ ५० ॥

ज्ञात्वातत्त्वविनिश्चयं कुरुत वा शान्तं तथा स्वं मनः,
धर्म्ये चाऽध्वनि गच्छतां नच भवेत्काश्चिद्यमिथ्याभ्रमः॥
जीवा श्चन्यजवेषु कर्मगतितिर्गच्छन्ति भुञ्जन्ति वा,
स्वेषां कर्मविपाकमेव नियतो न्यायः सखे वर्त्तते ५१

कर्माऽऽत्मसङ्गोऽयमनादिकालात्,
नियोजिते कर्मणि चाऽऽत्मतत्त्वात्
प्रादुर्भवत्येव हि शुद्धतत्त्वम्,
लोकेषु सारं स्फुरदाऽऽत्मतत्त्वम् ॥ ५२ ॥

आत्मज्ञानी न वध्नाति, कर्म कर्मकरोऽपिसन् ।
आत्मोपयोगतश्चाऽस्ति, धर्म आसक्तिवर्जितः ॥५३॥

अज्ञानी निर्वलोऽस्तीव, ज्ञानीतु बलवान्महान् ।
कर्मयोगी तु सम्भूय, ज्ञानी कर्मान्त माचरेत् ॥५४॥

सम्यज्ज्ञानी स्वकर्मा स्या, त्कुर्वन्सर्वाः क्रिया अपि
अपुनर्बन्धतां याति, श्चात्मधर्मं च गच्छति ॥५५॥

आत्मन्येवाऽऽत्मधर्मोऽस्ति दर्शनज्ञानरूपकः ।
वीर्यानन्तस्वरूपोऽस्ति, कर्मनाशात्प्रकाशते ॥ ५६ ॥

गृह्णन्त्याऽऽत्मविशुद्धिहेतुनिवहं ये भावतो द्रव्यतः,
वैदेहाःकिल ते भवन्त्यपितनौ मोहोऽस्तुतेपांकुतः ४'
निराऽऽत्मजडतत्त्वानां, ममताक्षीयते स्वतः ।
नाहंकारो जडेषु स्या, ज्जडोजाड्येन वर्त्तते ॥ ४६ ॥
आत्मोपयोगे परिणामवाँश्चेत्
आत्मा तदाऽसौ लभते हि मुक्तिम् ॥
शोकादिकं तद्व्यवधूय शीघ्रं,
धर्मे प्रवृत्तिं कुरु नन्दिवन्धो !! ॥ ४७ ॥
आत्मोपयोगिनि तथाऽपगते च मोहे,
नो जायते मनसि कोऽपि शरीरशोकः ॥
संजायते किमपि शुद्धमपारधैर्य,
लोकेषु सारमिह केवल माऽऽत्मतत्त्वम् ॥ ४८ ॥
अज्ञानेनाऽऽत्मतत्त्वस्य च–
निजहृदये जायते मोहवेगः,
त्वं चाहं चेतिवृत्तिर्नहि जड–
विषये जायते चाऽऽत्मबोधात् ॥
शीघ्रं कामस्य वेगो विलय–
मतितरां याति सामूलचूडं,
तस्मा ल्लोकेषु सारं भविक !!–
विजयते शुद्धमाऽऽत्मैकतत्त्वम् ॥ ४९ ॥

रोदंरोदं मृत्यु मायान्ति सर्वे
लब्ध्वा मृत्युं कोऽपि नाऽऽयाति पश्चात् ।
ये जानन्त्याऽऽत्मस्वरूपं स्वचित्ते
तेषां शान्ति जायते सत्यसिद्धा ॥ ५० ॥

ज्ञात्वातत्त्वविनिश्चयं कुरुत वा शान्तं तथा स्वं मनः,
धर्म्ये चाऽध्वनि गच्छतां नच भवेत्काश्चिच्चमिथ्याभ्रमः॥
जीवा ह्यन्यभवेषु कर्मगतिनिर्गच्छन्ति भुञ्जन्ति वा,
स्वेषां कर्मविपाकमेव नियतो न्यायः सखे वर्त्तते ५१

कर्माऽऽत्मसङ्गोऽयमनादिकालात्,
नियोजिते कर्मणि चाऽऽत्मतत्त्वात्
प्रादुर्भवत्येव हि शुद्धतत्त्वम्,
लोकेषु सारं स्फुरदाऽऽत्मतत्त्वम् ॥ ५२ ॥

आत्मज्ञानी न बध्नाति, कर्म कर्मकरोऽपिसन् ।
आत्मोपयोगतश्चाऽस्ति, धर्म आसक्तिवर्जितः ॥५३॥

अज्ञानी निर्बलोऽस्तीव, ज्ञानीतु बलवान्महान् ।
कर्मयोगी तु सम्भूय, ज्ञानी कर्मान्त माचरेत् ॥५४॥

सम्यग्ज्ञानी त्वकर्मा स्या, त्कुर्वन्सर्वाः क्रिया अपि
अपुनर्बन्धतां याति, ह्यात्मधर्मं च गच्छति ॥५५॥

आत्मन्येवाऽऽत्मधर्मोऽस्ति दर्शनज्ञानरूपकः ।
वीर्यानन्तस्वरूपोऽस्ति, कर्मनाशात्प्रकाशते ॥ ५६ ॥

एकान्त्याऽऽत्मविशुद्धिहेतुनिवहं ये भावतो श्रयत,
वेदेहाःकिल ते भवन्त्यपितनौ मोहोऽस्तुतेषांकुतः ४५

निराऽऽत्मजडतत्त्वानां, ममताक्षीयते स्वतः ।
नाहंकारो जडेपु स्या, जडांजाड्येन वर्त्तते ॥ ४६ ॥

आत्मोपयोगे परिणामवाँश्चेत्
आत्मा सदाऽसौ लभते हि मुक्तिम् ॥
शोकादिकं तद्व्यवधूय शीघ्रं,
धर्मे प्रवृत्तिं कुरु नन्दिवन्धो !! ॥ ४७ ॥

आत्मोपयोगिनि तथाऽपगते च मोहे,
नो जायते मनसि कोऽपि शरीरशोकः ॥
संजायते किमपि शुद्धमपारधैर्य,
लोकेपु सारमिह केवल माऽऽत्मतत्त्वम् ॥ ४८ ॥

अज्ञानेनाऽऽत्मतत्त्वस्य च-
निजहृदये जायते मोहवेगः,
त्वं चाहं चेतिवृत्तिर्नहि जड-
विपये जायते चाऽऽत्मबोधात् ॥
शीघ्रं कामस्य वेगो विलय-
मतितरां याति सामूखचूडं,
तस्मा ल्लोकेपु सारं चविक !!-
विजयते शुद्धमाऽऽत्मैकतत्त्वम् ॥ ४९ ॥

रोदंरोदं मृत्यु मायान्ति सर्वे
लब्ध्वा मृत्युं कोऽपि नाऽऽयाति पश्चात् ।
ये जानन्त्याऽऽत्मस्वरूपं स्वचित्ते
तेषां शान्ति र्जायते सत्यसिद्धा ॥ ५० ॥
ज्ञात्वातत्त्वविनिश्चयं कुरुत वा शान्तं तथा स्वं मनः,
धर्म्ये चाऽध्वनि गच्छतां नच भवेत्काश्चिद्यमिथ्याभ्रमः॥
जीवा ह्यन्यभवेषु कर्मगतिभिर्गच्छन्ति भुञ्जन्ति वा,
स्वेषां कर्मविपाकमेव नियतो न्यायः सखे वर्त्तते ५१
कर्माऽऽत्मसङ्गोऽयमनादिकालात्,
नियोजिते कर्मणि चाऽऽत्मतत्त्वात्
प्रादुर्भवत्येव हि शुद्धतत्त्वम्,
लोकेषु सारं स्फुरदाऽऽत्मतत्त्वम् ॥ ५२ ॥
आत्मज्ञानी न बध्नाति, कर्म कर्मकरोऽपिसन् ।
आत्मोपयोगतश्चाऽस्ति, धर्म आसक्तिवर्जितः ॥५३॥
अज्ञानी निर्बलोऽतीव, ज्ञानीतु बलवान्महान् ।
कर्मयोगी तु सम्भूय, ज्ञानी कर्मान्त माचरेत् ॥५४॥
सम्यग्ज्ञानी स्वकर्मा स्या, त्कुर्वन्सर्वाः क्रिया अपि
अपुनर्बन्धतां याति, ह्यात्मधर्मं च गच्छति ॥५५॥
आत्मन्येवाऽऽत्मधर्मोऽस्ति दर्शनज्ञानरूपकः ।
वीर्यानन्तस्वरूपोऽस्ति, कर्मनाशात्प्रकाशते ॥ ५६ ॥

सुताः षष्टिसहस्राणि, मृताः सर्वेऽपि चैकदा ।
मुमूर्च्छ सागरश्चक्री, वैराग्यज्ञानतोऽतरत् ॥ ६५ ॥
बहुवर्ष मयापयच्छुचा मरुदेवी निजपुत्रमोहतः
अजवद्वतमोहिनी यदा क्षणतो मुक्तिपुरी मथाविशत् ६६
रामो मृतो हेति जगाद देवः
श्रीलक्ष्मणप्रीतिपरीक्षणार्थम् ।
निशम्य हा भ्रातरिति ब्रुवाणो,
जहौ शरीरं नृपलक्ष्मणोऽपि ॥ ६७ ॥
केनाऽपि सार्द्धं न च कोप्यगच्छ,
त्स्वंस्वं च वाटं सकला अगच्छन् ।
राजा महान्रावणसन्निभोऽपि,
प्राणांश्च हित्वा नरकंजगाम ॥ ६८ ॥
कर्मानुसारं परयोनिमायात्,
भावी न संयात्यपसारितेऽपि ।
येऽकम्पयन्क्ष्मामपि पादघाते,
स्तेऽपि प्रयाता अयच प्रयान्ति ॥ ६९ ॥
तेषां शरीरस्य नचाऽपि नाम्नो,
न वर्त्ततेऽपि स्मृति रत्नकाशे ।
असंख्यकालस्य जिनेश्वराणा
मद्याऽपि तावन्नच नामतस्यौ ॥ ७० ॥

न देहतः कोऽप्यमरो बभूव
किं कर्तुमिष्टोऽस्ति तदाऽत्र मोहः ।
अद्यावधि नाम तथा च देहो,
जातोऽस्त्यनन्तो गणने न गण्यः ॥ ७१ ॥

समुद्रवीचीनयवद्वपुस्तु
त्वया न शोकाचरणं विधेयम् ।
सम्बन्धिनां नाम यथाच देह
स्तथाऽऽत्मनोऽप्यब्धितरंगवर्त्तो ॥ ७२ ॥

हेनन्दिबन्धो श्रुणु सत्यबोधं,
प्रसाद्य चित्तं स्मर शुद्धतत्त्वम् ॥
अलक्ष्यनिर्जन्मनिरत्ययाऽत्मा,
निर्मोहभावेनस चिन्तनीयः ॥ ७३ ॥

महिष्यः कृष्णचन्द्रस्य
त्राहि त्राहीत्यघोषयन् ।
न कोऽपि तास्ततोऽरक्षी
द्विचित्राकर्मणांगतिः ॥ ७४ ॥

ऐन्द्रजालिकसंकाशे
कर्मणी द्वे शुभाऽशुभे ।
नाऽऽत्मभावं नतो धेहि
वस त्वाऽऽत्मस्वभावतः ॥ ७५ ॥

कृष्णद्वैपायनाख्यो मुनिरथ–
विपिने, साम्वप्रद्युम्नवालैः
सञ्जातोपद्रवस्सन् तनुमपि
विसृज, ह्यग्निदेवो वभूव ॥
ग्रामं ग्रामं ससर्वां सप्रहजनधनां
द्वारिकां संददाह,
ध्वंसंचक्रेच तस्या जलनिधिसलिले
कोऽप्यरक्षन्न तस्मात् ॥ ७६ ॥
आत्मज्ञानेन चात्माऽऽयं, वशी भवति कर्मणः ॥
क्षणेनाऽनन्तकर्माणि, नश्यन्ति सच्चरित्रतः ॥ ७७ ॥
आयुस्तुतन्नश्यति जायते च,
प्रमोदशोको न ततो विधेयौ ।
स्या आत्मभावेन सदा प्रसन्नः,
कुर्य्यादशेषं तु मनोमायिस्यात् ॥ ७८ ॥
नार्य्यो नरा मच्छरणागता ये
ते चोत्तरेयुर्भवसिन्धुपारम् ।
देहं त्यजन्शोक मयो न कुर्य्या ।
त्कदाऽपि नो रोदरवंप्रकुर्य्यात् ॥ ७९ ॥
श्वासोच्छ्वासैः पूर्णमद्ध्यायकानां
सत्यं ज्ञानं जायते हृत्प्रदेशे ।

कृष्णद्वैपायनाख्यो मुनिरथ–
विपिने, साम्बप्रद्युम्नबालैः
सञ्जातोपद्रवस्सन् तनुमपि
विसृज, ह्यग्निदेवो बभूव ॥
ग्रामं ग्रामं ससर्वां सगृहजनधनां
द्वारिकां संददाह,
ध्वंसंचक्रेच तस्या जलनिधिसलिले
कोऽप्यरक्षन्न तस्मात् ॥ ७६ ॥
आत्मज्ञानेन चात्माऽयं, वशी भवति कर्मणः ॥
क्षणेनाऽनन्तकर्माणि, नश्यन्ति सच्चरित्रतः ॥ ७७ ॥
आयुस्तुतन्नश्यति जायते च,
प्रमोदशोकौ न ततो विधेयौ ।
स्या आत्मभावेन सदा प्रसन्नः,
कुर्य्यादशेषं तु मनोमायिस्यात् ॥ ७८ ॥
नार्य्यो नरा मच्छरणागता ये
ते चोत्तरेयुर्भवसिन्धुपारम् ।
देहं त्यजञ्शोक मयो न कुर्य्यां ।
स्कदाऽपि नो रोदरवंप्रकुर्य्यात् ॥ ७९ ॥
श्वासोच्छ्वासैः पूर्णमद्ध्यायकानां
सत्यं ज्ञानं जायते हृत्प्रदेशे ।

कृष्णद्वैपायनाख्यो मुनिरथ-
विपिने, साम्बप्रद्युम्नबालैः
सञ्जातोपद्रवस्सन् तनुमपि
विसृज, दाग्निदेवो बभूव ॥
ग्रामं ग्रामं ससर्वा सगृहजनधनां
द्वारिकां संददाह,
ध्वंसंचक्रेच तस्या जलनिधिसलिले
कोऽप्यरक्षन्न तस्मात् ॥ ७६ ॥
आत्मज्ञानेन चात्माऽऽयं, वशी भवति कर्मणः ॥
क्षणेनाऽनन्तकर्माणि, नश्यन्ति सच्चरित्रतः ॥ ७७ ॥
आयुस्तुतत्र्यपति जायते च,
प्रमोदशोकौ न ततो विधेयौ।
स्या आत्मभावेन सदा प्रसन्नः,
कुर्य्यादशेषं तु मनोमायिस्यात् ॥ ७८ ॥
नार्य्यो नरा मच्छरणागता ये
ते चोत्तरेयुर्भवसिन्धुपारम्।
देहं त्यजन्शोक मथो न कुर्या।
स्कदाऽपि नो रोदनंप्रकुर्य्यात् ॥ ७९ ॥
श्वासोच्छ्वासैः पूर्णमद्ध्यायकानां
सत्यं ज्ञानं जायते हृत्प्रदेशे।

कृष्णद्वैपायनाख्यो मुनिरथ—
विपिने, साम्बप्रद्युम्नबालैः
सञ्जातोपद्रवस्सन् तनुमपि
विसृज्य, द्वारिदेवो बभूव ॥
ग्रामं ग्रामं ससर्वां सपद्द्विजनधनां
द्वारिकां संददाह,
ध्वंसप्रक्रेष तस्या जलनिधिसलिले
कोऽप्यरक्षन्न तस्मात् ॥ ७६ ॥
आत्मज्ञानेन चात्माऽयं, वशी भवति कर्मणः ॥
क्षणेनाऽनन्तकर्माणि, नश्यन्ति सच्चरित्रतः ॥ ७७ ॥
आयुस्तुतद्वत्पति जायते च,
प्रमोदशोकौ न ततो विधेयौ ।
स्या आत्मभावेन सदा प्रसन्नः,
कुर्य्यादशेषं तु मनोभाविस्यात् ॥ ७८ ॥
नाय्यों नरा मच्छरणागता ये
ते चोत्तरेयुर्भवसिन्धुपारम् ।
देहं त्यजन्शोक मयो न कुर्य्या ।
स्वदाऽपि नो रोदनंप्रकुर्य्यात् ॥ ७९ ॥
श्वासोच्छ्वासैः पूर्णमद्ध्यायकानां
सत्यं ज्ञानं जायते हृत्प्रदेशे ।

कृष्णद्वैपायनाख्यो मुनिरथ-
विपिने, साम्बप्रद्युम्नबालैः
सञ्जातोपद्रवस्सन् ननुमपि
विसृज, दग्धिदेवो बभूव ॥
ग्रामं ग्रामं ससर्वां सगृहजनधनां
द्वारिकां संददाह,
ध्वंसंचकेच तस्या जलनिधिसलिले
कोऽप्यरक्षन्न तस्मात् ॥ ७६ ॥
आत्मज्ञानेन चात्माऽऽयं, वशी भवति कर्मणः ॥
क्षणेनाऽनन्तकर्माणि, नश्यन्ति सच्चरित्रतः ॥ ७७ ॥
ह्यायुस्तुतन्नश्यति जायते च,
प्रमोदशोकौ न ततो विधेयौ ।
स्या ह्यात्मभावेन सदा प्रसन्नः,
कुर्य्यादशेषं तु मनोभायिस्यात् ॥ ७८ ॥
नार्य्यो नरा मच्छरणागता ये
ते चोत्तरेयुर्भवसिन्धुपारम् ।
देहं त्यजन्शोक मयो न कुर्य्या ।
स्कदाऽपि नो रोदरवंप्रकुर्य्यात् ॥ ७९ ॥
श्वासोच्छ्वासैः पूर्णमद्भ्यायकानां
सत्यं ज्ञानं जायते हृत्प्रदेशे ।

कृष्णद्वैपायनाख्यो मुनिरथ—
विपिने, साम्बप्रद्युम्नबालैः
सञ्जातोपद्रवस्सन् तनुमपि
विसृज, ह्यग्निदेवो बभूव ॥
ग्रामं ग्रामं ससर्वां सधहजनधनां
द्वारिकां संददाह,
ध्वंसंचक्रेच तस्या जलनिधिसलिले
कोऽप्यरक्षन्न तस्मात् ॥ ७६ ॥
आत्मज्ञानेन चात्माऽऽयं, वशी भवति कर्मणः ॥
क्षणेनाऽनन्तकर्माणि, नश्यन्ति सच्चरित्रतः ॥ ७७ ॥
आयुस्तुतन्नश्यति जायते च,
प्रमोदशोको न ततो विधेयौ ।
स्या आत्मभावेन सदा प्रसन्नः,
कुर्य्यादशेषं तु मनोमायिस्यात् ॥ ७८ ॥
नार्य्यो नरा मच्छरणागता ये
ते चोत्तरेयुर्भवसिन्धुपारम् ।
देहं त्यजन्शोक मथो न कुर्य्या ।
एकदाऽपि नो रोदरवंप्रकुर्य्यात् ॥ ७९ ॥
श्वासोच्छ्वासैः पूर्णमद्ध्यायकानां
सत्यं ज्ञानं जायते हृत्प्रदेशे ।

श्वासोच्छ्वासे मंज्जपे तत्पराणां
किञ्चित्पापं चित्तलग्नं नहि स्यात् ॥ ८० ॥
अन्तेऽपि यो देहविसर्गकाले ।
प्रपद्यते मां स नरो विदेहः ।
अनन्तजन्मार्जितपापनाशो ।
मुक्तिर्ध्रुवं मच्छरणागतानाम् ॥ ८१ ॥
अजोऽविनाशीच महाननन्तो
नित्यस्तथाऽनादिरथ प्रपूर्णः
आत्मा सवीरः परमेश्वरः स्या ।
त्सिद्धोप्यसावेव च सत्तयाऽस्ति ॥ ८२ ॥
शुद्धाऽऽत्मवीरंशरणं विधाय
संशोध्य चित्तं सच शुद्ध आत्मा ।
षट्कारके याति यदा च शुद्धिं ।
तदा स आत्मैव जयेत्पराऽऽत्मा ॥ ८३ ॥
यो ह्यपेदाऽऽत्मनावेन, बन्धं नायाति कर्मणाम् ।
आत्मानं न जडे पश्ये त्स्याच्छुद्धाऽऽत्मा स निर्मम: ८४
विदेहो देहसत्त्वेऽपि, नास्ति कालोऽपि मज्जनात् ।
दुर्गतौ नान्नुपादास, मायु रानन्दतः क्षिपेत् ८५
स्वाऽधिकारेण कर्माणि, कुर्वतो निर्जरा भवेत् ।
स्वाऽधिकारेण कर्माणि, कुर्वाणा विन्दते शिवम् ८६

देहो म्रियेताऽपि स नो विनश्ये
त्किञ्चिद्भयं स्यान्न च मृत्युकाले
प्राणान्त्यजेन्निर्जय एव भूत्वा
जका हि मे धामशिवं लजन्ते ॥ ८७ ॥

मम विश्वासिनो ये च, येषां प्रेम मयि स्थिरम् ।
महापापकृतश्चाऽपि, लजन्ते ध्यानतः शिवम् ॥८८॥

समग्रजीवोद्धृतये भवो मे
संकेतित स्तीर्थकरेति नाम्ना ॥
वर्तध्व मेतत्प्रविचार्य्य नार्य्यो
नराश्च निर्लिप्य हि कर्म कुर्युः ॥ ८९ ॥

नार्यो नरा मच्छरणागता ये
जन्मानि तेषां सफलानिसन्ति ॥
निजाऽऽत्मशुद्धिं समवाप्य तेऽपि
स्युर्ज्ञानिनो योगिजनाश्च भक्ताः ॥ ९० ॥

वर्णादयो ये च मनुष्यवर्गाः
स्वं कुर्वते कर्म दिवं लभन्ते ॥
देहं विमुच्याऽऽशु सुखं लभन्ते
क्लेशं लभन्ते न भवे परस्मिन् ॥ ९१ ॥

मनोमयि न्यस्य नराश्च नार्य्यः
प्रवर्तयेयु र्भवमुत्तरेयुः ।

उत्तारिता ये नहि ह्यन्यदेवै
र्मद्भक्तितस्ते भव मुत्तरन्ति ॥ ९२ ॥

आत्मकर्म विविदुः प्रजागणा,
नन्दिवर्धनसुदर्शनादयः ॥
शान्तिमापुरवधूय हृच्छुचं ।
ज्ञानतः प्रभुमथो प्रतुष्टुवुः ॥ ९३ ॥

दृष्टान्तै र्दशभिस्तु दुर्लभतरं लब्ध्वा भवं मानवं
ज्ञानाद्यात्मगुणप्रशोधनकृते संसाध्यतां पौरुषम् ॥
वारम्वारमयं न मानवभव स्संजायते देहिनाम्,
दृष्टान्ते मधुबिन्दुतुल्यविषये नो मोहनीयं त्वया ९४

ह्यनादिकाला न्मनुजादिकानां
देहाश्च भूताश्च तया भवन्ति ॥
मृदादितो ये प्रभवन्ति देहा ।
स्ते मृत्तिकाद्येषु हि संविशन्ति ॥ ९५ ॥

लोको जन्मजरामृतिप्रभृतिभि र्दुःखैरलं पूरितः
नोपारं विषयप्रभूतसुखतत्तृष्णामहावारिधेः ।
ह्यात्मज्ञानविरक्तिताभिरथ यो जागर्त्ति नो तन्मृतिः,
यो शेते पुनरत्र मोहविषये तज्जन्ममृत्यू ध्रुवम् ९६

आगारोमम मेधनं परिजनो राज्यं च देशश्चमे
एतादृग् ममताभिरत्र भुवने यद्धोऽस्ति रागद्विषोः,

ज्ञानानन्दमयः परात्परतरः साऽऽत्माऽस्ति देहस्थितः
जीवो वेत्ति न तं वधूप्रभृतिभि स्सत्यं सुखं मन्यते ९७

आत्मा नश्येन्नैव कालत्रयेऽपि
पर्याया ये पुद्गलानां जडानां।
नानारूपैस्ते भवन्ति प्रकामं
पश्चात्पश्चात्ते च नष्टा भवन्ति ॥ ॥ ९८ ॥

जाताःप्राग्वृषभाद्यो जिनवराः पूर्वे त्रयोविंशतिः
ते वै केवलबोधतो जगदिदं जाग्रत्तरं चक्रिरे।
दीक्षां प्राप्य तथाऽहमप्यथ सखे श्रीकेवलज्ञानतः
अज्ञानाच्छयनाद्धि जाग्रततरं विश्वं करिष्ये ध्रुवम् ॥९९॥

दृश्याजडा ये जगतः पदार्था
याता न यास्यन्ति स मंच कैश्चित्
तदत्र दृश्ये हि पदार्थमात्रे
मोहो विधेयो भवता न धन्यो ॥ १०० ॥

स्याच्छातावेदनं पुण्यैः पुण्यं पुण्येनकर्मणा।
अशातावेदनं पापैः पापं पापेनकर्मणा ॥ १०१ ॥

पूर्वमासन्पदार्था ये तेनासन्वर्त्तमानवत्।
अद्य ये चापि दृश्यन्ते, ते भविष्ये न भाविनः॥१०२॥

जगत्पदार्थाः क्षणिका ह्यनित्याः
संसारमध्ये शरणं न किञ्चित्।

पूर्णोऽस्ति दुःखैरभितो भवोऽयं
सैकाकिजीवो हि समेति याति ॥ १०३ ॥
सन्त्याऽऽत्मभिन्ना हि जडाः पदार्था
देहोऽशुचिः सोऽपि ततो विभिन्नः ।
मिथ्यात्वरागाऽविरतिद्विषाद्यै
र्दोषै र्भवत्येव हि कर्मबन्धः ॥ १०४ ॥
मिथ्यात्वरागाविरतिद्विषां स,
त्संरोधतः सम्वरनामतत्त्वम् ।
अनेकरीत्या तपसः क्रियाभि,
स्तत्त्वं भवेत्तत्खलु निर्जराख्यम् ॥ १०५ ॥
अनाद्यनन्तषड्द्रव्य–, मयोलोकः प्रवर्त्तते ।
शाश्वतो द्रव्यरूपेण, पर्य्यायैः सोह्यशाश्वतः ॥१०६॥
सम्यज्ज्ञानमतीवदुर्लभतरं संसारघोरार्णवे,
स्याद्वादप्रतिबोधकृज्जिनवरप्राप्ति र्महादुर्लभा ।
जैनोधर्म इहास्त्यनन्तसमयात्काले तथाऽनन्तकेऽ–
वश्यं स्थास्यति नन्दिवर्द्धन सखे जानीहितन्निश्चितम्
॥ १०७ ॥

अनेकवारं सह सर्वजीवै,
र्मात्रादिसम्बन्ध इहानुभूतः ।
निजः परोवेति तु तत्र मोहे,
र्ज्ञानी न मोहं कुरुते कदापि ॥ १०८ ॥

पीतानि सर्वाब्धिजलानि जीवैः
संभक्षिताः पार्थिवपुद्गलाश्च ।
आत्माऽवबोधं च विना स्वतोषं,
जाता न तेषां सुखशान्त्यवाप्तिः ॥ १०९ ॥
येऽङ्गीकरिष्यन्त्यथ जैनधर्मं
समेत्य ते मुक्ति मनन्तकालम् ।
सुखेषु वत्स्यन्ति तदत्र कार्य्ये
दृढं मनः शाधि सुदर्शने त्वम् ॥ ११० ॥
अनन्तकालचक्राब्धि, मुक्तो भवितुमाऽऽत्मनः ।
ज्ञानदर्शनचारित्रा--, ण्येव सम्यगुपासय ॥ १११ ॥
आत्माऽभिन्नस्तथानित्यो, ज्ञानानन्दस्वरूपकः ।
आत्मन्यस्ति स वै धर्मः कर्मभिस्स तिरोहितः॥११२॥
तीर्थकराणा मृषभादिकानां,
सतांत्रयोविंशतिसंख्यकानाम् ।
आप्तश्चतुर्विंशतितीर्थकर्त्ता,
अहं महावीरजिनोऽवतीर्णः ॥ ११३ ॥
मातापितृजने दिवंप्रतिगते नन्द्यादिपौराङ्गनान्,
जैनंधर्ममुपादिशन्मृतिजवच्छोकापहारक्षमम् ॥
दीक्षाम्प्राप्य समेत्य केवलिदशां संस्थाप्य तीर्थं निजं,
विश्वानुकूतपाटसौ मम मदा--वीरो विदध्याच्छिवम्॥११४

ईशो महावीर उदात्तधीरो
जिनः परब्रह्म च देवपूज्यः ।
तीर्थंकरोऽयं भवतोऽवतारः
समग्रविश्वोद्धरणाय जातः ॥ ११५ ॥

अल्पाऽपि चिन्ता न चचार चित्ते
शोकोगतः क्लेशचयोऽपि नष्टः ।
माता पिता द्वौ च दिवं प्रयातौ
च्युत्वा तयो मुक्तिरथो विदेहे ॥ ११६ ॥

देवदेवीशिरोभूषी–भूतया भवदाज्ञया ।
राज्यं धर्ताऽस्मि कर्माणि, कुर्वाणः स्वाऽधिकारतः॥११७॥

उपदेशाद्गता भ्रान्ति, रात्मधर्मं विवेद च ।
अक्रियो व्योमवच्चाऽऽत्मा, सत्तया स्वोपयोगवान् ११८

सम्यग्दृष्टिस्तु निर्बन्धो, नान्धः सम्यक्प्रदर्शकः ।
सत्यं सापेक्षया जानन्, सर्वं कार्य्यं करोति सः॥११९॥

ज्ञातो धर्मस्तवोद्बोधा, द्गता एकान्तदृष्टयः
महावीरस्तु भगवा–, नुद्भूतोऽनन्तशक्तिकः ॥१२०॥

तपोजपज्ञानदयादमाना
मौदार्य्यसेवार्पणसंयमानाम्
सद्बोधनेनेव सममधिश्वो–
द्धाराय वीरो भुवनेऽवतीर्णः ॥ १२१ ॥

यो नन्दिवर्धन नमेघ सहस्रवारं
स्तूपादपारमय मां विधिभिः समर्चेत् ।
भूत्वा प्रमोदनपरोविदधच्च कर्म
स्वस्वाऽधिकारकरणे प्रभवेच्च भव्यः ॥ १२२ ॥
हितकृन्निर्मितः सत्यं, ग्रन्थोऽयं शोकवारकः ।
मर्तृणां मृत्युतः पश्चाद्गणितः सुखकृद्भवेत् ॥ १२३ ॥
चिन्ता दूरमुपैति मोहसहितः शोकोऽपि याति क्षयं,
धर्मप्राप्तिकरा भवन्ति पठना ज्ञार्यो नरा भूतले ।
वाणीयं जयकारिणी जिनमहावीरप्रभोर्वर्त्तते,
श्री सूरीश्वरबुद्धिसागरकृतो ग्रन्थो भवेच्छ्रेयसे १२४

चेटकबोधग्रन्थः



वैशालीश निशम्यतां बुधवर
त्वं पुण्यवान्वर्त्तसे,
अन्ताराज्य मवेत्य राज्य भवनेः
कार्य्यं त्वया त्यागिवत् ।
वर्तस्वाऽद्य दयाप्रदानदमनैः
ज्ञात्वा कुरुष्व क्रियाः,
राज्यं चाऽपि स्वयत्नतश्च विदध
भुङ्क्ष्वाऽन्नमुद्यम्य च ॥ १ ॥
लोकानांसुखहेतवे च विदध
द्राज्यं स्वसम्राड् भवेत्,
सत्याज्ञाः कुरु नो कदाचन पुनः
सत्ताऽभिमानं कुरु ॥
रोषं दोषिषु नो कुरु प्रियतया
त्वं दुःखिनः पोषय,
क्लेशं चाऽपि सहस्व धर्मकरणे
नो द्विष्य शत्रुष्वपि ॥ २ ॥
प्रेम्णा प्रवर्तस्व तु धर्मकार्य्ये,
जहीहि नो क्षात्रियमूपरीतिम् ।

मृषाऽभिमानं कुरु नाऽपि किञ्चिन्,
न्यायो यत स्तत्र विरोधशान्तिः
सद्वृकवृन्दान्कुरु चाऽऽत्मपार्श्वे,
प्राणात्ययेषु न वद त्वसत्यम् ॥ ॥
त्वं मारयाशु स्वकदुष्टवृत्तीः,
त्वं चाश्मवद्विद्धि धनं परेषाम्
परस्त्रियो विद्धि च मातृतुल्याः,
सम्मानय त्वं च महाऽऽत्मनोऽपि । ॥ ४ ॥
नवं नवं ज्ञानमथो कुरु त्वम्,
प्रवर्त्तयाज्ञाश्च मम स्वदेशे
दयां च विस्तारय सर्वदेशे,
पशूंश्च संपालय हूयमानान् । ॥ ५ ॥
संरक्षता द्रोगिजनाननाथान्,
गृहाण सन्मानवजन्मलाभम्
आकर्णयोद्घोष मयि प्रजानां,
क्लीवो भव त्वं नहि संरक्षास्तु । ॥ ६ ॥
विद्धि स्वतुल्यानिह सर्वजीवान्,
सदैव कर्माचर यद्विधेयम्
राज्याद्बहि र्दुर्व्यसनानि कृत्वा,
नारी नरान्सौख्ययुतान्कुरुष्व । ॥ ७ ॥

विपन्नलोकस्य सहायकःस्या,
दुष्टैर्गुणै राज्यपराजयःस्यात् ॥ ८ ॥
सद्गुणानां महाराज्ये, मुर्ख ज्ञानं च निश्चितम् ।
दुर्गुणान्दूरतोमुञ्च, शूरः स्या नृपमण्डले ॥ ९ ॥
न निर्बलाऽऽत्मा कुरुते स्वराज्यं
सदा स्वराज्यं बलिनां विभाति ।
न्यायो यतस्तत्र हि सत्यराज्यं,
चाऽन्यायिराजा न कदापि गण्यः ॥ १० ॥
दण्डार्थैर्हि कुरु न्याय, मीदमीत्या प्रवर्त्तताम् ।
ऽनूपरूपं प्रजैव स्या दितिज्ञाने न दुःखिता ॥ ११ ॥
संरक्ष जीवा न्निखिलान्स्वराज्ये,
सतो जनान्रक्ष विदण्ड्य दुष्टान् ।
प्रजाजनानां भव रक्षकस्त्वं,
मोहप्रमादाँश्च विसर्जय त्वम् ॥ १२ ॥
विषये परतन्त्रो य स्तस्य धैर्यं पलायते ।
दुर्बुद्ध्यानस्थिरः स्थाने श्रेयः स किं विधास्यति ॥१३॥
चित्तद्रवो यस्य भवेद्दयाभिः,
ननाम पादौ गुरु देवयोर्यः ।
प्राणात्ययेऽपि व्यभिचारको नो,
गण्यस्त्वसौ भूपपदस्य योग्यः ॥ १४ ॥

अहिंसया राज्य मुदेति नूनं,
तथा च हिंसाभिरुदेत्यधर्मः ।
समुद्धरेद्धिंसकपापिनो यः,
जीवेष्वलंस्या दुपकारकर्त्ता
मर्तुं परार्थं च समुद्यतो यः
स सत्यभूपो जगतो जयी स्यात् । ॥ १
भूत्वा पवित्र स्तनुवाङ्मनोभिः
साम्राज्य मुच्चैः कुरुते पुमान्यः
ईर्ष्यां च रक्षेत्खलु दुर्गुणेषु,
स्वर्गं शिवं राज्यमथाऽपि विन्ते । ॥ १६ ॥
प्रीत्या च यः सान्त्वयति प्रकोपं,
प्रजाजनक्लेशमपाकरोति
राजा च यः सद्गुणनीतियुक्तः
सर्वक्रियास्तस्य भवन्ति सिद्धाः । ॥ १७ ॥
यो भूपति र्दुर्गुणनीतियुक्तः
कथं नृपोऽसौ नृपनामयोग्यः ॥ १८ ॥
महामार्यां च दुष्काले, प्रजावर्गं प्रपालयेत् ।
सर्वं पापं विनश्ये द्यो, स ध्रुवं धर्मभूपतिः ॥ १९ ॥
ज्ञात्वा सर्वविधां नीतिं, प्राणान्धर्मार्थं मर्पयेत् ।
आज्ञां प्रचारये द्राज्ये, दोषान् हत्वा गुणी भवेत् ॥२०॥

निरासक्तया भवेद्राज्यं, प्रजाभूपोन्नतिस्तदा ।
ईदृग् विश्वानुपो राजा, न कदापि भवे पतेत् ॥२१॥
हे चेटक त्वंतु गुणाकरोऽसि,
त्वं सर्वथा पालयसे मदाज्ञाः ।
अन्तः कुरु ध्यान महो मदीयं,
ततश्च निर्वाणमवाप्स्यसि त्वम् ॥ २२ ॥
जानीहि अष्टादशभूपमुख्य,
विकाशयत्वं परमात्मसौख्यम् ।
आत्मोपयोगेन स सर्वदा त्वं,
नीत्या वहीराज्य मथो वह त्वम् ॥ २३ ॥
जगत्सु संचारय जैनधर्मं,
लभस्व बाह्यान्तरशक्तिवृन्दम् ॥
श्रीचेटकं तं प्रतिबोध्य वीरः,
प्रभुस्स पश्चात्प्रबभूव साधुः ॥ २४ ॥
श्रुत्वा वीरप्रभोर्वाणीं, धर्ममापुर्नृपप्रजाः ।
वीरबोधःकृतो व्यक्तो, बुद्धिसागरसूरिणा ॥ २५ ॥

(सुदर्शना सुबोधः)



प्रभो महावीर च वर्द्धमान
भ्रात विभो सत्यगुणावलम्बिन्;
हे देव विश्वेश्वर हे स्वयंभो
त्वामाश्रयन्तीश समग्रविश्वे ॥ १ ॥
महावतारः परमेश्वरस्य
संसारमुद्धारयितुं बभूव ।
नरोत्तमः श्रीपुरुषः पुराणः
पूर्णो महान्सर्वसुसज्जनेषु ॥ २ ॥
ज्ञानं च सत्यं तव सङ्गमेन
प्रादुर्बभूवैकलया च शक्तिः ।
लोकत्रयस्य प्रतिपाल धीर
श्रीमन्महावीर सदा जय त्वम् ॥ ३ ॥
विकाशितुं भूमिषु जैनधर्मं
तीर्थङ्करः प्रादुरभूद्गुणाब्धिः ।
एहे यसन्दीपितवान् त्रिलोकी
मवातरद्भारतभानुरीशः ॥ ४ ॥
चन्द्रोऽपसूर्यो भवदाज्ञयेव
महाश्च सर्वेः परित श्चरन्ति ।

वह्निर्न ते शासनतोऽस्ति कश्चि
त्त्सर्वस्य विश्वस्य सदाश्रयस्त्वम् ॥ ५ ॥
अध्यात्मदृष्टयाऽसि महामहाँस्त्वं
चादर्शयन्तीह जना भवन्तम् ।
त्वन्नामतो दुःखमपैति सर्वं
सर्वापद स्त्वत्क्रजतां दहन्ति ॥ ६ ॥
श्रीमन्महावीरजपोद्यताना
मनादिकालीनमपैति पापम् ।
सुदर्शनाऽहं भगिनी त्वदीया
त्वद्बोधतोऽभून्मनसो विनोदः ॥ ७ ॥
स्वजन्मकालात्प्रभुवीरदेवः
समग्रविश्वेषु महाँश्चधीरः ।
अङ्गुष्ठतो मेरुमकम्पयद्यो
मेरुस्तदाऽकम्पदतीवघोरम् ॥ ८ ॥
इन्द्रोऽविदद्यस्य अनन्तशक्तीः
त्वं स्वामिवीरो जयवान्प्रभूयाः,
इन्द्रादयस्त्वां प्रभुमाश्रयन्ति
त्वां विश्वदेवा अखिलाः स्मरन्ति ॥ ९ ॥
वीरेतिवीरेतिजपोद्यतानां
चिन्हं तदेवाऽस्ति सुभक्ततायाः ।

स्वर्गं महापापजनाश्च यान्ति ॥ १० ॥
त्वत्सेवका नो नरकं विशन्ति
प्रभो परब्रह्म हि साकृतिस्त्वं
देहं विधायोपकृतिं वितन्वन् ।
तत्याग्यवस्थाप्रथमं प्रभो मां ॥ ११ ॥
सुदर्शनां शिक्षय धर्मतत्त्वम्
प्रपीयमानं वचनाऽमृतं ते
सूते सुखं दुःखमपाकरोति ।
वीरप्रभो देह्युपदेशमेवं ॥ १२
नश्येयतःक्लेशगणो मदीयः
वीरप्रभुश्चेति वचो बभाषे
सुदर्शने त्वं शृणु हे गुणज्ञे ।
श्री जैनधर्मोऽस्ति जगत्सु सारः ॥ १३
शुभानि तस्याचरणानि सन्ति
त्वं सत्यबोधाऽऽचरणानि रक्ष
श्वसश्च मिथ्याचरणं जहीहि ।
श्रीजैनधर्मस्य जयो जगत्सु ॥
ज्ञानेन दुष्टाचरणं विनश्येत्
न जैनधर्माद्बहिरस्ति धर्मः
कोऽपीति नीहि परं रहस्यम् ।

ते मुख्यजैना मयि ये प्रकामं
प्रीतिं च विश्वासमथो धरन्ति ॥ १५ ॥
भ्राम्यन्ति ये वा न कुतर्कवादा,
क्षाम्यन्ति ये वा मन इन्द्रियाणि ।
क्रियागुणैर्वर्णविभाग एव
जानन्ति येते ममरागभाजः ॥ १६ ॥
योग्या तु जातिर्गुणकर्मभिःस्या
न्न जन्मतो जातिरियं हि योग्या ।
गुणक्रियाभिः सकला हि वर्णाः
सत्यं मदीयं शरणं लभन्ते ॥ १७ ॥
स्वकर्मणः स्वस्वगुणाऽनुसारं
भजन्ति मां ते सकला हि वर्णाः ।
श्रीजैनधर्मं समुपास्य दध्युः
दिवं यथाशक्ति सुखं लभन्ते ॥ १८ ॥
जानीहि सर्वान्मनुजान्समानान्
जातिं तथा तद्गुणकर्मयोगैः ।
उच्चोऽथ नीचो व्यपदिश्यते च
न्नान्निश्चयं कोऽपि न तत्र सारः ॥ १९ ॥
न वर्णधर्मेषु च गर्वितःस्या
न देहरूपेषु च मुह्य किंचित् ।

जानीहि सर्वान्हृदये समानान् ॥ २० ॥
कंचिज्जनं नाप्यपमानय त्वम्
जैनाश्च ये सन्ति गुणक्रियाज्ञि
र्वर्तन्त एवं व्यवहारतस्ते ।
अन्त नै लिङ्गं न च काऽपि जातिः ॥ २१ ॥
श्री जैनधर्मस्य रहस्यमेतत्
श्रीजैनधर्मप्रतिपालयन्ती
म्रियस्व तस्मात्तर वा भवाब्धिं ।
ये नास्तिका दुष्ट नराश्च नार्य्य ॥ २२ ॥
स्ते मां न जानन्ति जगत्सु सारम्
ये मां न जानन्ति नराश्च नार्य्य
स्ते नास्तिकाः सन्ति हि विद्धि सत्यम् ।
ये जैनधर्मं न च मानयन्ति ॥ २३ ॥
दुर्बुद्धयो दारुणनास्तिकास्ते
विश्वासनीया न च ते कदाचि
द्ये नास्तिका दुर्मतयो हि वक्राः ।
तेषां न सङ्गोऽपि कदापि कार्य्यो ॥ २४ ॥
ये सन्ति सद्भक्तिविनाशदक्षाः
गुणाश्च दुःसङ्गतया व्रजन्ति
प्रादुर्भवेद् दुष्टगुणो द्वितीयः ।

मय्यस्ति येषां बहुलोऽनुराग
स्तच्चेतसि त्याग उदेति पूर्णः ॥ २५ ॥
अनन्यभक्त्याऽत्र भजन्ति मां ये
तैः सज्यते चेतसि शुद्धमुक्तिः ।
धरन्ति नो ये हृदयेऽपराशां
ये वा मनुष्या मयि विश्वसन्ति ॥ २६ ॥
जीवन्त एते प्रभवन्ति जैना
भवन्ति चित्तैरपि नाऽन्य दासाः ।
जैना मदर्थं प्रसभं म्रियेरन्
वैमानिके तेऽवतरन्ति मृत्वा ॥ २७ ॥
येषां भयं धर्मरणं विधातुं
न चाऽस्ति तेषां हृदि जैननीतिः ।
देहस्य चाऽध्यास इहाऽस्ति याव
ज्जीवाश्च तावज्जगतो हि दासाः ॥ २८ ॥
जानन्ति कायान्वसनेन तुल्या
न्ते स्वयनीत्या प्रभवन्ति जैनाः ।
ये मद्वचस्सु प्रति विश्वसन्ति
प्रसिद्धजैनाः खलु ते भवन्ति ॥ २९ ॥
ये चाऽऽत्मविश्वा खलु ते च जैना
धरन्ति चित्ते न कदापि दैन्यम् ।

सर्वाणि कर्माणि सदाचरन्तो ॥ ३० ॥
मन्नाम ये केऽपि मुदा भजन्ति
विश्वास मारोप्य मयि प्रकामं
कुर्य्युः क्रियां ते न भवन्ति दासाः ।
मद्भक्तये ये च भवन्ति योग्या ॥ ३१ ॥
स्तान्संविधातुं स्वशिरोऽपि देयम्
दुःखानि मह्यं खलु ये सहेरन्
भुञ्ज्युश्च ये कर्म तथाप्य कर्म ।
धरन्ति नो ये जडवस्तुदैन्यं ॥ ३२ ॥
जैनाश्च ते दुष्टगुणान्जयन्ति
जैनास्तु ये शत्रुचयं जयन्ति
सम्यक्त्वतो ये खलु निर्वहन्ति ।
श्रीजैनधर्मव्यवहारकार्य्यं ॥ ३३ ॥
रक्षेत्सदाचारविचारराशिम्
यथा समर्थं समयानुसारं
जैनांश्च ते ये प्रतिपालयन्ति ।
ते सर्वकालेषु भवन्ति जैना ॥ ३४ ॥
नार्य्यो नरा ये खलु मां भजन्ति
वेषक्रियाणां तु मृषैव भेदो
न तत्र खेदं कुरुते जनो यः ।

वेषक्रियाः सन्ति वहुप्रकारा
यस्मिन्रुचिर्यस्य स तस्य सारः ॥ ३५ ॥
अन्यक्रियाकर्तृजनेन सार्द्धं
सदाऽऽत्मभावेन हि वर्त्तते यः ।
निन्दां न कुर्य्यान्मतमार्गभेदै
र्मा नीतितो यः स्मरति प्रकामम् ॥ ३६ ॥
यतो मयि प्रेम ततो हि युक्ति
स्तथाविधा मुक्ति मवाप्नुवन्ति ।
श्रीजैनधर्मस्य शृणोतु सारं
मनो मयि न्यस्य तु निश्चयेन ॥ ३७ ॥
वर्तन्त एतद्भुवि वीतवन्धं
य मानवास्ते खलु सन्ति जैनाः ।
दिवानिशं मानवजातयो या
स्सर्वत्र खण्डेषु च मां भजन्ति ॥ ३८ ॥
स्वतन्त्रतां शान्तिमथो लभन्ते
ते जीवनं शुद्धधिया वहन्ति ।
सुदर्शने ! मेऽस्ति नचादिरन्तो
दृष्ट्या यतो पश्यसि चाऽस्मि तत्र ॥ ३९ ॥
पूर्णानुरागी मम जायते यो
लभेत पूर्णं स च जैनधर्मम् ।

ज्ञानं तथा प्रेम हृदि जैनधर्मे
स्सर्वेषु जीवेषु दया च सत्या ॥ ४० ॥
भक्तौ ममैवाऽस्ति तपोजपादि
र्नो बुद्धिगर्वो न वसे त्कुधर्मे ॥
महाऽऽत्मनो मत्सदृशान्विदन्ति
क्लेशो न तेषां हृदये कदाचित् ॥ ४१ ॥
कुर्वन्ति ये सज्जनशुद्धसेवा
मभेदबुद्ध्या मयि ये वसन्ति ।
श्रीजैनधर्मस्य तु सत्यसारं
जानीहि तत्सज्जनशुद्धसेवा ॥ ४२ ॥
दुःखे सुखे ये मयि विश्वसन्ति
व्यग्राः कदाचिन्न च ते भवन्ति ।
क्षान्त्वोपसर्गं प्रभजन्ति मां ये
दुःखस्य दाहं च सदा विसह्य ॥ ४३ ॥
मामन्तराऽन्यं नच कंचिदिच्छे
त्स मत्समो भक्तजनश्च पुण्यः ।
सहेत मह्यं सकलापमानं
सहेत निन्दा मथवा च गालीम् ॥ ४४ ॥
सहेत सर्वं च परीषहादि
मामन्तरा कामयते न किञ्चित् ।

वेपक्रियाः सन्ति वहुप्रकारा
यस्मिन्रुचिर्यस्य स तस्य सारः ॥ ३५ ॥
अन्यक्रियाकर्तृजनेन सार्द्धं
सदाऽऽत्मभावेन हि वर्त्तते यः ।
निन्दां न कुर्य्यान्मतमार्गभेदै
र्मा नीतितो यः स्मरति प्रकामम् ॥ ३६ ॥
यतो मयि प्रेम ततो हि युक्ति
स्तथाविधा मुक्ति मवाप्नुवन्ति ।
श्रीजैनधर्मस्य शृणोतु सारं
मनो मयि न्यस्य तु निश्चयेन ॥ ३७ ॥
वर्तन्त एतद्भुवि वीतवन्धं
य मानवास्ते खलु सन्ति जैनाः ।
दिवानिशं मानवजातयो या
स्सर्वत्र खण्डेपु च मां भजन्ति ॥ ३८ ॥
स्वतन्त्रतां शान्तिमथो लभन्ते
ते जीवनं शुद्धधिया वहन्ति ।
सुदर्शने ! मेऽस्ति नचादिरन्तो
दृष्ट्या यतो पश्यति चाऽस्मि तत्र ॥ ३९ ॥
पूर्णानुरागी मम जायते यो
लभेत पूर्ण सच जैनधर्मम् ।

ज्ञानं तथा प्रेम हि जैनधर्म
स्सर्वेषु जीवेषु दया च सत्या
भक्तौ ममैवाऽस्ति तपोजपादि
र्नो बुद्धिगर्वो न वसे कुधर्मे ॥ ४० ॥
महाऽऽत्मनो मत्सदृशान्विदन्ति
क्लेशो न तेषां हृदये कदाचित्
कुर्वन्ति ये सज्जनशुद्धसेवा ॥ ४१ ॥
मभेदबुद्ध्या मयि ये वसन्ति ।
श्रीजैनधर्मस्य तु सत्यसारं
जानीहि तत्सज्जनशुद्धसेवा
दुःखे सुखे ये मयि विश्वसन्ति ॥ ४२ ॥
व्यग्राः कदाचिन्न च ते भवन्ति ।
क्षान्त्वोपसर्गं प्रभजन्ति मां ये
दुःखस्य दाहं च सदा विसह्य
मामन्तराऽन्यं नच कंचिदिच्छे ॥ ४३ ॥
त्स मत्समो भक्तजनश्च पुण्यः ।
सहेत मर्त्यं सकलापमानं
सहेत निन्दा मथवा च गालीम्
सहेत सर्वं च परीषहादि ॥ ४४ ॥
मामन्तरा कामयते न किंचित् ।

विषं सुधीमत्य गलेद्यथेच्छं
वियोगतो मे प्रदहेद्यदन्तः ॥ ४५ ॥
जैनाश्च ते सन्ति महापवित्रा
मय्येव चित्तं विनिवेशयन्ति ।
मीलन्ति ते मत्सदृशाश्च भूत्वा
ये मत्पथं स्वार्पणतो व्रजन्ति ॥ ४६ ॥
नमामृतेऽस्त्यत्र यदीयराग
स्त्यागोऽन्तरे भोगिदशासु येषाम् ।
कुर्वन्त्यमोहं जडसञ्चयं ये
ये व्यापृणन्त्यत्र निजोपयोगैः ॥ ४७ ॥
बहिर्ग्रह श्चेतसि तद्विसर्गो
विरागता वस्तुषु पौद्गलेषु ।
शुभाशुभीयां न जडेषु बुद्धिं
शुद्धा तथा कर्म सदाचरन्तः ॥ ४८ ॥
मच्चितका मन्मनसो नरा ये
सर्वत्र कालेषु ममाऽनुरक्ताः
निष्कामकर्माण्यखिलानि कुर्युः
जैनाश्च ते मत्पदवीं लभन्ते ॥ ४९ ॥
लक्ष्मीवृद्धौ नवा हृष्या तन्नाशे नाऽपि खिन्दति ।
लक्ष्मीभावो न लक्ष्मीषु हर्षं शोकं नचाचरेत् ॥५०॥

सेवमाना जगज्जैना एवं देवा भवन्ति हि ।
भोग्यपि भोगतो भिन्नो, वीतरागस्स जायते ॥५१॥
पर्यन्ते समभावेन मरसमास्ते नरास्त्रियः ।
साम्यं च जैनधर्मोऽस्ति तदाप्नुहि सुदर्शने ॥ ५२ ॥
जीवनं यह सद्वृत्त्या जैनधर्मः स्थिरः समः ।
पवित्रं जीवनं येषां, मजेदं ते न विन्दते ॥ ५३ ॥
सर्ववर्णा नरानार्य्य त्यागावस्थाऽधिकारिणः ।
सर्वकामविनाशेन त्यागावस्थागुणाः खलु ॥ ५४ ॥
स्वातन्त्र्यं चान्तरत्यागे दीसयं जडमोहमः ।
नृपेभ्यस्त्यागिनः श्रेष्ठास्तदधः सर्वजीवनम् ॥ ५५ ॥
त्यागोऽस्ति पयदंशेन, वैराग्यं तत्तदंशतः ।
वैराग्येनाऽऽत्मरागोऽस्ति जागृतन्तः सुदर्शने ॥५६॥
कामाशावन्धना दुःखं कामाशाविरहात्सुखं ।
कामाशात्यजनं त्यागो, वेत्ति साम्यनिधिः पुमान् ५७
निर्ग्रन्थास्त्यागिनः सौम्य,—भाजः संन्यासिनस्तथा ।
देहादिप्रतिबन्धो न तेषां न ममतालयः ॥ ५८ ॥
यद्रागो न जडे क्वापि त्यागः स तु आन्तरः ।
यो जागर्त्याऽऽत्मभावेन योगी सोऽस्ति सुदर्शने॥५९॥
द्वेषो जडे नाऽस्ति शुभाशुभो वा
क्लेशो न तेषां हृदि कश्चिदस्ति ।

विषं सुधीमत्य गलेयथेच्छं
वियोगतो मे प्रदहेयदन्तः ॥ ४५ ॥
जैनाश्च ते सन्ति महापवित्रा
मय्येव चित्तं विनिवेशयन्ति ।
मीलन्ति ते मत्सदृशाश्च भूत्वा
ये मत्पथं स्वार्पणतो व्रजन्ति ॥ ४६ ॥
नमामृतेऽस्त्यत्र यदीयराग
स्त्यागोऽन्तरे भोगिदशासु येषाम् ।
कुर्वन्त्यमोहं जडसश्चयं ये
ये व्यापृणन्त्यत्र निजोपयोगैः ॥ ४७ ॥
वहिर्मह श्चेतसि तद्विसर्गो
विरागता वस्तुषु पौद्गलेषु ।
शुभाशुभीयां न जडेषु बुद्धिं
शुद्ध्या तथा कर्म सदाचरन्तः ॥ ४८ ॥
मच्चिंतका मन्मनसो नरा ये
सर्वत्र कालेषु ममाऽनुरक्ताः
निष्कामकर्माण्यखिलानि कुर्य्युः
जैनाश्च ते मत्पदवीं लभन्ते ॥ ४९ ॥
लक्ष्मीवृद्धौ नवा हृष्या तन्नाशे नाऽपि खिन्दति ।
लक्ष्मीभावो न लक्ष्मीषु हर्ष-शोकं नवाचरेत् ॥५०॥

सेवमाना जगज्जैना एवं देवा भवन्ति हि।
भोग्यपि भोगतो भिन्नो, वीतरागस्स जायते ॥५१॥
वर्त्तन्ते समभावेन मरसमास्ते नरास्त्रियः।
साम्यं च जैनधर्मोऽस्ति तदाप्नुहि सुदर्शने ॥ ५२ ॥
जीवनं वह सद्वृत्या जैनधर्मः स्थिरः समः।
पवित्रं जीवनं येषां, मन्नेदं ते न विन्दते ॥ ५३ ॥
सर्ववर्णा नरानार्य्ये स्त्यागावस्थाऽधिकारिणः।
सर्वकामविनाशेन त्यागावस्थागुणाः खलु ॥ ५४ ॥
स्वातन्त्र्यं चान्तरत्यागे दासत्वं जडमोहतः।
नृपेभ्यस्त्यागिनः श्रेष्ठास्तदधः सर्वजीवनम् ॥ ५५ ॥
त्यागोऽस्ति यत्तदंशेन, वैराग्यं तत्तदंशतः।
वैराग्येनाऽऽत्मरागोऽस्ति जागृतन्तः सुदर्शने ॥ ५६ ॥
कामाशाबन्धना दुःखं कामाशाविरहात्सुखं।
कामाशात्यजनं त्यागो, वेत्ति भाग्यनिधिः पुमान् ५७
निर्ग्रन्थास्त्यागिनः सौख्य,–भाजः संन्यासिनस्तथा।
देशादिप्रतिबन्धो न तेषां न ममतालयः ॥ ५८ ॥
यद्रागो न जडे कश्चि त्त्यागः शुभ आन्तरः।
यो जागर्त्याऽऽत्मभावेन योगी सोऽस्ति सुदर्शने॥५९॥
द्वेषो जडे नाऽस्ति शुभाशुभो वा
क्लेशो न तेषां हृदि कश्चिदस्ति।

प्रवर्तमानस्स जडेषु कांचि
छभेत पीडां नहि चेतसि स्वे ॥ ६० ॥
स्पृशे स्स्पर्शेन्द्रियेणैव प्रारब्धं साम्यतो वहेत् ।
धर्म्ये स्पर्शे धरन्साम्ये स्थितः प्रारब्धग्राहकः ॥६१॥
रसेद्रसा न्यो रसनेन्द्रियेण
प्रारब्धतः साम्यधिया च तिष्ठेत् ॥
प्रयोजने वेत्तिरसान्समग्रा
न्त्यागत्वमन्तःकरणे विधाय ॥ ६२ ॥
यो वा रसासक्ति मृते यथेच्छं
खादेत्परं मोहधिया प्रमेन्न ।
भोगं तथाऽऽसक्ति मृते प्रकुर्व
न्प्रारब्धतस्तर्हि स योग एव ॥ ६३ ॥
आगच्छतो नासिकया सुगन्धो,
दुर्गन्धकश्चाऽत्र नवेन्न चाऽन्धः ।
साम्येन गन्धग्रहणं प्रकुर्या
त्प्रारब्धतो जीवन मावहेच्च ॥ ६४ ॥
हृष्यात्सुगन्धेन मनो न किञ्चि
दुर्गन्धतो नाऽपि शुचं लभेत ।
न नासिकापौद्गलगन्धतो वै,
सञ्जायते ज्ञानवतां च बन्धः ॥ ६५ ॥

रूपाणि दृग्भ्यां प्रविलोकयन्ति,
न ज्ञानिनस्तत्र भवन्ति लीनाः।
दृश्यानि दृग्भ्यां प्रविलोकयन्ति,
परं न तेषां वशगा भवन्ति ॥ ६६ ॥
दृग्भ्यां विना वासनया प्रपश्यन्,
समश्नुतेऽसौ परमार्थबोधम्।
दृशोश्च रूपाणि हि साधनानि,
धर्मस्तु दृग्भ्यां भवति प्रमाणम् ॥ ६७ ॥
निरीक्ष्य जीवप्रतिपालनार्थं,
दृशाविमौ वीक्ष्य विचारणार्थं
दृशौ सुखार्थं भवतस्तथेमौ,
गुरोश्च देवस्य विलोकनार्थम् ॥ ६८ ॥
दृग्भ्यांच धर्मोऽपि विकाशते वै,
रूपेण बन्धं न बुधा लभन्ते।
साम्येन दृश्यानि विलोकय त्वं,
मोहादिवश्या भव नो कदाचित् ॥ ६९ ॥
अनन्तपुण्यैर्मिलितं हि चक्षुः,
सज्ज्ञानिनां सर्व महो सुखार्थं।
कदाचि दाऽऽकर्णय नापशब्दा
ज्ञानासि चेदाऽऽत्मदशाहितानि ॥ ७० ॥

अधर्म्यशब्दै जंगदस्ति पूर्णं
धर्म्यैश्चशब्दैः सुखसारमस्ति ।
शब्दान्त्यजाऽधर्मविवर्द्धकाँस्त्वं,
शब्दान्शुभा न्नावय चेतसि त्वम् ॥ ७१ ॥
श्रुत्वाऽशुभं द्विष्य सुदर्शने नो
विसह्य निन्दां कुरु कोपनाशम्
शुभश्रुतौ चाथदशासु राग
स्त्यागश्च पश्चाद्भवतीति विद्धि ॥ ७२ ॥
मानापमाने च निशम्य हर्षं,
शोकं नवा चेतसि चानय त्वम् ।
न शब्दसृष्टेः खलु पारमस्ति,
तत्तत्र नाऽसक्ति रये विधेया ॥ ७३ ॥
गुरोश्च देवस्य गुणान् श्रृणु त्वं,
कर्णौ शुभाकर्णनहेतवेस्तः ।
मुक्ति र्भवेदिन्द्रियतोऽपि यश्चे,
चेत्तुर्भार्थ मेवोपयुनक्ति तानि ॥ ७४ ॥
वाण्याऽपि भापस्व शुभं च सत्यं
सुदर्शने ! रक्षयतास्त्वधर्मम् ।
कुरुष्व वश्यानि निजेन्द्रियाणि
सुदर्शने स्वादय चाऽऽत्मसौख्यम् ॥ ७५ ॥

सुखं जयेनैव निजेन्द्रियाणां–
दुःखं वशेनैव निजेन्द्रियाणाम् ।
शुभोपयोगो हि निजेन्द्रियाणां–
सत्कर्मयोगोऽस्ति नमोपदिष्टः ॥ ७६ ॥

योगं न तेषामशुभे कुरुष्व,
प्रारब्धतो धर्मकृते च भोगः ।
सम्यक्तया मां भजतां जनानां,
भवन्ति तत्तद्विषयेन्द्रियाणि ॥ ७७ ॥

ज्ञानाय लब्धानि निजेन्द्रियाणि,
भोगाय जानीहि तथा च तानि ।
शुभोपयोगोऽस्ति यदीन्द्रियाणां–
श्रीजैनधर्मो गुणयोग एवः ॥ ७८ ॥

युञ्जन्ति चित्तं सममाऽऽत्मना ये,
तेषां तु दोषा विलयं प्रयान्ति ।
अनन्तपुण्येन मनो हि लब्धं,
भाग्यान्महत् साधनमस्ति हस्ते ॥ ७९ ॥

मनोऽन्तरा नास्ति निजाऽऽत्ममुक्ति–
स्तस्मान् मनोशुद्धिमहो कुरुष्व ।
आत्माऽस्ति राजा च मनःप्रधानः,
कायोरथो वाजिन इन्द्रियाणि ॥ ८० ॥

अधर्म्यशब्दे जगदस्ति पूर्णं
धर्म्यैश्चशब्दैः सुखसारमस्ति ।
शब्दान्त्यजाऽधर्मविवर्द्धकाँस्त्वं,
शब्दान्शुभा न्नानय चेतसि त्वम् ॥ ७१ ॥
श्रुत्वाऽशुभं द्विष्य सुदर्शने नो
विसह्य निन्दां कुरु कोपनाशम्
शुभश्रुतौ चायदशासु राग
स्त्यागश्च पश्चाद्भवतीति विद्धि ॥ ७२ ॥
मानापमाने च निशम्य हर्षं,
शोकं नवा चेतसि चानय त्वम् ।
न शब्दसृष्टेः खलु पारमस्ति,
तत्तत्र नाऽसक्ति रये विधेया ॥ ७३ ॥
गुरोश्च देवस्य गुणान् शृणु त्वं,
कर्णौ शुभाकर्णनहेतवेस्तः ।
मुक्ति र्भवेदिन्द्रियतोऽपि यश्चे,
च्छुभार्थ मेवोपयुनक्ति तानि ॥ ७४ ॥
वाण्याऽपि भाषस्व शुभं च सत्यं
सुदर्शने ! रक्षयतात्स्वधर्मम् ।
कुरुष्व वश्यानि निजेन्द्रियाणि
सुदर्शने स्वादय चाऽऽत्मसौख्यम् ॥ ७५ ॥

सुखं जयेनैव निजेन्द्रियाणां–
दुःखं वशेनैव निजेन्द्रियाणाम् ।
शुभोपयोगो हि निजेन्द्रियाणां–
सद्धर्मयोगोऽस्ति ममोपदिष्टः ॥ ७६ ॥

योगं न तेषामशुभे कुरुष्व,
प्रारब्धतो धर्मकृते च भोगः ।
सम्यक्तया मां भजतां जनानां,
भवन्ति तत्तद्विषयेन्द्रियाणि ॥ ७७ ॥

ज्ञानाय लब्धानि निजेन्द्रियाणि,
भोगाय जानीहि तथा च तानि ।
शुभोपयोगोऽस्ति यदीन्द्रियाणां–
श्रीजैनधर्मो गुणयोग एषः ॥ ७८ ॥

युञ्जन्ति चित्तं सममाऽऽत्मना ये,
तेषां तु दोषा विलयं प्रयान्ति ।
अनन्तपुण्येन मनो हि लब्धं,
भाग्यान्महत् साधनमस्ति हस्ते ॥ ७९ ॥

मनोऽन्तरा नास्ति निजाऽऽत्ममुक्ति–
स्तस्मान् मनोशुद्धिमहो कुरुष्व ।
आत्माऽस्ति राजा च मनःप्रधानः,
कायोरथो वाजिन इन्द्रियाणि ॥ ८० ॥

आत्मोपयोगे निखिलक्रियाणा-
माचारतो धर्म उदेति पूर्णः।
आत्माऽनुसारं मनसः प्रवृत्त्या,
भवेद्विशुद्धोऽतितरां तदाऽऽत्मा ॥ ८१ ॥
पूर्णो भवेच्चेन्मनसो विकाश-
स्तदा भवेदाऽऽत्ममहाविकाशः।
मनोविकाशाय हि निश्चितं त्वं,
प्राप्तिं च जानीहि निजेन्द्रियाणाम् ॥ ८२ ॥
दयां च दानं च दमं कुरुष्व,
तथाऽऽत्मशक्तीः सहसा लभस्व।
लब्ध्वाऽऽत्मशक्तीः कुरु धर्मकार्यं-
निजाऽऽत्ममुक्तिं च कुरु प्रकामम् ॥ ८३ ॥
चित्तेन्द्रियशरीरैर्हि, आत्मा पूर्णः प्रकाशते।
वाङ्मनःकायसंयोग-आत्मयोगस्तु तद्बलात् ॥ ८४ ॥
ब्रह्मचर्य्यैर्वपुर्वीर्यं, लब्ध्वा धैर्यं प्रकाशय।
आत्मशक्तिरनन्ताऽस्ति, कायशक्त्या प्रकाशते ॥८५॥
नीरोगं रक्ष कायं तद्, योगियोग्यो भविष्यसि।
रक्ष चौपधिवायुभ्यां, योग्यसात्विकभोजनैः ॥ ८६ ॥
अमूल्यं च वपुर्ज्ञात्वा, धर्माऽर्थे देहयोग्यता।
वाचः सारं स जानाति, आत्मशक्तिं समश्नुते ॥८७॥

लक्ष्मीर्यशो वा यदिवापगच्छे-
   त्तदाऽपि सत्यं स नरो वदेद्धि ॥ ९४ ॥
पापानि सत्योक्तिषु नो भवन्ति,
   न्यायोऽपि कश्चिन्न हि सत्यतुल्यः।
ज्ञानं विना सत्यमपि प्रमाणं-
   नैवाऽस्तितज्ज्ञानिजनस्तु विन्ते ॥ ९५ ॥
अन्यायचौर्य्ययोस्त्यागे-र्मयि रागो भविष्यति।
मनोवाणीशरीरार्थे, सत्यं सङ्केतितं मया ॥ ९६ ॥
अस्ति कायान्महाचित्त-माऽऽत्माऽस्ति मनसो महान्।
तत्कर्म सात्त्विकं वेत्ति, सत्यं यश्चोत्तरोत्तरम् ॥ ९७ ॥
कुर्यादिन्द्रियसंरक्षां, यो मनो मयि विन्यसेत्।
आत्मवद्गणयेदन्यान्, मद्भक्तिं स समश्नुते ॥ ९८ ॥
धर्मार्थं वाङ्मनःपुष्टिं, रागरोषौ न धाऽऽरयेत्।
प्राप्तं यत्तत्र सन्तोषो-न दोषं कस्यचिद्वदेत् ॥ ९९ ॥
अशुनं मर्म मा ब्रूहि, विचार्य मधुरं वद।
वर्द्धते निन्दया पापं, नो मद्भक्तिः शुभा भवेत् ॥१००॥
गुरोश्च देवस्य जहीहि निन्दां-
   सुदर्शने जागृहि सद्गुणे स्वयम्।
सदा रिपुभ्यो भव सावधाना
   द्रव्येण भावेन च निर्मला स्याः ॥ ॥ १०१ ॥

क्रुधा समारोपय मा कलङ्कं-
   क्रोधेन मा ब्रूहि तथापशब्दम् ।
संरक्ष विप्रा स्स्वजनान्गुणज्ञे
   संरक्ष तद्वत्पशुपक्षिणस्त्वम्   ॥ १० ॥
अस्ति गोपालने धर्म-आर्य्याणां कर्म तच्छुभम् ।
धेनू रक्ष गृहेकृत्वा, प्रीत्या त्वं हि सुदर्शने ॥ १०३ ॥
पालनेन भवेत्स्वर्गो-गवादिपशुपक्षिणाम् ।
यत्र वासो मृगादीनां, यज्ञयोग्याऽस्ति सा धरा १०४
भवेद्धिंसा गवादीनां, तत्र यज्ञो न जायते ।
स यज्ञदेश आर्याणां, मज्ज्ञानं यत्र जायते ॥ १०५ ॥
पालयन्ति गवादीन्ये, स्वस्तेषामायुषः क्षये ।
यत्र गावो निहन्यन्ते, तत्र काचिन्न यज्ञता ॥१०६॥
यज्ञेषु पशुनाशेन, दुःखे वासस्तु निश्चितः ।
यत्र हिंसा ततो यज्ञो, नास्ति शिक्षां प्रमाणय १०७
ये ब्राह्मणक्षत्रियवैश्यशूद्रा-
   रक्षन्ति गास्ते सुखिनो भवन्ति ।
एषाऽऽर्यरीतिः कथिता त्वदर्थं,
   तद्वर्तने कार्ऽपि न पापभीतिः   ॥ १०८ ॥
समाजदेशयो र्गावो, धनानि महिपादयः ।
रक्ष्यन्ते तत्र नोत्पाता-मानवा दधते सुखम् ॥१०९॥

उक्त्वा कुरु न तत्सङ्गं, कुरु मा दुष्टसङ्गमम् ।
विश्वसीहि न दुष्टेषु, मा दासो व्यसनी जन॥१२८॥
व्यसनाद् दुर्गुणाद् दूरं, वसतां मुक्तिरुद्भवेत्,
अन्यायेन न धर्मः स्या–न्न श्रेयः पक्षपाततः॥१२९॥
आत्मवद्यत्र नीतिः स्या–त्तत्र मच्छक्तिरुल्लसेत् ।
यत्र विश्वासिघातो न, तत्र पुण्यप्रभोदयः ॥१३०॥
यत्र किञ्चिन्न भेदोऽस्ति, सत्यैक्यं यत्र पाल्यते ।
देशराज्योभयोर्वृद्धिः, स्यादानन्दो गृहे गृहे ॥१३१॥
सम्मतिर्यत्र राज्येषु, तत्र शान्तिश्च वर्तते ।
प्रामाणिका यतो जैना–वृद्धिः स्यात्तत्र सर्वतः १३२
न कुर्यादपरस्येर्ष्यां, वृत्तिर्यत्राऽस्ति सात्त्विकी ।
ज्ञायन्ते सरला दार्य्या, आर्य्य भूमिस्तु धर्मतः ॥१३३॥
विश्वासो मयि यस्याऽस्ति, स आनन्दं समश्नुते ।
संशयाऽऽत्मा भवेन्नष्टः, प्रकाशन्ते न शक्तयः ॥१३४॥
नास्तिकैः सह वासेन, श्रद्धा नश्यति तत्क्षणात् ।
अश्रद्धाया गुणाभावो, विनश्यन्ति प्रकाशिताः १३५
नाऽश्रद्धया फलेन्मंत्रं, कार्यसिद्धि र्न तां विना ।
मयि श्रद्धालवो भव्या, लभन्ते सकलान्गुणान् १३६
तर्कादयः प्रमाणानि, सन्त्यश्रद्धालुबोधने ।
श्रद्धाप्रमाणमुत्कृष्टं, बहुशक्तिगुणाकरः ॥ १३७ ॥

श्रद्धाप्रेमस्तु मद्भक्ति-र्न भक्तिः संशयास्पदे ।
शुद्धप्रेम्णाऽस्ति मद्दृष्टि-र्दैवी सृष्टिस्ततो भवेत् १३८
श्रद्धाप्रेमबलाद्भक्ति-स्तामृते निष्फलं तपः ।
श्रद्धालवो नरा नार्य्य-स्तेषामत्र फलं भवेत्॥१३९॥
श्रद्धालवो नरा नार्य्य-स्तत्र मन्नामकीर्त्तकयः ।
श्रद्धाप्रेमैव मद्रूपं, तद्विना दुःखमुद्भवेत् ॥ १४० ॥
मन्नाम्ना भजते मां यः, सर्वशक्तीः समश्नुते ।
मन्नाम्ना यत्र रागः स्या-त्तोऽभङ्गः सर्वकर्मसु ॥१४१॥
मयि श्रद्धातिरागी यो-महाभाग्यमवेहि तम् ।
मत्प्रेमिणश्च ये जैना-स्ते जयं चाऽत्र विन्दते ॥१४२॥
बुद्धिवादं परित्यज्य, सत्कार्य्यप्रेममानसा ।
भूत्वा मदाज्ञया गच्छ, पश्याऽऽत्मानं सुदर्शने ॥१४३॥
बाह्यान्तर्वर्तनं चैकं, मद्भक्तानां सुनिश्चयः ।
सत्यं विवेकमाधाय, वर्त्तते चतुरो जनः ॥ १४४ ॥
आसक्तिं विषये नैव, सत्कर्म नित्यमाचरन् ।
अतिभोगेन रोगः स्या-दात्मनिर्बलता भवेत् १४५
धर्म्यभोगेन योगस्य, साधना मम रागिणाम् ।
आप्नुवन्ति न ते शोकं, विशालदृष्टिधारकाः १४६
गाम्भीर्यमुद्भितः पूर्णं, मिच्छा दुर्व्यसनस्य नो ।
नेच्छन्ति मां विना किञ्चि-ल्लभन्ते भक्तिमीदृशाः १४७

नाम्नि रूपे त्यजेन्मोहं, न द्रुह्यादुपकारिणे ।
स्वस्वातन्त्र्यं सदा रक्षे-त्पारतन्त्र्यं सहेत न ॥१४८॥
जगन्मान ममानं च, तत्र ध्यानं न धारयेत् ।
बन्धे कोऽपि न धर्मोऽस्ति, अधर्मः प्रतिबन्धने॥१४९॥
विषयेषु न बद्धा ये, जीवन्मुक्ता भवन्ति ते ।
असन्मानंच नाकांक्षे-द्वित्तानुसारदानवान् ॥१५०॥
इच्छा स्वकीयाऽस्ति भवस्य मूलं,
तृष्णा तथाऽशा भवदुःखमूलम्
करोति यो वाऽऽत्मवशां निजाशां,
भूत्वा स भक्तो मम शान्तिमेति ॥ १५१ ॥
मुह्यन्ति लोकेषु न चाशया ये,
स्तवेषु निन्दासु समा भवन्ति ।
ते योगिनः कर्मकृतो मदीयां,
लीलां लभन्ते भवमुत्तरन्ति ॥ १५२ ॥
भक्तेषु मे मरमम एव राग-
स्तथैव भक्ता मम भाग्यवन्तः ।
दोषेण युक्तोऽपि भवेददोषी,
रोषेषु यो वै कुरुतेऽतिरोषम् ॥ १५३ ॥
सुदर्शने कुप्यति यश्च कोपे,
मानेषु मानी प्रतिजायते यः ।

कापट्यकर्ता कपटेषु यः स्याद्,
भूत्वा प्रलोभी प्रणिहन्ति लोभम् ॥ १५४ ॥

कुर्य्याश्च मोहादिषु शत्रुभावं,
स्वतंत्रताया मिति सद्विलासः ।
कुर्वन्त एवंविधकर्मजक्री,
जैनाः सदा शुद्धसुखं लभन्ते ॥ १५५ ॥

अनन्तशक्तिस्त्वयमात्मदेव--
श्चित्तेन कुर्वीथ निजाऽऽत्मसेवाम् ।
आत्माऽर्थ मन्यान्यखिलानि कुर्य्या--
स्त्वंजिनधर्मो लभते स्वराज्यम् ॥ १५६ ॥

कुर्य्याज्ज्ञात्वा शुभं कर्म, मृषाबन्धं परित्यजेत् ।
वर्तमानं शुभं कर्म, कुर्याल्लज्जां नवाऽऽचरेत् ॥१५७॥

मागा भयं दुर्जननिन्दया त्वं,
शुभानि कर्माणि विधेहि भावैः ॥
स्वीयं तु जानीहि मनस्तु सत्यं,
त्वं धेहि रीतीस्तु महाजनानाम् ॥ १५८ ॥

विशालदृष्ट्या कुरु सर्वकार्य,
मृषावचो विद्धि न चैव सत्यम् ।
विशन्ति सत्यानि तु जैनधर्मे,
न जायतेऽसत्यतयाऽत्र शान्तिः ॥ १५९ ॥

निर्दोषिणः पीडय नो कदापि-
च्छ्रीजिनधर्मं त्वमवेहि सत्यम् ।
अशक्तिकान्पीडय मा कदाचिद्,
भूत्वोद्धता नो पतिता भवन्तु ॥ १६० ॥

निरागसो दण्डय नो कदाचि,
च्छिरस्तु कृत्वा च शृणु मदाज्ञाम् ।
काँश्चिन्न किंचिन्ननु वञ्चय त्वं
विधाय नर्णं कुरु किंच कार्यम् ॥ १६१ ॥

अत्यंतपापं च यतोऽस्ति देशे
सर्वा विपत्तिः समुदेति तत्र ।
अन्यायिनां स्याः प्रतिपक्षकर्त्ता,
न्यायेन सत्येन बलेन पूर्णः ॥ १६२ ॥

स्वप्राणरक्षाय सुदर्शने त्वं,
न निर्बलीभूय जहीहि लज्जाम् ।
मृतिर्भवेत्किंतु जयं भवेन्न-
एवं हि जैना जगति स्थिराःस्युः ॥ १६३ ॥

कस्याप्याऽऽगो न कर्तव्यं, मा स्पर्धस्वोत्तमैः सह ।
कुरु नो दुष्टविश्वासं, दुष्टदासो न वा भव ॥ १६४ ॥
सत्यशिक्षां श्रुतौ न्यस्य, त्यक्त्वा द्वेषापमानने ।
सहस्व देवगुर्वर्थं, संघार्थं जीवनं वह ॥ १६५ ॥

विनयं कुरु वृद्धाना-मन्तर्दोषं निवारय ।
प्रमाणं कुरु साधूनां, मद्याम स्मर भावतः ॥ १६६ ॥
ज्ञानादिभिर्महान्योऽस्ति, तस्य त्वं विनयं कुरु ।
जैनधर्मस्य मूलं हि, विनयं विद्धि निश्चितम्॥१६७॥
गृहाण विनयैर्विद्यां, शक्तीश्च विनयैः पुनः ।
विनयेन श्रुतप्राप्ति-र्गर्वोऽज्ञाने च गच्छतः ॥१६८॥
सद्रागो मातृपित्रादौ, विनेयानांहि मुक्तये ।
गुरोर्विनयतो ज्ञानं, वृद्धिवेला प्रजायते ॥ १६९ ॥
क्लेशका यत्र तत्रैव, पशवो विनयादृते ।
नश्येद्धि विनयात्पापं, मत्प्रेमा विनयं धरेत् ॥१७०॥
संशोभते नो विनयं विना जनः,
स्वच्छं न चित्तं विनयं विना भवेत् ।
अवाप्यते यद्विनयात्सुदर्शनं,
नोवाप्यते तत्कृतकोटद्युपायतः ॥ १७१ ॥
सेवस्व जीवमात्रं त्वं, दृष्टा विनयकर्मसु ।
वन्दस्व महतां पादौ, सोत्साहा स्या गुणप्रदे॥१७२॥
प्रीत्या च कुरु सत्कारं, पृच्छाऽथ कुशलादिकम् ।
उपकुरु विना स्वार्थं, परार्थं जीवनं वह ॥ १७३ ॥
स्वार्थं विनोपकुर्वन्तः, शोकं गृह्णन्ति नो नराः ।
स्वार्थं प्रत्युपकाराय, तत्र नो परमार्थता ॥ १७४ ॥

स्वार्थादयो न सिद्ध्यन्ति, पश्चात्ताप स्तदा भवेत्।
परमार्थफलं नरस्या–न्निष्फलं स्याच्च जीवनम्॥१७५॥
स्वार्थं विनोपकुर्वन्ति, ये ते धन्यतमा नराः।
मत्स्वरूपं लभन्ते ते, कोऽपि नास्त्यत्र संशयः १७६
मदाज्ञया नरा नार्य्य–उपकुर्वन्तु भावतः।
लभंतां परमां मुक्तिं, विश्वासीभूय कुर्वताम् १७७
आशा नश्यति पुत्रादि–सेविनां स्वार्थमन्तरा।
निःस्वार्थसेवया भक्त्या, स्वाऽऽत्मधर्मः प्रकाशते १७८
परोपकारशीलाये, कीर्तिमानेच्छया विना।
उद्यता उपकाराय, स्वाऽपमानं विषह्य च॥ १७९॥
बध्यन्ते ते न मायायां, निःसंङ्गज्ञानसंयुताः।
मुक्तिधाम लभन्ते ते, तरन्ति भवसागरम् ॥१८०॥
इच्छेत्प्रत्युपकारं नो, धन्यास्ते हि नराः स्त्रियः।
भेदभावो न चित्तेषु, चोपकारोऽस्ति शत्रुषु ॥१८१॥
उपकर्तुं मनःप्राण,–वित्तकायबलादिकम्।
अर्पयन्ति समग्रं ये, लभन्ते मत्पदं सुखम् ॥१८२॥
सर्वोपकाररूपोऽस्ति, जैनधर्मस्तमाचर।
उपकृत्य वदेद्यश्च, स मायाबन्धने स्थितः ॥१८३॥
नामरूपेषु निर्मोहा शुभदानविधायिनः।
ज्ञानदानसमं नान्य–दाऽऽत्मदानं तु सौख्यकृत् १८४

उपकारा अनेके ये, यथाशक्तिसुखप्रदाः ।
नैसर्गिकोपकारश्च, प्रकृत्या तस्य जायते ॥१९५॥
जीवन्मृता भवन्त्येते, ये लोका अपकारिणः ।
योगं क्षेमं च ते यान्ति, मच्छ्रद्धाप्रेमधारकाः ॥१९६॥
उपकारैर्यथा भाव–स्तथा धर्मोऽपि वर्द्धते ।
वैरशान्तिस्तथा धर्म–वृद्धिः स्यादुपकारतः ॥१९७॥
दुःखिरोगिजनोद्धारं, कर्तुं भवन्तु तत्पराः ।
उपकारोहि वीराणां, धर्म एवाऽस्ति वर्णिनाम् ॥१९८॥
कुरु यात्रार्थिनां शालां, दानं देह्यन्नयादिकम् ।
पशुपक्षिनृणां दुःख–नाशेन त्वं सुखी भव ॥१९९॥
भजन्ति नाम मे ये च, हृदि तेषामुपग्रहः ।
परमार्थपरा भक्ताः, स्वार्थं जानन्ति तत्र हि ॥२००॥
तत्रोन्नतिः सुखं शान्ति–र्जैनधर्मो भवेद्यतः ।
हिंसादिदोषनाशःस्या–त्सन्तोषः सर्वदेहिषु ॥ २०१ ॥
बुद्धिसत्त्वादिशुद्धिः स्या–त्सर्वस्याच्छान्तिकारणम् ।
विस्तृते जैनधर्मे च, सर्वं पापं विनश्यति ॥ २०२ ॥
समाजदेशयोर्शुद्धि–र्जैनधर्मस्य सेवने ।
जैनधर्मेऽखिला धर्माः, कुरु कर्माणि निश्चयात् ॥२०३॥
पालयेद्देशानां मैत्रे–त्सुखं देशसमाजयोः ।
जैनधर्मवृद्धिपाशाने, यत्र स्तथ ततः सुखम् ॥ २०४॥

वेश्यापराङ्गनासक्ता–ये ते चर्मानुरागिणः ।
ये मुग्धाश्चर्मरङ्गेषु, चर्मकारा भवन्ति ते ॥ २१५ ॥
चर्मकारास्तु मद्रूपं, ते न पश्यन्ति मन्मद्दृः ।
मयि रक्ताश्च ये जीवा–लभन्तेऽनन्तजीवनम् ॥२१६॥
व्यभिचारं च संहृत्य, ब्रह्मरूपे मयि स्थिताः ।
व्यभिचारनिरा नार्यः, सत्यं तत्प्रेम नो मयि २१७
सर्वशक्तेर्भवन्भ्रष्टो–नाशयन्त्यखिलान्गुणान् ।
दुःखकालस्य दासः सन्, देशसंघविनाशकः ॥२१८॥
अनेकानिष्टरोगैः स,–पापे देशप्रजां क्षिपेत् ।
व्यभिचारं रुजागारं–विद्धि द्वारमयोगतेः ॥ २१९ ॥
दुःखपरम्परादायी, व्यभिचारोऽतिकुत्सितः ।
व्यभिचारविचारेण, स्वऽपारं दुःखमुद्भवेत् ॥२२०॥
व्यभिचारस्य न प्रेम, योगक्षेमौ ततः कुतः ।
ब्रह्मचर्येण देशस्य, समाजस्य तथोन्नतिः ॥ २२१ ॥
व्यभिचारेण पातः स्या–द्विश्वासो मयि नोद्भवेत् ।
व्यभिचारसमं पापं, शापश्चाऽपि न तत्समः ॥२२२॥
व्यभिचारी स्थिरो न स्या–न्निपते दुःखयोगतः ।
ब्रह्मचर्यं हि मच्छक्ति–र्धृतायां शक्तिरुद्भवेत् ॥२२३॥
ब्रह्मचर्यसमो धर्मो, नोपकारसमा क्रिया ।
देहवीर्यं च रक्ष त्व–माऽऽत्मवीर्यं प्रकाशय ॥२२४॥

भावप्रमाणसाहाय्यं, मत्कृतं विन्दते जनाः ।
विना रूपाभिधोपाधीन्, रमन्ते मयि ये जनाः २३५
लभन्ते ब्रह्मचर्येण, ब्रह्म तद्धाम मामकम् ।
नास्तिकैः सह संगेन, शीलनाशो भवेद्ध्रुवम् ॥२३६॥
नान्तर्वन्धं वह त्वं च, मयि चित्तं निवेशय ।
कोटिलिप्स्वावलोकेन, व्यभिचारी न मज्जनः ॥२३७॥
भूत्वा मज्जनाऽऽसक्ता जीवन्तु ब्रह्मचर्यतः ।
सर्वत्र मत्समं भावं, धृत्वैक्यं च प्रवर्ततात् ॥२३८॥
आत्मदाने हरन्भेदं, संघादावेकतां कुरु ।
मत्संघ ऐक्यमारूढो–धर्मवृद्धिं करोतु सः ॥ २३९ ॥
दत्वा च स्वार्थभोगाँस्त्वं, विधेहि योगसाधनम् ।
मां निर्भेदेन सेवस्व, त्यज संकुचितान्मतान् ॥२४०॥
नरा नार्यः क्रियाज्ञाने–र्वर्तन्तां स्वस्वभावतः ।
देशप्रजासुखे सौख्यं, तद्दुःखाद्दुःखमाऽऽत्मनः॥ २४१ ॥
ज्ञात्वैकीभूय वर्तन्तां, मिथ्यागर्वं विधत्त न ।
राज्यं सत्तां धनं देहं, संघश्रेयाय विसृज्यत ॥२४२॥
भेदवन्मतमुन्मुच्य, जैनधर्मं भजस्व च ।
विश्वासो मयि सत्प्रीति–र्जैनस्येतिलक्षणम् ॥२४३॥
मतक्रियादिभेदाँस्तान्, त्यज त्वं संघगतः ।
विचार्य वर्तने संघ–ऐक्यं मच्छासने गुणः ॥ २४४ ॥

संघैक्ये वर्द्धते धर्मो–भेदेनाऽधर्म उद्भवेत् ।
अभेदैरैक्यशुद्धिः स्या–द्वद्धिर्विया वलं मतिः ॥२५३॥
सर्वप्रजासु यत्रैक्यं, तत्रैकोऽस्मि विराडहम् ।
ऐक्यं सेवस्व मत्प्रेम्णा, चेदं हानिकृतं त्यज ॥२५४॥
उच्चनीचो न वा ज्ञेयो, नृजातो लिङ्गभेदतः ।
आत्मभावं समादाय, निश्चयेनैक्यमाचर ॥ २५५ ॥
न नामरूपेषु विमोहनीयं,
संघैकताया इदमस्ति गुह्यम् ।
रूपाभिधामोहनिवारणं च,
सुदर्शने धारय मत्सुशिक्षाम् ॥ २५६ ॥
नामोपाधिभिदं त्यक्त्वा, विद्ध्याऽऽत्मानं तु सत्तया ।
सर्वाऽऽत्मा सत्तया त्वेको–ऽवेहि व्यापकभावतः २५७
विद्धि सर्वान्नराँस्तुल्या–न्नामरूपे न मानय ।
नामरूपेषु नो खिन्द, खेदं निस्सारयैक्यतः ॥२५८।
मोहं विस्मृत्य मल्लीना, एकभावेन मां वह ।
ऐक्ये धर्मस्त्वभिन्नोऽस्ति, विद्ध्याऽऽत्मनि सुदर्शनं २५९
सर्वाऽऽत्मान श्च तुल्याः, कश्चिद्भेदो न तत्र हि ।
आत्मदृष्ट्या वसैक्ये त्वं, लभन्तां मनुजाः सुखम् २६०
कुरु कर्मैक्यतः सर्वं, मन्तर्निष्कामवृत्तिना ।
संघस्यैक्योपयोगं तु, लोका दुष्टं विधत्त न ॥२६१॥

आचार्यसंघसाधूनां, मानं प्रेम परं मयि ।
कुरु साधर्मिणां सेवा–मीर्ष्याद्वेषौ न धारय ॥२७२॥
यतेः कोऽप्यपमानेऽपि, मानं साधर्मिणो न चेत् ।
सहस्व तदपि स्वान्तः, संघतत्त्वे मनः कुरु २७३
विचार्य देशकालाभ्यां. विद्धि संघं तु मन्ममम् ।
संघं पूजय सेवस्व, क्षणात्कर्माणि संहर ॥२७४॥
संघरक्षणवृद्ध्यर्थं, स्वसाम्राज्यार्पणं कुरु ।
संघसेवैव मत्सेवा, पुण्यं फलति तत्कृतौ ॥ २७५ ॥
कालानुसारतः संघो–नीती रचयते शुभाः ।
राज्यनीतिसमा संघ–नीति स्तां वह कालतः २७६
क्रियाकालानुसारेण, त्यागिनां परिवर्तते ।
तुल्यान्वहेद्गुणान्नीत्या, क्रियायां परिवर्तनम् २७७
संघाधीनं हि जानन्ति, प्रवीणाः परिवर्तनम् ।
सँस्कुर्वन्ति महासंघा–जैनानां वर्द्धते गुणः ॥२७८॥
स्वातन्त्र्यं स्याच्च जैनानां, वर्द्धन्ते वलबुद्धयः ।
निश्चयव्यवहाराभ्यां, वलिसंघो हि वर्द्धते ॥२७९॥
मच्छ्रद्धया विना नाऽस्ति, गति र्नास्ति तथा मतिः ।
मच्छ्रद्धया विना नाऽस्ति, योगो वा सुखमुत्तमम् २८०
मां चित्ते न्यस्य यः कुर्य्या–त्संघो भक्त्याऽश्नुते सुखम् ।
संघानामपमानेन, स्वपमानं ध्रुवं मम ॥ २८१ ॥

यो द्वेष्टि मम संघेभ्यो–दुर्गतावुद्भवेत्स च ।
गृहस्थत्यागिनां भक्तिः, संघशक्तिं तनोति च ॥२८२॥
जना ये सर्ववर्णानां, भेदस्तत्र न कश्चन ।
संघो हि सर्ववर्णानां, महाँस्तं भज तन्मयः ॥२८३॥
मुख्यादिव्यवहाराणां, प्रेम्णा निर्भेदमाचर ।
सर्वसंघस्य यो मुख्यः, सम्मानं तस्य सत्समम ॥२८४॥
गुणैरग्रेसरः कार्यो–मा मन्दं कुरु नायकम् ।
गुणवान्सर्वतः श्रेष्ठो–यश्च सर्वकलानिधिः ॥ २८५ ॥
न पक्षाऽपक्षतां धेहि, तादृगग्रेसरं कुरु ।
नीतिं सम्मिल्य कुर्वन्तु, संघा ये देशराष्ट्रयोः ॥२८६॥
व्यापारं व्यवहारं च, प्रवर्तयत सर्वदा ।
मम भक्तो न भेदोऽस्ति, सर्वे तुल्या हि मानवाः २८७
संघैक्यं विश्वलोकानां, सर्वैकः सत्याऽग्रपदम् ।
विपद्यन्ति तथाऽऽपद्यन्ति, शाश्वा चित्ते शुभं वद २८८
सुखं स्यात्संघोत्पत्तिः, सर्वं दुःखं विनश्यति ।
सेवस्व जीवतो भव्या, गुणान्पश्य गुणान् वद २८९
न पश्य दोषलेशं च, मनःक्लेशान्निवारय ।
कुर्वेऽनर्थं त्यज निन्दां च, गुणान्दृष्ट्वा गुणान्वद २९०
गुणानुरागिणस्सन्त–आत्मनो मम कीर्तने ।
गुणाकरो महासंघो–महात्मा यश्च रक्षति ॥ २९१ ॥

विचर तीर्थसेवायै, महासंघं विलोकय ।
संघयात्रां प्रकुर्वन्तु, सेवन्तां भोजनादितः ॥ २९२ ॥
कुरु संगं सुसाधूनां, तरन्तु भववारिधिम् ।
जैनधर्मविनाशाय, परधर्मी यतेत चेत् ॥ २९३ ॥
धर्मयुद्धं तदा कार्यं, शस्त्राद्यैर्बलतस्तथा ।
कुरु व्यर्थं नवा युद्धं, क्रुद्धो न स्या अकारणम् २९४
एकीभूय सहस्व त्वं, शिक्षणानि लभस्व च ।
समर्पयत चाऽस्मानं, न मोहं संशयं कुरु ॥ २९५ ॥
ये संकीर्णविचारा हि, संघाऽधोगतिकारकाः ।
स्वातन्त्र्यस्य च हर्तारो–दूरं वसत तत्ततः ॥ २९६ ॥
नव्यजीवनवोद्धारो–विशालाऽऽचारबुद्धयः ।
विश्वस्मिन्व्यापका ये च, तानाचरत हेजनाः॥२९७॥
जीर्णाः संकीर्णतां प्राप्ता– मलीनाः शक्तिनाशकाः ।
अधर्म्याः पातकर्तार–स्तानाचारान्विमुञ्चत ॥२९८॥
शिक्षणं जैनधर्मस्य, लभन्तां प्रेमतो जनाः ।
याच संघेषु मे भक्ति–र्नीतिशक्ति तनोति सा ॥२९९॥
यत्र संघे ममाज्ञाऽस्ति, कल्याणं तत्र वर्तते ।
यत्र संघेऽस्ति मे गान–मनुभूतिस्तथा सुखम्॥३००॥
यत्संघानां मयि प्रेम, योगक्षेमौ ततो ध्रुवम् ।
कल्याणकोटिमयो यत्र, तत्र दुःखं न जायते ॥३०१॥

प्रख्याता बालके तात-गुरुमात्रनुसारिता ।
माता शिक्षकतुल्याऽस्ति, पाठयन्ती सुतान्गृहे ३११
बाल्ये विहितसँस्कारा-स्तादृशाःसारउद्भवेत् ।
पितरो भाविनो बालाः, शिशुरेव महद्धनम् ॥३१२॥
बालो भूपस्तथा देवो-बालकान्नज शिक्षणैः ।
देशोदयोधनं बालो-नानाजापां च शिक्षय ॥३१३॥
विद्यचित्तवपुश्शक्ति-र्बाले व्याप्नोति वेगतः ।
गुणिपुत्रास्ततः स्वर्ग-देशद्रव्याणि बालकाः ॥३१४॥
बालसंघोदये याते, दुष्कृत्यं याति दूरतः ।
बालकान्कुरु वीराँस्त्वं, संगृहाण स्वतन्त्रताम् ॥३१५॥
उत्सर्गेणोदये धर्म-श्चापद्धर्मस्तु सङ्कटे ।
धर्मा उन्नतिकर्माणि, जायते शर्म तत्कृतौ ॥३१६॥
नीतिज्ञानं च बालानां, कर्मज्ञानं च शिक्षय ।
ज्ञानं च सर्वधर्माणां, तेन सच्छक्तिरुद्भवेत् ॥३१७॥
यच्छक्तिस्तस्य राज्यं स्या-त्साहाय्यं कुरु शिक्षणे ।
जैनधर्मस्य रक्षायां, प्राणार्पणसुशिक्षणम् ॥ ३१८ ॥
न भयैः परतन्त्रः स्या-त्क्रियाज्ञाने स्वतन्त्रता ।
प्राणान्ते न त्यजेन्न्यायं, स्वधर्मव्रतपालकः ॥३१९॥
दुष्टैः पराजितो न स्या-देवं बालो यतो भवेत् ।
धर्मराज्यं ततो विद्या,-सुखं सम्यक्स्वतन्त्रता ३२०

कुरु देवसमान्बाला–न्वृणु निर्भिस्वतन्त्रताम् ।
वसं विद्याऽथ साम्राज्यं, जैनधर्मस्य जायते ॥३२१॥
भोगः शक्तिर्दया दानं, बालसंघे निरोगिता ।
दुर्गुणव्यसनाद्दूरं, तत्र शक्तिः प्रजायते ॥ ३२२ ॥
बाले स्वतन्त्रता प्रेम, विद्यारोग्यबलानि च ।
सर्वनीतिकलास्ताभि–र्मिथ्यागर्वो न जायते ॥३२३॥
स्थित्वा गुरुकुले विद्यां, विद्यार्थी सेवयाऽऽप्नुयात् ।
धर्माचार्ये विनीतः स्या–त्कदाचिन्न वदेन्मृषा॥३२४॥
लभेत विनयाद्विद्यां, धर्माचार्यं च सेवयेत् ।
ज्ञापयेद्गुरुदेवस्तं, मानवानां शुभाः क्रियाः ॥३२५॥
जैनधर्मस्य वेदाँश्च, रहस्यं ज्ञापयेत्स्फुटम् ।
बालिकाः शिक्षयेदेवं, विनयं प्रेमसेवनम् ॥ ३२६ ॥
लीपिभाषाक्रियाज्ञानं, नानाज्ञानं च शिक्षयेत् ।
शिक्षयेत्तं स्मरेयाव–द्विद्यार्थी जायते महान् ॥३२७॥
विद्यार्थिगुरुसाहाय्या–ज्जायते सत्यमुन्नतिः ।
पूज्योपकारको देवो–धर्माचार्योऽस्ति शीर्षवत्॥३२८॥
हस्तौ बध्वा प्रणम्योऽसौ, ध्यानं धर्मगुरोः कुरु ।
पठ सर्वकलाः प्रेम्णा, गुरुतः स्वानुभूतितः ॥३२९॥
विद्धि गुरुकुले वासं, बालानामष्टवर्षतः ।
वसेयुर्ब्रह्मचर्येण, गुर्वीपार्श्वे च बालिकाः ॥ ३३० ॥

योग्यावस्थासु लग्नं स्या-त्सत्यं प्रेम यतो भवेत् ।
यत्राऽऽत्मा गुणकर्मभ्या-मेको लग्नं तदुच्यते ॥३३१॥
एकता यत्र चान्योन्यं, तल्लग्नं प्रणयात्मकम् ।
गुणान्विना यतो लग्नं, विघ्नास्तत्र भवन्ति हि॥३३२॥
नाधर्म्यकामतो लग्न-मात्मैक्ये लग्नमुत्तमम् ।
शुद्धप्रेम यतश्चाऽस्ति, तल्लग्नमवधारय ॥ ३३३ ॥
लग्नं गुणं विना हेयं, सत्सख्ये लग्नमुत्तमम् ।
प्रीतिं विना दहेच्चित्तं, नेच्छालग्नं ततः कथम्॥३३४॥
पत्नी दासी पतिर्दास-औदासीन्यं ततो द्वयोः ।
मयि यत्र न विश्वासः, का लग्नाशा ततो भवेत् ३३५
देहलग्नं पशोस्तुल्यं, मेलो न गुणकर्मणाम् ।
नोन्नतिः पशुलग्नेन, शुद्धप्रीत्या सुखं हितत् ॥ ३३६ ॥
स्वार्थः परस्परं यत्र, न यत्र परमार्थता ।
यत्राऽधार्मिककामाशा, तत्र पत्नी न वा पतिः ३३७
पृथक् कीर्त्यभिलापः स्या-दपमानं सहेत न ।
भवेदन्योन्यतो निन्दा, तत्र लग्नं न शोभते॥३३८॥
परस्परं मनोभेदः, खेदः क्लेशस्तथा भवेत् ।
नान्योन्येषु मिलेच्चित्तं, तत्र किं लग्नमुत्तमम्॥३३९॥
व्यभिचारो यतो लग्ने, सुखिनो न नरास्ततः ।
गुणकर्म विना पुत्रा, जायन्ते दासदुःखिनः ॥३४०॥

नीरोगी न तयोर्देहो–बलं बुद्धिर्न वा यतः ।
धर्मप्रेम न वा नीति–स्तत्र का लग्नयोग्यता ॥३४१॥
पतिधर्मो भवेत्पत्यौ, पत्नीषु गुणकर्मणी ।
संस्कारात्सहजाद्द्वयं, तत्र प्रणययोग्यता ॥ ३४२ ॥
धनाः पतिव्रताधर्माः, शुद्धप्रेम तदादिकम् ।
पतिचित्ताऽनुसारेण, पत्युर्या सहचारिणी ॥ ३४३ ॥
नाऽन्यपुंसा स्मरेद्भोगं, पत्युर्या सहचारिणी ।
पत्यौ प्रेम शुभा दृष्टि–र्धर्मार्थं व्यक्तिसर्जनम् ॥३४४॥
या भूत्वा पतिरूपिणी स्वमनसः, कृत्वा स्वतां दूरतः,
श्रीपत्युर्गुणसौष्ठवं ह्यभिलषे–त्सैवार्यनारी भवेत् ।
मर्यादां प्रतिपालयेन्निजपतौ, नारोपयेद् दूषणं,
निन्देन्नापि पतिं कदापि दयिता, पत्यौ मनो वेशयेत् ३४५
पत्या सार्द्धं या सुखे वाऽस्ति दुःखे,
घोरापत्तौ स्वाऽपमाने सहेत ।
पत्नी सत्यं वर्तते गेहदेवी,
पत्या सार्द्धं विग्रहं नाऽऽचरन्ती ॥ ३४६ ॥
सत्कुर्वन्ती पतिं प्रीत्या, कथयन्ती न वा पतिम् ।
बालाँश्च पालिका रक्षे–त्कुटुम्बादिप्रपालिनी ॥३४७॥
सन्तुष्य संस्मरेद्या मां, यथाऽऽयं व्ययमाचरेत् ।
मनोवाक्कायतो दुःखं, नार्पयेत्सुखमाहरेत् ॥ ३४८ ॥

वञ्च्या न परपुंसा स्या–च्छीलं रक्षेत्सुखप्रदम् ।
न मुह्येच्चर्मरङ्गेन, शिक्षां मे या च मानयेत् ॥३४९॥
कर्मणा यो मिलेद्भर्ता, तत्रैव प्रीतिमाचरेत् ।
पत्यौ धर्मेच्छया रागं, त्यागं चापि विवर्द्धयेत् ३५०
वैराग्यं प्रतिरागं च, धर्म्यकामा समाचरेत् ।
मिथ्या कटु च न ब्रूया–दुपालम्भान्सहेत सा ३५१
पत्युश्चिन्तां च जानीया–द्बोधयेत्तत्सहायकृत् ।
पत्याऽऽत्मनाचरेत्प्रेम, पतिसौख्यं च कामयेत् ३५२
गोपयेत्पतिमर्माणि, तद्विश्वासं न खण्डयेत् ।
श्वश्रूश्वशुरसन्मानं, गुरुसाधुगुणान्रटेत् ॥ ३५३ ॥
मिथ्याग्रहाँस्त्यजेत्सर्वान्, गम्भीरा मां व्रजेत्परम् ।
विस्मरेन्न सुखे दुःखे, चाभ्यस्येदपि साम्यतः ॥३५४॥
न त्यजेज्जैनमर्यादां, सत्याऽसत्यं विचारयेत् ।
प्राणान्तेऽपि त्यजेन्नैव, धर्मं कुर्याद्गृहक्रियाः ॥३५५॥
सरागा प्रतिवेश्मिन्यां, परनिन्दां न वाऽऽचरेत् ।
गुणार्जने कृतप्रीति–र्भक्तिर्मूर्तिमती यथा ॥ ३५६ ॥
बालकं पालयेत्प्रेम्णा, विद्यां नीतिं च शिक्षयेत् ।
सत्यं ब्रूयात्प्रियं ब्रूया–द्धर्मे पातिव्रते दृढा ॥३५७॥
वैद्यकज्ञौषधं कुर्याद्, गृहे सद्वस्तु पूरयेत् ।
विद्याद्गृहस्थितिं सर्वां, समाना सुखदुःखयोः॥३५८॥

उदारं स्वमनः कुर्या–त्पतितुष्टया च शान्तिजाद् ।
मनो वाणीं च संयच्छे–न्नोद्धता स्वेच्छया चलेत्३५९.
दीर्घदृष्टया चरेत्कर्म, चाऽऽत्मसौन्दर्य मर्थयेत् ।
दध्याद्‌गुणमहाशोभां, क्लेशं कुर्यान्न कोविदा ॥३६०॥
पालयन्ती स्वयं बालं, सेवयेत्पशुपक्षिणः ।
बालवृद्धरुजार्तांश्च, यथाशक्ति सुसेवयेत् ॥ ३६१ ॥
स्यात्कदाचित्पतिः क्रुद्ध–स्तदा ब्रूयान्न किंचन ।
उचितावसरं ज्ञात्वा, सर्वं स्पष्टं निवेदयेत् ॥ ३६२ ॥
स्वपत्युर्मनसः शङ्कां, छिन्दन्ती खेदवर्जिता ।
कालोचितं प्रवर्तेत, पतिव्रतपरायणा ॥ ३६३ ॥
प्राघुर्णातिथिसन्मानं, व्ययं योग्यं करोति या ।
नोदासीना भवन्ती या, दुःखेषु मयि विश्वसेत ३६४
सुपात्रोचितदानानि, कुर्वन्ती दुष्टतां विना ।
रक्षेद्‌ब्रह्मातिमासेषु, भोगे नो मोहयेन्मनः ॥३६५॥
प्रजोत्पत्तिकृते योगो–धर्म्येण नियमेन च ।
न भ्रष्टा जैनधर्मात्स्या–दपि नष्टे धनादिके ॥३६६॥
पाखण्डिना न च भ्रान्ता, न भ्रष्टा मम भक्तितः ।
शिक्षयित्वा प्रकुर्याच्च, सन्तानाञ्जैनधर्मिणः॥३६७॥
मयि श्रद्धा मयि प्रेम, दुःखिजीवे दयालुता ।
निवृत्तौ मां च गायन्ती, मज्ज्ञानं सत्प्रवृत्तिषु ॥३६८॥

कुटुम्बं पालयेत्प्रीत्या, पूजयेत्सेवयेद्गुरून् ।
जैनशुद्धी प्रकुर्य्याच्च, विद्यातनुधनव्ययम् ॥ ३६९ ॥
प्रामाणिकं प्रवर्तेत, तस्याः स्याच्छुद्धि सन्मतिः ।
मदाज्ञया रतिं कुर्य्या—त्तस्याः स्यादुत्तमा गतिः ३७०
सुलभः पतिभावो न, यदि सत्यं विचारयेत् ।
योग्यः स्याद्गुणकर्मभ्यां, निर्दोषी च निरोगवान् ३७१
आत्मभोगश्च निष्कामो—धृतिर्मन्नाम चेतसि ।
नारीं परिणयेत्सैव, यो विद्याद्यमयोग्यताम् ॥ ३७२ ॥
प्रतिज्ञापालनं कुर्य्या—न्नान्धः स्यान्नामरूपयोः ।
अन्तः स्याच्छुभरागश्च, सेवाभक्तिर्विरागिता ॥३७३॥
स्वार्पणं जैनसेवायां, मदाज्ञां शिरसा वहेत् ।
विद्यात्सर्वकलाशिक्षां, बुद्धिं मानं च सात्त्विकम् ३७४
कालोचितक्रियावेत्ता, कर्मयोगी शुभप्रदः ।
धीरो वीरोऽथ गम्भीरो—बलवान्पौरुषैर्गुणैः, ॥३७५॥
जानीयाद्ब्रह्मवत्कायं—क्षयादिरोगवान्न यः ।
गुणी वाक्कायचित्तै र्यो—ऽसमयोग्यः स वै पतिः॥३७६॥
समाजसंघसेवाया—मानन्दी क्लेशवर्जितः ।
उद्योगी साहसी लक्ष्यी, यच्चित्ते सन्ति साधवः॥३७७॥
सहेत कोटिदुःखानि, मच्छ्रद्धामन्तरे वहेत् ।
उदारो ज्ञानवान्प्रेमी, सात्त्विकाहारभोजनः ॥३७८॥

धर्मयुद्धे चलेदग्रे, भीत्या मोहेन न स्खलेत् ।
सर्वयुक्त्या च शस्त्राद्यै–र्युद्धेऽन्नो पतितो भवेत् ॥३८९॥
नोच्चनीचो गुणैः कार्यैः, संयमे धारयेन्मनः ।
भ्रांतोऽपि न त्यजेद्धर्मं, योग्यं कर्म सदाऽऽचरेत् ॥३९०॥
सत्पात्रे वितरेद्दानं, गुरुवाणीं निशामयेत् ।
गुरुबोधाद्विदन्सर्वं, साधुवृन्दञ्च मानयेत् ॥ ३९१ ॥
स्वार्थेषु नो भवेदन्धो–दुर्गुणव्यसनं विना ।
गृहे क्लेशं न वा कुर्या–दतिलोभं न वा चरेत् ॥३९२॥
रागिद्वेषिजिदं विद्या–न्नापत्तौ खेदयेन्मनः ।
कुर्य्यात्सज्जनसंगं च, योग्याऽयोग्यं विचारयेत् ॥३९३॥
व्यापारविद्यादिककर्म कुर्व–
न्निजाऽधिकारेण च धर्म्यकर्म ।
सम्वेदयेच्चाऽखिलजातिनीतिं,
प्रेम्णा मदाज्ञामपि पालयेद्यः ॥ ३९४ ॥
प्रजादिराज्यादिककर्मकुर्व–
न्प्रेम्णा परस्याऽपि सहायकर्त्ता ।
देशस्य राज्यस्य च पालने यः,
कर्म प्रकुर्वन्गुणिरागवान्स्यात् ॥ ३९५ ॥
चरस्थावरतीर्थानां, देवः स्याच्छ्रद्धसेवया ।
शीलं तपोभावा–न्करोति शुद्धभावतः ॥३९६॥



धर्मस्तत्र यतः कर्म, निश्चयव्यवहारतः ।
प्रवृत्तौ धर्ममाज्ञाय, निवृत्तौ शर्म वेदयेत् ॥ ४०७ ॥
दम्पत्योर्जीवनं धर्मे, वहेत्सत्सुखदुःखयोः ।
तुष्टिरन्तर्बहीराग-रोषौ प्राप्तदशासु न ॥ ४०८ ॥
गार्हस्थ्यधर्ममैक्येन, कुर्वन्ती सद्विचारतः ।
गृहस्थजीवनं धर्म्यं, कुर्याच्चाऽधर्ममुत्सृजेत् ॥ ४०९ ॥
मां स्मरेत्सर्वकृत्येषु, सर्वत्र मां विलोकयेत् ।
सर्वान्ते मां च पश्येद्यो-जानीयाद्गुह्यमान्तरम् ४१०
दाम्पत्यजीवनं तेषां, ये मद्भक्ता नराः स्त्रियः ।
मद्भक्तिबलतो यान्ति, तेऽनन्तमाऽऽत्मजीवनम् ॥४११॥
वैराग्यं चेद्गृहावासे, तदा त्यागः शुभो भवेत् ।
रागस्याऽपेक्षया त्यागं,मद्भक्तिं विन्दते शुभाम्॥४१२॥
रागत्यागौ च चित्तस्य, तज्जागृहि सुदर्शने !।।
अस्त्यौपचारिकस्त्यागो-रागत्यागौ न चाऽऽत्मसु ४१३
शुभाशुभौ मनोभावौ, ततश्चाऽऽत्मा स्वयं पृथक् ।
शुभाशुभविचारेभ्यो-भिन्नाऽऽत्मधर्मकृद्भव ॥४१४॥
वर्त्ततां गुणकर्मभ्या-मनोन्यस्य ममान्तिके ।
निरासक्त्या भवेच्छुद्धो-बुद्धोऽर्हन्विष्णुरीश्वरः॥४१५॥
पुत्रीपुत्रान्कुरु श्रेष्ठा-न्गृहसूत्रं तु नीतिभिः ।
गुणिनो यदि सन्ताना-राज्यं संघश्च शोभते ॥४१६॥

वशीकृत्य मनस्तिष्ठे-स्सहेताऽपि रुजादिकम् ।
एकीभूय गृहे तिष्ठ, जवाऽन्यस्य गुणग्रही ॥ ४२७ ॥
नोदासीना भवाऽऽयत्तो, विश्वसीहि मयि स्थिरम् ।
हर्षं वह मयि प्रीत्या, मोहजालं निराकुरु ॥ ४२८ ॥
आत्मोन्नतिकृते सर्वं, ज्ञात्वा विश्वासमाचर ।
समः सर्वास्ववस्थासु, वर्तस्वाऽऽनन्दतः सुखी ॥४२९॥
दुःखदृश्यानि शिक्षार्थं, ज्ञात्वा स्या न मनोवशः ।
दोषं कुत्राऽपि नो देहि, सर्वं शिक्षय वस्तुतः ॥४३०॥
एकोऽन्यस्मिन्कुरु प्रीति-मेकोऽन्यक्षेममाचर ।
धर्मभेदाश्च दुष्टाःस्युः, पुष्टाःस्युर्गुणरागतः ॥ ४३१ ॥
धर्मनिमित्तभेदेन, स्वाऽऽत्माभेदेन वर्तनात् ।
आत्मविश्वं जडं विद्धि, धर्मः सत्यात्मनो ध्रुवम् ४३२
दृश्यते यत्र यत्रात्मा, सत्यं प्रेम न नश्यते ।
आत्मन्येव स्वःशुद्धो-यो विश्वे शिवमश्नुते ॥४३३॥
परब्रह्म मतो यत्र, गृहाऽऽश्रमे नव भ्रमः ।
महत्त्वा ईदृशा यत्र, तत्र कार्योऽपि निश्चयः ॥४३४॥
सर्वं धर्माऽऽत्मविश्वासो-यत्र तत्र सुखं ध्रुवम् ।
न सुखं सम्पदा लक्ष्म्या, न वा देशादिमोहतः ४३५
धमन्ते यो महान्मूर्खो, कृतो नाशोऽपि यद्धृदि ।
कुमतिः सत्ता संवेशो वा, सर्वं तन्नीतियां सुखम् ४३६

अधिकारो गृहस्थानां, देशादीनां च रक्षणे ।
लक्ष्मीं सत्तां च यो रक्षे–त्सुखी स्याद्व्यवहारतः॥४३७॥
दुष्टैर्यो दण्ड्यते नैव, भ्रान्त्या भ्रान्तो न वा भवेत् ।
धूर्तैश्च वञ्च्यते नैव, निर्मायी सरलैः सह ॥ ४३८ ॥
समाजदेशकृत्यानि, कुर्वन्सत्यं च संवदेत् ।
सर्वैः सार्द्धमभेदेन, वर्त्तते नच पापकृत् ॥ ४३९ ॥
एवं यत्र नरा नार्यो–वृद्धा युवकुमारकाः ।
वर्त्तते मङ्गलं तत्र, स्वातन्त्र्यं निर्भयं मनः ॥ ४४० ॥
आत्मभोगो भवेत्तत्र, न पक्षाऽपक्षता भवेत् ।
औदार्येण गृहावासी, कृपणो न बहुव्ययी ॥ ४४१ ॥
वृद्धाज्ञा मन्यते गेहे, प्राणानिष्टार्थमर्पयेत् ।
भेदः स्वार्थो यतो न स्या–त्तत्र सौख्यभृतं गृहम् ४४२
अभियोगशमो यत्र, मर्यादा लघुवृद्धयोः ।
न्यायलाभोऽस्ति सर्वेषां, क्लेशो नच कुटुम्बिनाम् ४४३
स्यात्क्षमापनमन्योऽन्यं, नोन्मादो नच दासता ।
सत्ताधनतनुत्यागै–र्धैर्यं शान्तिः सुखं भवेत् ॥४४४॥
नाल्पं नो चाऽधिकं यत्र, चित्तोऽन्यत्र प्रसीदति ।
संघे देशे गृहे सौख्यं, गुणैर्दुःखविनाशनम् ॥४४५॥
एकस्याऽन्यहिते प्राणा–स्त्वात्माऽऽनन्दो यतो महान् ।
यत्र योगः प्रकृत्याऽस्ति, भोगस्तत्र सुखं ततः ॥४४६॥

यत्र धर्मः प्रकृत्याऽस्ति, कर्म प्रकृतिभिस्सह ।
प्रकृत्या सह खेलोऽस्ति, निर्लेपेन सुखी भव ॥४४७॥

गृहादयः सन्ति सह प्रकृत्या,
संसार एषः प्रकृतिर्हि यावत् ।
आत्मा तथेयं प्रकृतिर्द्वयं च,
परस्परं तावदवलम्बने स्तः ॥ ४४८ ॥

प्रकृत्यालम्बनेनैव, सद्भावैर्मुक्तिमश्नुते ।
प्रकृतिः स्वानुकूला चे–द्व्यक्त आत्मगुणो भवेत् ॥४४९॥

प्रकृतौ रागरोषौ न, पोषः प्रकृतिपालनात् ।
कोऽपि दोषः प्रकृत्या नो, यत्राऽऽत्मा दोषवर्जितः॥४५०॥

न बन्धमोक्षौ प्रकृतौ कदाचि–
न्न बन्धमोक्षौ च निजाऽऽत्मनि स्तः ।
अन्तर्भवेत्स्वाऽनुभवोऽपरोक्षो–
भ्रान्तिर्व्रजेद्दोपततिर्विनश्येत् ॥ ४५१ ॥

अहमेकोऽस्मि यच्चित्ते, तत्र सर्वा हि बुद्धयः ।
दृढाः स्युर्गृहिजकाश्च, प्रीतिश्रद्धानतः शिवम् ४५२

बद्धो कषाये सति सर्वनाशो–
दुरीतिदुष्टव्यसने विलासः ।
अनीतयस्तत्र तु भीमनीति–
र्देशे समाजेऽपसरीतयश्च ॥ ४५३ ॥

परस्परं विनाशार्थ–मुद्यतन्ते प्रजा यतः ।
सर्वनाशाय वायुः स्या–द्रोगोत्पादस्तथा रणः ॥४५४॥
शिक्षाया मे यतो ह्रास्यं, प्रजानाशो भवेत्ततः ।
शिक्षातो मे विरुद्धश्चे–न्न सुखं देशसंघयोः ॥ ४५५ ॥
वर्त्तते मम शिक्षाभि–र्लर्क्ष्मी शान्ति स चाश्नुते ।
मदाज्ञावर्तने शक्ति–र्विश्वस्मिन्भक्तिरुद्भवेत् ॥ ४५६ ॥
धर्मभेदेन नो युद्ध्य, दुष्टक्लेशं विनाशय ।
सर्वे वै विश्वसन्तानाः, प्रिया आत्मसमा मम॥४५७॥
मा युद्ध्येद्भेदतः कश्चि–न्मां च सर्वत्र पश्यतु ।
ममाऽभेदाज्जगत्पश्य, चैत्यवीरं विलोकय ॥ ४५८ ॥
धर्मो मत्प्रीतिसेवासु, कुरु कर्म मयि स्थिरः ।
अनन्ताऽऽनन्दमाधेहि, शिक्षां स्मर सुदर्शने ! ॥४५९॥
मनोजावेन संसारो–मुक्तिः स्यादाऽऽत्मभावतः ।
आत्मज्ञावे स्थिरो भूत्वा, कुरु कर्माणि मन्मनाः ॥४६०॥
आधारनामरूपेभ्यः, पृथग्मां प्रविलोकय ।
निजज्योतिस्सु संगम्य, स्यादनन्तसुखास्पदः ॥४६१॥
सर्वाऽवस्थासु मन्नाम, निष्कामेन भजन्ति ये ।
मन्नतया विन्दते ज्ञानं, तद्दानं ददते पुनः ॥ ४६२ ॥
शुद्धभक्तिस्तथाज्ञानं, यातोऽन्ते त्वेकरूपताम् ।
सृज्यमाणश्च यः शेष–स्तं मां भक्ता हि विन्दते ॥४६३॥

यत्र धर्मः प्रकृत्याऽस्ति, कर्म प्रकृतिनिस्सह ।
प्रकृत्या सह खेलोऽस्ति, निर्लेपेन सुखी भव ॥४४७॥

गृहादयः सन्ति सह प्रकृत्या,
संसार एषः प्रकृतिर्हि यावत् ।
आत्मा तथेयं प्रकृतिर्द्वयं च,
परस्परं तावदवलम्बनं स्तः ॥ ४४८ ॥

प्रकृत्यालम्बनेनैव, सद्भावैर्मुक्तिमश्नुते ।
प्रकृतिः स्वानुकूला चे-द्व्यक्त आत्मगुणो भवेत् ॥४४९॥

प्रकृतौ रागरोषौ न, दोषः प्रकृतिपालनात् ।
कोऽपि दोषः प्रकृत्या नो, यत्राऽऽत्मा दोषवर्जितः॥४५०॥

न बन्धमोक्षौ प्रकृतौ कदापि-
न बन्धमोक्षौ च निजाऽऽत्मनि स्तः ।
अन्तर्बहि[illegible]मोक्षो-
[illegible] ॥ ४५१ ॥

यद्रूपेऽहोऽस्ति यत्किंचि, तत्र सर्वं हि पूरयः ।
[illegible] स्पृष्टि[illegible], [illegible] ज्ञानतः शिवम् ४५२

[illegible] सन्ति [illegible]-
[illegible] विशालः ।
[illegible]-
[illegible] ॥ ४५३ ॥

परस्परं विनाशार्थ-मुद्यतन्ते प्रजा यतः ।
सर्वनाशाय वायुः स्या-द्रोगोत्पादस्तथा रणः ॥४५४॥
शिक्षाया मे यतो ह्रास्यं, प्रजानाशो भवेत्ततः ।
शिक्षातो मे विरुद्धश्चे-न्न सुखं देशसंघयोः ॥ ४५५ ॥
वर्त्तते मम शिक्षाभि-र्लक्ष्मीं शान्तिं स चाश्नुते ।
मदाज्ञावर्तने शक्ति-र्विश्वस्मिन्भक्तिरुद्भवेत् ॥४५६॥
धर्मभेदेन नो युद्धय, दुष्टक्लेशं विनाशय ।
सर्वे वै विश्वसन्तानाः, प्रिया आत्मसमा मम॥४५७॥
मा युद्धयेद्भेदतः कश्चि-न्मां च सर्वत्र पश्यतु ।
ममाऽभेदाज्जगत्पश्य, चैक्यवीरं विलोकय ॥४५८॥
धर्मो मत्प्रीतिसेवासु, कुरु कर्म मयि स्थिरः ।
अनन्ताऽऽनन्दमाधेहि, शिक्षां स्मर सुदर्शने ।॥४५९॥
मनोभावेन संसारो-मुक्तिः स्यादाऽऽत्मभावतः ।
आत्मभावे स्थिरो भूत्वा, कुरु कर्माणि मन्मनाः॥४६०॥
आधारनामरूपेभ्यः, पृथग्मां प्रविलोकय ।
निजज्योतिस्सु संगम्य, स्यादनन्तसुखास्पदः॥४६१॥
सर्वाऽवस्थासु मन्नाम, निष्कामेन भजन्ति ये ।
मद्भक्तया विन्दते ज्ञानं, तज्ज्ञानं ददते पुनः ॥ ४६२ ॥
शुद्धभक्तिस्तथाज्ञानं, यातोऽन्ते त्वेकरूपताम् ।
मृग्यमाणश्च यः शेष-स्तं मां भक्ता हि विन्दते॥४६३॥

[illegible]

आत्माऽस्त्ययं देवगुरुस्वरूपो–
धर्मस्वरूपश्च स रूप्यरूपी।
पश्याऽऽत्मचित्तेषु निजाऽऽत्मखेलं,
शरीरसौधः परमोत्तमोऽस्ति ॥ ४७४ ॥
आजीविकादिक मवश्यकृतिं विधाय,
स्वस्त्रादिकोचितसुभोजनमप्यवाप्य।
जीवन्तु नाम वपुरादित एव जन्या–
धर्म्यक्रियां व्यवहृतेरखिलाश्चरन्तः ॥ ४७५ ॥
सर्वोत्तमां कृषिमवेहि सुदर्शने त्वं
स्वातन्त्र्यमस्ति जगतः कृषितस्तु नूनम्।
न स्यात्कृषिं विदधतां ननु कोऽप्यनर्थो–
भव्याङ्गिनां सकलनीतिषु तत्पराणाम् ॥४७६॥
यन्त्रादिककलाः सर्वा–व्यापारश्चाऽपि मध्यमः।
जीव्यते चाऽपि विद्यादे–र्जीवनं नोत्तमं विना ॥४७७॥
निर्दोषिणस्ते च नराः स्त्रियःस्यु–
र्ये नीतितः कर्म सदाचरन्ति।
गृहाश्रमे कर्म विधाय सर्वं,
त्यक्त्वा ममेमं भवमुत्तरन्ति ॥ ४७८ ॥
कर्माचरन्तो गुणकर्मरीत्या,
न जायते तद्धृदि कोऽपि बन्धः।

दुग्धाज्यवदहं व्यासः, काष्ठे वह्निर्यथा तनौ ।
विश्वस्मिन्सत्तया ज्ञात्वा, भजध्वं मां नराः स्त्रियः॥४६४॥
नामरूपादिभिन्नोऽहं, महावीरो जिनेश्वरः ।
स्वाऽऽत्मानं वेत्ति यश्चैवं, स शान्तिं सुखमश्नुते॥४६५॥
भ्रमन्भ्रान्त्या चतुर्दिक्षु, कुर्वन्नाशामनेकशः ।
न तिष्ठति जनव्रातः, पारंमच्छ्रद्धया व्रजेत् ॥ ४६६ ॥
श्रद्धया मम योऽतिष्ठ–देहत्रावात्स वै मृतः ।
अजीवदाऽऽत्मरूपेण, भूत्वा स मृतजीवनः ॥४६७॥
नित्याऽऽत्मानो यतो जैना–न म्रियन्तेऽपि मारिताः ।
देहप्राणा विनश्यन्ति, चाऽऽत्मा न म्रियते स्वतः॥४६८॥
यत्राऽऽत्मा म्रियते सत्यं, तत्कृत्यं विद्धि भावतः ।
निश्चयान्म्रियते नाऽऽत्मा, तज्ज्ञस्तु सत्यकर्मवान्॥४६९॥
अविनाशी त्रिकालेऽपि, सोऽनन्ताऽऽनन्दबोधवान् ।
हन्यते पञ्चभूतैर्न, वेत्ति यः सच निर्भयः ॥ ४७० ॥
आत्मानं कोऽपि नो हन्ति, चाऽऽत्मानं कोऽपि नाऽऽहरेत्।
नाऽऽत्मनो जन्ममृत्यू स्तः, कर्ता हर्ता स्वयं हि सः॥४७१॥
आत्मा जैनो जिनो ब्रह्मा, हरो विष्णुर्महाँश्च सः ।
सद्धर्मास्त्वाऽऽत्मपर्यायाः, सर्वे धर्मा इह स्थिराः॥४७२॥
रूप्यरूप्ययमाऽऽत्माऽस्ति, गुरुदेवस्वरूपकः ।
आत्मनो जैनधर्मे तु: सर्वे धर्माः प्रमान्ति हि ॥४७३॥

आत्माऽस्त्ययं देवगुरुस्वरूपो–
धर्मस्वरूपश्च स रूप्यरूपी।
पश्याऽऽत्मचित्तेषु निजाऽऽत्मवेलं,
शरीरसौधः परमोत्तमोऽस्ति ॥ ४७४ ॥
आजीविकादिक मवश्यकृतिं विधाय,
स्वश्रमादिकोचितसुभोजनमप्यवाप्य ।
जीवन्तु नाम वपुरादित एव जन्या–
धर्म्यक्रियां व्यवहृतेरखिलाश्चरन्तः ॥ ४७५ ॥
सर्वोत्तमां कृषिमवेहि सुदर्शने त्वं
स्वातन्त्र्यमस्ति जगतः कृषितस्तु नूनम् ।
न स्यात्कृषिं विदधतां ननु कोऽप्यनर्थो–
भव्याङ्गिनां सकलनीतिषु तत्पराणाम् ॥४७६॥
यन्त्रादिककलाः सर्वा–व्यापारश्चाऽपि मध्यमः ।
जीव्यते चाऽपि विद्यादे–र्जीवनं नोद्यमं विना ॥४७७॥
निर्दोषिणस्ते च नराः स्त्रियःस्यु–
र्ये नीतितः कर्म सदाचरन्ति ।
गृहाश्रमे कर्म विधाय सर्वं,
त्यक्त्वा ममेमं भवमुत्तरन्ति ॥ ४७८ ॥
कर्माचरन्तो गुणकर्मरीत्या,
न जायते तद्धृदि कोऽपि बन्धः ।

भक्ता न योद्धा न हि केऽपि नीचाः,
श्रेष्ठास्तु ते ये न जडेषु रक्ताः ॥ ४७९ ॥

गार्हस्थ्यमेवं प्रतिपालयन्तो-
नराः स्त्रियः स्वश्च शिवं लभन्ते ।
गृहस्थलिङ्गेन समाश्रितानां,
मुक्तिर्भवेदाऽऽत्मसुखानि लब्ध्वा ॥ ४८० ॥

स्यात्यागिनां सद्गृहिणां च मुक्ति-
र्ज्ञानं च भक्तिर्नयमुक्तिहेतुः ।
गुरेषु भक्तिः समुदेति पूर्णा,
श्रद्धा च नतिश्च तथाऽनुरागः ॥ ४८१ ॥

विद्याम्बसनाधनमत्रयोगे-
र्जगत्सु जीवन्ति जनाश्च सत्यम ।
द्रष्टाश्च सम्माडिषयात्सग ये,
हीना हि ते वंशसमन्वतागिः ॥ ४८२ ॥

त्यागो यतस्तत्र महाप्रकोऽहं,
त्यागो यतस्तत्र च मुक्तिमार्गे ।
[illegible]
[illegible] ॥ ४८३ ॥

[illegible]
[illegible] ।

जीवन्ति ये ते प्रभवन्ति वीरा-
गर्वो यतो नास्ति मृषा न मोहः ॥ ४८४ ॥
गर्वादनीतिः समुदेति पूर्णा,
ह्यनीतितः पापमुदेति पूर्णम् ।
पापेन शक्तिर्विलयं प्रयाति,
वपन्ति यत्तद्धि पुरा लभन्ते ॥ ४८५ ॥
माद्यन्ति मर्त्या धनसत्तया ये,
स्वान्तेषु ते पातमथो लभन्ते ।
योऽन्यायतः कामयते स्वकीर्तिं,
स मानवोऽन्ते लभतेऽपकीर्तिम् ॥ ४८६ ॥
पराऽशुभं ये मनुजाः प्रकामं,
सम्यक् स्वशक्त्यर्थमिहाऽऽचरन्ति ।
अन्ते तु पश्चादनुशेरते ते,
मनोवपुर्भ्यामनयं विधाय ॥ ४८७ ॥
कृतेऽशुभे स्यादशुभं जनाना-
मिन्द्रोनशक्तः कृतकर्ममुक्तौ ।
यादृक् कृतं कर्म फलं च तादृक्,
शर्म्मोऽपि पुण्यक्रियायाऽभ्युदेति ॥ ४८८ ॥
नं स्थिरं नैव भवेदनीत्या,
शूरोऽप्यनीतेः क्षयमेति काले ।

सन्ता न योषा न हि केऽपि जीवाः,
येषामु ते ये न जडेषु रक्ताः ॥ ४७९ ॥
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ॥ ४८० ॥
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ॥ ४८१ ॥
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ॥ ४८२ ॥
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ॥ ४८३ ॥
[illegible]
[illegible]

जीवन्ति ये ते प्रभवन्ति वीरा-
  गर्वो यतो नास्ति मृषा न मोहः ॥ ४८४ ॥
गर्वादनीतिः समुदेति पूर्णा,
  ह्यनीतितः पापमुदेति पूर्णम् ।
पापेन शक्तिर्विलयं प्रयाति,
  वपन्ति यताद्धि पुरा लभन्ते ॥ ४८५ ॥
मायन्ति मर्त्या धनसत्तया ये,
  स्वान्तेपु ते पातमथो लभन्ते ।
योऽन्यायतः कामयते स्वकीर्तिं,
  स मानवोऽन्ते लभतेऽपकीर्तिम् ॥ ४८६ ॥
पराऽशुभं ये मनुजाः प्रकामं,
  सम्यक् स्वशक्त्यर्थमिहाऽऽचरन्ति ।
अन्ते तु पश्चादनुशेरते ते,
  मनोवपुर्भ्यामनयं विधाय ॥ ४८७ ॥
कृतेऽशुभे स्यादशुभं जनाना-
  मिन्द्रोनशक्तः कृतकर्ममुक्तौ ।
यादृक् कृतं कर्म फलं च तादृक्,
  शर्म्मोऽपि पुण्यक्रियया‌ऽभ्युदेति ॥ ४८८ ॥
धनं स्थिरं नैव भवेदनीत्या,
  शूरोऽप्यनीतेः क्षयमेति काले ।

नक्ता न चोचा न हि केऽपि नीचाः,
श्रेष्ठास्तु ते ये न जडेषु रक्ताः ॥ ४७९ ॥
गार्हस्थ्यमेवं प्रतिपालयन्तो-
नराः स्त्रियः स्वश्च शिवं लभन्ते ।
गृहस्थलिङ्गेन समाश्रितानां,
मुक्तिर्भवेदाऽऽत्मसुखानि लब्ध्वा ॥ ४८० ॥
स्यात्त्यागिनां सद्गृहिणां च मुक्ति-
र्ज्ञानं च भक्तिर्भवमुक्तिहेतुः ।
शूरेषु भक्तिः समुदेति पूर्णा,
श्रद्धा च शक्तिश्च तथाऽनुरागः ॥ ४८१ ॥
विद्यास्वसत्ताधनसत्त्वयोगै-
र्जगत्सु जीवन्ति जनाश्च सत्यम् ।
भ्रष्टाश्च तस्माद्विपयान्नरा ये,
हीना हि ते वंशपरम्पराभिः ॥ ४८२ ॥
न्यायो यतस्तत्र सहायकोऽहं,
न्यायो यतस्तत्र च बुद्धिसत्ते ।
यत्राऽऽत्मभोगोऽस्ति ततोऽस्ति शक्ति-
र्निश्शक्तिकास्तेऽतितरां रुदन्ति ॥ ४८३ ॥
निश्शक्तिका ये विषयेषु रक्ता-
स्ते मृत्युतो बिभ्यति पारतन्त्र्यात् ।

जक्ता न चोच्चा न हि केऽपि नीचाः,
श्रेष्ठास्तु ते ये न जडेषु रक्ताः
गार्हस्थ्यमेवं प्रतिपालयन्तो–
नराः स्त्रियः स्वश्च शिवं लभन्ते ।
गृहस्थलिङ्गेन समाश्रितानां,
मुक्तिर्भवेदाऽऽत्मसुखानि लब्ध्वा
स्यात्त्यागिनां सद्गृहिणां च मुक्ति–
र्ज्ञानं च भक्तिर्जवमुक्तिहेतुः ।
शूरेषु भक्तिः समुदेति पूर्णा,
श्रद्धा च जक्तिश्च तथाऽनुरागः
विद्यास्वसत्ताधनसत्त्वयोगे–
र्जगत्सु जीवन्ति जनाश्च सत्यम् ।
भ्रष्टाश्च तस्माद्विपयान्नरा ये,
हीना हि ते वंशपरम्पराभिः
न्यायो यतस्तत्र सहायकोऽहं,
न्यायो यतस्तत्र च बुद्धिसत्ते ।
यत्राऽऽत्मभोगोऽस्ति ततोऽस्ति शक्ति–
र्निश्शक्तिकास्तेऽतितरां रुदन्ति
निदशक्तिका ये विषयेषु रक्ता–
स्ते मृत्युतो बिभ्यति पारतन्त्र्यात् ।

जीवन्ति ये ते प्रभवन्ति वीरा-
गर्वो यतो नास्ति मृषा न मोहः ॥ ४८४ ॥
गर्वादनीतिः समुदेति पूर्णा,
चानीतितः पापमुदेति पूर्णम् ।
पापेन शक्तिर्विलयं प्रयाति,
वपन्ति यताद्धि पुरा लभन्ते ॥ ४८५ ॥
माद्यन्ति मर्त्या धनसत्तया ये,
स्वान्तेषु ते पातमथो लभन्ते ।
योऽन्यायतः कामयते स्वकीर्तिं,
स मानवोऽन्ते लभतेऽपकीर्तिम् ॥ ४८६ ॥
पराऽशुभं ये मनुजाः प्रकामं,
सम्यक् स्वशक्त्यर्थमिहाऽऽचरन्ति ।
अन्ते तु पश्चादनुशेरते ते,
मनोवपुर्भ्यामनयं विधाय ॥ ४८७ ॥
कृतेऽशुभे स्यादशुभं जनाना-
मिन्द्रोनशक्तः कृतकर्ममुक्तो ।
यादृक् कृतं कर्म फलं च तादृक्,
शर्माऽपि पुण्यक्रिययाऽभ्युदेति ॥ ४८८ ॥
धनं स्थिरं नैव भवेदनीत्या,
शूरोऽप्यनीतेः क्षयमेति काले ।

कालें ततस्तद्विशदीकरोति,
तीर्थङ्करः स स्वयमेव भूत्वा ॥ ४९४ ॥
रागरोषविनाशार्थ–मर्हतां जन्म जायते ।
विद्धि तीर्थकरं ब्रह्म, चार्हन्तं गुणसागरम् ॥ ४९५ ॥
मिथ्यात्वादिविनाशार्थ–मर्हतां जन्म जायते ।
दुर्गुणव्यसनं हन्तुं, धर्मतीर्थं प्रकाशते ॥ ४९६ ॥
दुश्शास्त्रनाशाय तथाऽऽर्यशास्त्र–
प्रकाशनार्थं जगदीशदेवः ।
मिथ्यात्वभावादिकदोषहन्ता,
विज्ञानशास्त्रादिकसर्ववेत्ता ॥ ४९७ ॥
तीर्थङ्करोऽर्हन्भगवान्स बुद्धः,
शुद्धः स्वयं शुद्धविनिश्चयेन ।
कलौ मदाज्ञां प्रकुरु प्रमाणं,
मामन्तिमं तीर्थपतिं च विद्धि ॥ ४९८ ॥
सुदर्शने !! वेदय मां त्वमेवं,
सममाविर्भावोद्धृतिमाविधातुम् ।
ममावतारोऽस्ति विनिश्चयेन,
त्वं विद्धि सत्त्वप्रकृतिं दधानः ॥ ४९९ ॥
विश्वासकर्त्री भव मत्स्वरूपे,
विसृज्य मत्तोऽन्यविकल्पजालम् ।

काले ततस्तद्विशदीकरोति,
तीर्थङ्करः स स्वयमेव भूत्वा ॥ ४९४ ॥
रागरोषविनाशार्थ-मर्हतां जन्म जायते ।
विद्धि तीर्थकरं ब्रह्म, चार्हन्तं गुणसागरम् ॥ ४९५ ॥
मिथ्यात्वादिविनाशार्थ-मर्हतां जन्म जायते ।
दुर्गुणव्यसनं हन्तुं, धर्मतीर्थं प्रकाशते ॥ ४९६ ॥
दुश्शास्त्रनाशाय तथाऽऽर्यशास्त्र-
प्रकाशनार्थं जगदीशदेवः ।
मिथ्यात्वभावादिकदोषहन्ता,
विज्ञानशास्त्रादिकसर्ववेत्ता ॥ ४९७ ॥
तीर्थङ्करोऽर्हन्भगवान्स बुद्धः,
शुद्धः स्वयं शुद्धविनिश्चयेन ।
कलौ मदाज्ञां प्रकुरु प्रमाणं,
मामन्तिमं तीर्थपतिं च विद्धि ॥ ४९८ ॥
सुदर्शने !! वेदय मां त्वमेवं,
समग्रात्मशोद्धृतिमाविधातुम् ।
ममावतारोऽस्ति विनिश्चयेन,
त्वं विद्धि सत्त्वप्रकृतिं दधानः ॥ ४९९ ॥
श्वासकर्त्री भव मत्स्वरूपे,
विसृज्य मत्तोऽन्यविकल्पजालम् ।

ते मानवाः श्रावकतां लभन्ते,
शृण्वन्ति ये नाम ममोपदेशात् ॥ ५०५
स्युर्ब्राह्मणक्षत्रियवैश्यशूद्रा–
मत्प्रीतितः सद्गुणसागरास्ते ।
सर्वत्र खण्डेषु भवेद्विलासो–
दुःखं व्रजेत्स्याच्च परा सुखाऽऽशा ॥ ५०६ ॥
मत्सेवकाश्चिन्तितमालभन्ते,
मृत्वा सुखं जीवनमावहन्ति ।
मुह्यन्ति नो ते विभवेषु किञ्चित्,
परोपकारेण भवन्ति हृष्टाः ॥ ५०७ ॥
शुभोपयोगेन जडस्थलक्ष्म्या,
ते साधयन्ति स्वयमाऽऽत्मयोगम् ।
गर्वो न येषां क्षणिके जडेऽस्मि–
भ्रष्टे धने शोकलवो न येषाम् ॥ ५०८ ॥
संयोगभावोऽपमचेतनाना,
संयोगतश्चापि भवेद्वियोगः ।
वियोगसंयोगदशासु येषां–
हर्षो न शोको भवति प्रकामम् ॥ ५०९ ॥
एवंगृहित्वं भजतां नराणां,
मोहादयस्तेऽपसृता भवन्ति ।

ते मानवाः श्रावकतां लभन्ते,
शृण्वन्ति ये नाम ममोपदेशम् ॥ ५०५ ॥
स्युर्ब्राह्मणक्षत्रियवैश्यशूद्रा–
मत्प्रीतितः सद्गुणसागरास्ते ।
सर्वत्र खण्डेषु भवेद्विलासो–
दुखं व्रजेत्स्याच्च परा सुखाऽऽशा ॥ ५०६ ॥
मत्सेवकाश्चिन्तितमालभन्ते,
भूत्वा सुखं जीवनमावहन्ति ।
मुह्यन्ति नो ते विभवेषु किञ्चित्,
परोपकारेण व्रजन्ति हृष्टाः ॥ ५०७ ॥
शुभोपयोगेन जडस्थलक्ष्म्या,
ते साधयन्ति स्वयमाऽऽत्मयोगम् ।
गर्वो न येषां क्षणिके जडेऽस्मि–
न्नष्टे धने शोकलवो न येषाम् ॥ ५०८ ॥
संयोगभावोऽयमचेतनानां,
संयोगतश्चापि भवेद्वियोगः ।
वियोगसंयोगदशासु येषां–
हर्षो न शोको व्रजति प्रकामम् ॥ ५०९ ॥
एवंगृहित्वं व्रजतां नराणां,
मोहादयस्तेऽपसृता भवन्ति ।

नराः स्त्रियः श्रेष्ठतमाः स्वगेहे,
जीवन्ति विक्षिप्तवयतोऽपि चारु
स्पर्धन्त्यपार्थिव न कुर्वते ते,
सर्वार्पकास्ते परमार्थकार्ये ।
उद्योतमाना गुणसारसत्त्वे–
र्नराः स्त्रियो जीवनमावहन्ति
विश्वोपकर्ता भागमपि प्रदेहि,
सन्त्यज्य विद्याबलबुद्धिदेहान् ।
एकं न कुर्यादशुभं विचारं,
विश्वासिनः सन्तु नराः स्त्रियश्च
दत्वा स्वभोगं सहते त्रुटिं स्वां,
द्वयं समं साधयते स्वधर्मम् ।
गृहाश्रमे प्रार्थयते विरक्तिं,
त्यागं विधातुं स नरोऽधिकारी
ईदृग्गुणाः सन्ति नराः स्त्रियो या–
भक्तिं मदीयां सहसा लभन्ते ।
तीर्थङ्कराः श्रीऋषभादयो म–
त्पूर्वं बभूवुः प्रलयोऽपि यातः
एवं च निर्धारय सर्वखण्डे,
तत्तत्परिवर्त्तनानि ।

पूर्वं स्वकीयान्मरणान्मृतो यः,
स वर्तते त्यागिदशाधिकारी ॥ ५२५ ॥
जानाति नो योऽखिलवासनानां,
त्यागं स आत्मा भवतीह दासः।
कुर्वीत सर्वं तु स सर्वजिन्नो,
वेषक्रियादौ नच योऽस्ति मोही ॥ ५२६ ॥
न देशकालप्रतिबन्ध इष्टः,
स स्यात्स्वतन्त्रो न भवेत्स अन्धः।
तन्त्राणि विश्वस्य विसस्मरुर्ये,
वेषक्रियादौ नच मोहमत्ताः ॥ ५२७ ॥
न वा भवेत्स्वप्रकृतेर्वशे स–
चित्तेन नो यो भुवि पच्यतेऽत्र।
स्वामी भवेत्स्वप्रकृतेः स आत्मा,
भूत्वा स चार्हन्स्वरिपूंश्चिहन्यात् ॥ ५२८ ॥
ईशः स सत्त्वप्रकृतिः स देव–
स्तं त्यागिनं सर्वजना भजन्ते।
सुखालयस्त्यागदशाऽस्ति लोका–
न नामरूपेषु विमोहनीयम् ॥ ५२९ ॥
विश्वोद्धृतिं कर्तुमहं सयत्न–
स्त्यागी च भूत्वाऽस्मि सुदर्शनेहे।

त्यागः स्वतन्त्रत्वमथो सुखं स्या-
न्नयाति चित्तस्य च कोटिचिन्ता ॥ ५३५ ॥
स्वतन्त्रता चापि पदे पदे स्या-
त्प्रवर्त्तते स्वाऽऽत्मनि सर्वराज्यम् ।
स्यात्यागतश्चाशुभरागनाश-
स्त्यागश्च मिथ्याप्रतिबन्धनानाम् ॥ ५३६ ॥
वासो नच स्यादपकीर्तिकीर्त्यो-
र्न व्यक्तिमोहस्य च कोऽपि गन्धः ।
स्यान्नामरूपेषु विमोहनाशः,
कर्तव्यकार्येषु च पूर्णमोदः । ॥ ५३७ ॥
अयोग्यसर्वेप्सितवर्जनेन,
सौभाग्यमात्यन्तिकमाऽऽत्मनि स्यात् ।
यतश्च वैरोपशमा भवन्ति,
सत्योक्तितो भीतिरुपैति दूरम् ॥ ५३८ ॥
शिवानु सत्यं समुदेति पूर्णं,
निष्कामभावेन कृते विधाने ।
आत्माऽस्ति धीरोऽमरदोलतोऽपि,
क्षीराब्धितोऽप्यस्ति महागभीरः ॥ ५३९ ॥
स्वात्मैध निन्दावचनानि यानि,
नयाऽनयं यत्प्रकरोति लोकः ।

त्यागः स्वतन्त्रत्वमथो सुखं स्या-
द्याति चित्तस्य च कोटिचिन्ता ॥ ५३५ ॥
स्वतन्त्रता चापि पदे पदे स्या-
त्प्रवर्त्तते स्वाऽऽत्मनि सर्वराज्यम् ।
स्यात्यागतश्चाशुजरागनाश-
स्त्यागश्च मिथ्याप्रतिबन्धनानाम् ॥ ५३६ ॥
वासो नच स्यादपकीर्तिकीर्त्यो-
र्न व्यक्तिमोहस्य च कोऽपि गन्धः ।
स्यान्नामरूपेषु विमोहनाशः,
कर्त्तव्यकार्येषु च पूर्णमोदः । ॥ ५३७ ॥
अयोग्यसर्वेप्सितवर्जनेन,
सौभाग्यमात्यन्तिकमाऽऽत्मनि स्यात् ।
यतश्च वैरोपशमा भवन्ति,
सत्योक्तितो भीतिरपैति दूरम् ॥ ५३८ ॥
क्रियासु सत्यं समुदेति पूर्णं,
निष्कामभावेन कृते विधाने ।
आत्माऽस्ति धीरोऽमरशीलतोऽपि,
क्षीराब्धितोऽप्यस्ति महागभीरः ॥ ५३९ ॥
यस्मिंश्च निन्दावचनानि यानि,
नयाऽनयं परमकरोति लोकः ।

त्यागं गृहावासमनु प्रधार्य,
वैराग्यतो विश्वमहं जरामि
वैराग्यतो नश्यति चित्तदोषो-
विश्वेषु शान्तिः समुदेति पूर्णा।
एतज्जगत्स्वस्ति न कोऽपि सार-
श्चिचेत यः संसृतिपारमाप
अनेकजोगादपि नास्ति शान्तिः,
सत्यं तु विश्रान्तिरहो विरक्तेः।
चित्तस्य विश्रान्तिरहो विरक्तेः,
कामस्पृहा याति मनोभ्रमश्च
विचार्य चित्तेषु ममोपदेशं,
शान्तिं परामाऽऽत्मनि शोधय त्वम्
वैराग्यतः स्यादतिनिर्भयत्वं,
तथाऽऽत्मविश्वास उदेति चित्ते
वैराग्यतः स्वाच्छमता च मुक्ति-
र्वैराग्यतस्त्यागिकयुक्तिरस्ति।
जोगेषु रोगस्य भयं त्ववश्यं,
विवादतश्चाप्यपकीर्तिनीतिः
लक्ष्म्या भवेच्चंचलताप्यवश्यं,
वैराग्यतः स्याद्भवजालमुक्तिः।

तथापि नो तेषु भवेद्विमोही,
त्यजेन्न सत्यं सुनयं विदित्वा
मिथ्याक्रियाणां च यतो विसर्गो,
मिथ्यापदार्थेषु यतो विरक्तिः ।
क्षणे क्षणे मां हृदये स्मरन्ति,
ते ज्ञानिनो मुक्तिपथं लभन्ते
स्वतन्त्रतां ज्ञानिजना लभन्ते,
नानाविधाचारविचारमध्ये ।
निषेधतो वा विधितो न बन्धः,
सर्वेषु कार्येषु च ते स्वतन्त्राः
तृणे मणौ वा समभाविनो ये,
त्यागे वहि र्नास्ति हठश्च येषाम् ।
त्यागाच्च रागादपि यान्ति तेऽग्रं,
सन्निर्मलानन्द उदेति यत्र
त्यागस्य भेदास्तु भवन्त्यसंख्या–
नश्यन्ति खेदा हृदि तत्प्रबोधात् ।
मुह्यन्ति नो त्यागिजना य एवं,
विभान्ति तत्राखिलशक्तयश्च
क्षमा मृदुत्वं सरलत्वमुक्ती,
शौचं तपःसंयमरीतयश्च ।

कर्माणि मोहेन विना न सन्ति,
त्यागः पुनर्ब्रह्मतया विभाति ॥ ५४५ ॥
रूपे मदीये न कुरुष्व वादं,
वादे कृते हानिरुदेति पूर्णा ।
मच्छ्रद्धया त्वं वस मेऽनुरागा-
त्तस्माच्च मद्रूपमहो लभस्व ॥ ५४६ ॥
एवंप्रभु र्वाप्रभुरस्ति चेवं,
व्याप्योऽस्ति वा व्यापक एव ईशः ।
एवंविधानस्म्रति मुञ्च तर्का-
न्विश्वासतो मां सकला भजन्तु ॥ ५४७ ॥
यथा यथा वाऽऽवरणप्रणाश-
स्तथा तथा मेऽनुभवा मिलन्ति ।
नयेन्निजाऽऽत्माऽनुजयस्य दृष्टि-
र्ध्येव प्रसिद्धोऽस्ति नयो स्वरूपे ॥ ५४८ ॥
त्यागेन सर्वस्य च सिद्धआत्मा,
ज्ञानेषु सर्वे विषयाः प्रभान्ति ।
ज्ञेयोऽस्ति सर्वो हि निजाऽऽत्मधर्मो-
ज्ञाता निजाऽऽत्मा जडचेतनानाम् ॥ ५४९ ॥
आत्मन्याऽऽत्मैव संभाति मुक्ताऽऽत्मा भवति प्रभुः ।
जीवन्मुक्तदशा यात्र-त्याग्रकार्यो गुना क्रिया ॥५५०॥

मयि श्रद्धानुरागाभ्यां, भक्ता भवन्ति मत्समाः ।
मद्रूपीभूय मद्ध्याता, मत्समो जायते ध्रुवम् ॥५५१॥
वीतरागदशां यान्ति, मद्भक्ता आत्मबोधकाः ।
सम्यग्दृष्टिं हृदि प्राप्ताः, सिद्धा बुद्धा भवन्ति ते॥५५२॥
मच्छ्रद्धाभ्रष्टलोकानां, नास्तिकानां न सद्गतिः ।
दुःखं च दुर्मतिस्तेषा-मशान्तिः पतनं भयम् ॥५५३॥
दुर्बलत्वं च दासत्वं, युद्धं क्लेशपरम्परा ।
पशुबलमविश्वासो-दुर्नीतिर्भ्रष्टजीवनम् ॥ ५५४ ॥
अप्रामाण्यमनार्यत्व-मस्थैर्यं शक्तिहीनता ।
दुर्गुणव्यसनैर्भ्रष्टं, जीवनं जडवादता ॥ ५५५ ॥
मच्छ्रद्धायुक्तलोकानां, भक्तानां, सद्गतिर्ध्रुवम् ।
सुखं च सन्मतिस्तेषां, शान्तिश्च प्रगतेर्बलम् ॥५५६॥
प्रकृतियोगमालम्ब्य, स्वाऽऽत्मपूर्णोन्नतेः पदम् ।
यान्ति च कर्मराशीनां, क्षयं कुर्वन्ति तत्परम् ५५७
स्वातंत्र्यमान्तरं बाह्यं, यान्ति युद्धे निरोधनम् ।
सर्वसत्त्वेषु निःसङ्गाः, सद्गुणाऽऽत्मजीविनः ॥ ५५८ ॥
प्रामाणिकाः सदाचार,-विचारे धर्मजीविनः ।
सर्वं जीविनः शूरा-भवन्ति मादृशा जनाः ॥५५९॥
आत्मश्रद्धां च विश्वासं, धैर्यं शान्तिं च धारयन्तः ।
आत्मज्ञानं च सम्प्राप्य, मुक्तिं यान्ति मनीषिणः ५६०

जडवादे न मुह्यन्ति, यान्ति चाऽऽत्मोन्नतेः क्रमान् ।
सदोर्ध्वगमनं तेषां, विनिपातो न चान्तरः ॥ ५६१ ॥
बाह्यतो दुःखभोगेऽपि, चाऽऽन्तरमाऽऽत्मजीवनम् ।
बाह्यतो दुर्दशायुक्ता-स्तथापि चान्तराश्च ने ॥ ५६२ ॥
आत्मानन्दोदधौ मग्ना-ईश्वराः प्रभवो जिनाः ।
मज्ज्ञातारश्च सज्जैना-भवन्ति ध्यानयोगतः ॥ ५६३ ॥
मच्छ्रद्धायुक्तलोकाना-माऽऽत्मबलं प्रकाशते ।
रागद्वेषजयाभ्यासो, निष्फलो नैव जायते ॥ ५६४ ॥
रागद्वेषजयाभ्यासा-न्मोहशक्तिर्विनश्यति ।
प्रान्ते मोहारिनाशेन, जीवः सिद्धः प्रजायते ॥५६५॥
मच्छ्रद्धाभ्रष्टलोकानां, विनिपातः सहस्रधा ।
बाह्यत इन्द्रतुल्यास्ते, चान्तरे कीटसदृशाः ॥५६६॥
आत्मज्ञानसुखार्थं स्यु,-र्मज्जैनानां विपत्तयः ।
प्रतिकूलश्च यत्तेषां, प्रत्युत मुक्तिहेतवे ॥ ५६७ ॥
पुण्योदयेन सातं स्या-दसातं पापकर्मतः ।
साताऽसातविभिन्नोऽस्ति, स्याऽऽत्मानन्दो निजाऽऽत्मनि
॥ ५६८ ॥

आत्मन्येव सुखं सत्य-मस्ति ज्ञानादिलोकय ।
मा भ्रम बाह्यभोगेषु, सुखार्थं वच्मि सद्वचः ॥५६९॥
रागस्य हेतवो ये ये, ते ते वैराग्यहेतवः ।
भवन्ति मम जैनानां, भोगाः स्युर्योगहेतवे ॥५७०॥

पूर्वजन्मनिबद्धस्य, निकाचितस्य कर्मणः ।
शुभाऽशुभोदये मज्ज्ञा–हर्षं शोकं न विन्दते ॥५७१॥
सर्वकर्मप्रकुर्वाणा–श्चापि भिन्ना हि सर्वतः ।
सर्वस्मिन्नपि निर्लिप्तास्ते, सर्वतः कर्मयोगिनः ॥५७२॥

नीचेष्वपि हि नीचा ये, भवन्त्युच्चा मदाश्रयात् ।
अनादिकर्मयुक्तास्ते, कर्ममुक्ता भवन्ति हि ॥५७३॥
मदुक्ततत्त्वबोधेन, स्याऽऽत्मशुद्धिर्नयद्वयात् ।
स्वानन्त्यमाऽऽत्मराज्यस्य, स्वान्ते नूनं प्रकाशते ॥५७४॥

भवन्ति मत्समा जैना,–ज्ञानचारित्रयोगतः ।
मोहादिकर्मणां शीघ्रं, क्षयं कुर्वन्ति मत्पराः ॥५७५॥
मद्भक्तानां बलं बुद्धिः, शान्तिस्तुष्टिः सुखं यशः ।
वृद्धिर्निजाऽऽत्मनः शक्ति–रात्मस्थैर्यं प्रकाशते ॥५७६॥

मम धर्मे वरं मृत्यु–रन्यधर्मो न शर्मदः ।
इति निश्चित्य मद्भक्तिं, कुर्वन्ति यान्ति ते शिवम् ॥५७७॥
विविधधर्मसंस्थाः, प्रान्ते प्राप्य मदाश्रयम् ।
समत्वेन हि संयान्ति, मुक्तिं तत्र न संशयः ॥५७८॥

[illegible] हि, [illegible] परमं महत् ।
[illegible]–मुक्तिं यान्ति हि ते भुवि ॥५७९॥
[illegible] निर्ग्रन्था–जनाः [illegible] ।
[illegible] ॥५८०॥

आत्मशुद्धोपयोगेन, यत्र तत्र यदा तदा ।
सर्वविश्वस्थलोकानां, मुक्तिर्भवति निश्चयः ॥ ५८१ ॥
विश्वोद्धाराय धर्मस्य, प्रचारो जगति ध्रुवम् ।
मया प्रक्रियते नूनं, विश्वदुःखविनाशकृत् ॥ ५८२ ॥
अधर्मदुःखनाशार्थं, धर्मसंस्थापनाय मे ।
जन्माऽभूत्तीर्थकृन्नाम्ना, विश्वस्य शान्तिहेतवे ॥५८३॥
यदा हि धर्मतीर्थस्य, नाशो भवति तत्तदा ।
परेश्वरस्य तीर्थस्य,—कारिणो जन्म जायते ॥५८४॥
पापादुःखं सुखं पुण्यात्, स्वर्गश्च नृभवादिकम् ।
दर्शनज्ञानचारित्रं, मोक्षमार्गो मयोच्यते ॥ ५८५ ॥
मां भजन्ति च ये मुक्त्यै, मुक्तिं यान्ति च ते ध्रुवम् ।
स्वर्गार्थं मां भजन्तो ये, स्वर्गं यान्ति सुनिश्चयः ५८६
मज्जनाः स्वदशायुक्ता—निष्कामिनश्च कामिनः ।
आत्मशुद्धिं प्रकुर्वाणा—भवन्ति मुक्तिसम्मुखाः ॥५८७॥
विद्यार्थी लभते विद्यां, स्त्रीकामो लभते स्त्रियम् ।
वित्तार्थी लभते वित्तं, यशोऽर्थी लभते यशः ॥५८८॥
राज्यार्थी लभते राज्यं, पुण्यार्थी पुण्यभाग् भवेत् ।
धर्मार्थकाममोक्षाणां, प्राप्तिर्मे भक्तितो भवेत् ॥५८९॥
प्रपद्यन्ते यथा ये मां, यादृग्भावेन देहिनः ।
तादृग्भावेन जायन्ते, यथाभावस्तथाफलम् ॥५९०॥

यादृशो यस्य भावोऽस्ति, तस्य तादृक् फलं भवेत्।
एवं ज्ञात्वा विवेकेन, सद्भावं हृदि धारय ॥ ५९१ ॥
विचाराचारतुल्यं हि, फलं भवति देहिनाम्।
त्यक्त्वाऽशुभं शुभं कुर्या–मा प्रमादं कुरु क्षणम्॥५९२॥
यादृशो भवितुं कांक्षे–ज्जनो भवति तादृशः।
यत्नोत्साहबलस्थैर्या–न्मज्जन ईश्वरो भवेत् ॥५९३॥
स्वाऽऽत्मैव सिद्धबुद्धोऽस्ति, मोहावरणसंक्षयात्।
स्वस्य पराऽऽत्मतां ज्ञात्वा,पराऽऽत्मा भव सत्वरम्॥५९४॥
अन्तराऽऽत्मा विजानाति, स्वाऽऽत्मानं परमेश्वरम्।
शुद्धाऽऽत्मा परमेशोऽस्ति, स्वं दीनं नैव भावय॥५९५॥
यद्यपि कर्मसंयोगी, तथाऽपि ज्ञानशक्तितः।
अन्तर्मुहूर्तकालेन, मुक्तो भवति सर्वथा ॥ ५९६ ॥
ज्ञानध्यानक्रियाभक्ति–सेवाद्यसंख्यसाधनैः।
आत्मा याति परब्रह्म–परमाऽऽत्मपदं ध्रुवम् ॥५९७॥
माभैषीः कर्मतः किंचि–दाऽऽत्मना कर्म नश्यति।
कर्मतोऽनन्तशक्तिर्हि, वर्त्तते जाग्रदाऽऽत्मनः ॥५९८॥
ज्ञानाऽऽत्मा कर्मभोक्ताऽपि, कर्मनाशं करोति वै।
कर्मणां निर्जरार्थं हि, ज्ञानिनां भोगरागयः ॥५९९॥
चतुर्दशगुणस्थान–मारोह चोत्तरोत्तरम्।
मोक्षप्रासादसोपान–माऽऽत्मशुद्धिगुणाऽऽस्पदम्॥६००॥

अन्तर्दृष्टिं समाश्रय, सत्स्वरूपविचारिणः ।
व्यञ्जयन्त्याऽऽत्मधर्मं ते, ज्ञानानन्दमयं स्वकम्॥६११॥
जायन्ते पुण्यकर्माणि, सर्वविश्वस्य शान्तये ।
पापकर्माणि हेयानि, सर्वविश्वहितं कुरु ॥ ६१२ ॥
अन्नवस्त्रादिकं देयं, तद्योग्येभ्यो विशेषतः ।
यत्र तत्र गुणा ग्राह्या यस्य कस्यापि देहिनः ॥६१३॥
सद्गुणैः स्वोन्नतिः पूर्णा, दुर्गुणैः पतनं भवेत् ।
दुर्व्यसनैः स्वजीवस्य, विनिपातो भवेत्खलु ॥६१४॥
विश्वसेवास्ति सत्कार्यं, राऽऽत्मधर्मस्य सेवनात् ।
दुर्गुणानां विनाशेन–विश्वशान्तिस्तथोन्नतिः ॥६१५॥
साहाय्यं दुःखिजीवानां, कर्तव्यं स्वीयशक्तितः ।
विद्याधनादिभि र्गर्वः, कर्तव्यो न कदाचन ॥६१६॥
मैत्रीभावेन विश्वस्य, लोकैः सह प्रवर्तनम् ।
कर्तव्यं न्यायसम्पन्न–वित्तेन, भोजनादिकम् ॥६१७॥
स्वागतं साधुवर्गस्य, कर्तव्यं वृद्धसेवनम् ।
अतिथेःसेवनं कार्यं, सेव्या निजोपकारिणः ॥ ६१८ ॥
यथा यथा कषायाणा–मुपशान्तिस्तथा तथा ।
वर्त्तितव्यं विशेषेण, निजाऽऽत्मशुद्धिहेतवे ॥ ६१९ ॥
अनीतिः परिहर्तव्या, वर्तितव्यं च नीतितः ।
स्वदोषाणां विनाशाय, यतितव्यं स्ववीर्यतः ॥६२०॥

कर्तव्या स्वाऽऽत्मनः शुद्धिः, सर्वोपायैर्विवेकिभिः ।
आत्मशुद्धिं विना विश्व–सेवाकर्म तु दुर्लभम् ६२१
निर्विकल्पदशाप्राप्त्या, निर्विकल्पं सुखं भवेत् ।
ज्ञानानन्दमयः पूर्ण–आत्मा प्राप्यो निजाऽऽत्मना६२२
मदाज्ञापालका लोका, आत्मविश्वासियोगिनः ।
सर्वशक्तिप्रकाशार्थं, शक्ता भवन्ति सर्वथा ॥ ६२३ ॥
आत्मन्येव सुखं शान्तिं, निश्चित्य चोपकारिणः ।
साताऽसातविपाकानां, जेतारः समभावतः ॥६२४॥
पूर्णं मां हृत्सु धर्तार, आत्मवीर्यप्रकाशकाः ।
सर्वसङ्गेषु निर्लेपा मज्जना यान्ति मत्सुखम् ॥६२५॥
जीवादिनवतत्त्वानां, पूर्णश्रद्धाप्रधारकाः ।
सद्देवगुरुधर्माणां, श्रद्धावन्तः सुखार्थिनः ॥ ६२६ ॥
जैनार्थं जैनधर्मार्थं, जैनसंघाय मज्जनाः ।
कुर्वन्ति स्वार्पणं सर्व–माऽऽत्मोत्साहात्प्रवर्त्तिताः॥६२७॥
मतद्भेदं न कुर्वन्ति, संघसेवासु तत्पराः ।
मज्जैना आत्मनः पूर्ण–ज्ञानानन्दं प्रविदन्ते ॥६२८॥
मनोवाक्कायपयोगानां, सर्वशक्तिप्रकाशकाः ।
मनोवाक्कायपावित्र्य–धारका दोषवारकाः ॥ ६२९ ॥
सर्वधर्मप्रवेत्तारः, सर्वकर्मप्रवेदिनः ।
द्रव्यं क्षेत्रं च कालं च, भावं ज्ञात्वा प्रवर्त्तकाः ॥६३०॥

यथोग्यं तत्प्रकुर्वन्ति, स्वाऽऽत्मानन्दरसार्थिनः।
आत्मानन्दरसोन्मत्ता निश्चयव्यवहारिणः ॥६३१॥
सर्वैर्नयैर्हि तत्त्वज्ञा मच्छ्रद्धातः प्रवर्त्तकाः।
सर्वविश्वोपकारार्थं, सेवाभक्तिविधायिनः ॥ ६३२ ।
प्राप्तं मच्छरणं यैस्ते, यान्ति मुक्तिं न संशयः।
पापेष्वपिमहापापा मुक्तिं यान्ति मदाश्रयात् ॥६३३॥
मयि न्यस्य मनो लोकाः, सर्वकार्यस्य कारिणः।
निःसंगा आन्तरा भूत्वा, जिना बुद्धा भवन्ति ते ६३४
ममोपदेशवेत्तार–स्तदनुसारवर्तिनः।
स्वाधिकाराद् यथाशक्ति, प्रान्ते मुक्ता भवन्ति ते ६३५
सत्यं श्रद्दधते लोका–मद्वचांसि शिवार्थिनः।
मज्जैनास्तेऽवगन्तव्या आर्या हि जैनधर्मिणः ॥६३६॥
वीतरागदशां यान्ति, शुद्धोपयोगधारिणः।
जन्ममृत्युजरातीता भवन्ति क्षीणमोहकाः ॥ ६३७ ॥
आत्मार्पणं हविर्ब्रह्म, स्वाऽऽत्माग्नावाऽऽत्मना हुतम्।
शुद्धाऽऽत्मैव प्रगन्तव्य–आत्मधर्मसमाधिना ॥६३८॥
कदाऽपि दुर्गतिर्नैव, सर्वथा मम रागिणाम्।
मम श्रद्धानुसाराणा–मुन्नतिरान्तरा भवेत् ॥ ६३९ ॥
देवानां सर्वदेवाना–मिन्द्राणां धर्मदायिनः।
विश्वस्मिन् सर्वजीवानां, सुखशान्तिप्रदेशिनः॥६४०॥

मदर्थं जीविनो लोका मदर्थं कर्मकारकाः ।
निजाऽऽत्मानं महावीरं, कुर्वन्ति हि जिनं प्रभुम्॥६५१॥
सदाचारविचारैर्हि, जैनधर्मो जगत्त्रये ।
विश्वस्थसर्वजीवानां, शुद्धिं करोति सर्वदा ॥६५२॥
परस्परोपकारार्थं, यतन्तां भूतले जनाः ।
मनोवाक्कायपावित्र्यं, धरन्तु मुक्तिहेतवे ।६५३॥
विश्वलोकान् सुखीकर्तुं, जैनधर्मप्रचारणाम् ।
कुरुध्वं सर्वखण्डेषु, नास्ति धर्मं विना सुखम् ॥६५४॥
मद्बोधं प्राप्य भोलोका दर्शनज्ञानसंयमैः ।
अज्ञानपापकर्मभ्यो रक्षत विश्वदेहिनः ॥ ६५५ ॥
कुर्वन्तु नैव पापानि, पुण्यं कुर्वन्तु मानवाः ।
आत्मज्ञानं हृदि प्राप्य, भवन्तु स्वोपयोगिनः॥६५६॥
त्यक्त्वा मिथ्यात्विकीं बुद्धिं, सम्यग्दृष्टिं धरन्तु भोः ।
दशां वैभाविकीं त्यक्त्वा, स्वाभाविकीं धरन्तु भोः६५७
दुर्लभं दशदृष्टान्तै-र्लब्ध्वा नृजन्म मोहतः ।
हारयन्तु न सज्जन्म, धर्मं दधतु मानवाः ॥६५८॥
प्रमादाः परिहर्त्तव्या आत्मोत्साहप्रयत्नतः ।
विश्वासो नैव कर्तव्यो मोहस्य मोक्षकांक्षिभिः ६५९
दोषाश्चित्तोद्भवास्त्याज्या आत्मेक्षणविवेकतः ।
षडावश्यककर्माणि, कर्तव्यानि च संयतैः ॥६६०॥

देवपूजा गुरोः सेवा, तीर्थयात्रा तपो दमः ।
दया दानं च साधूनां, संगः कार्यो दिने दिने ॥६६१॥
आत्मज्ञानं च सद्ध्यानं, कर्त्तव्यं मोक्षकांक्षिभिः ।
आत्मशुद्धस्वरूपार्थं, यतितव्यं क्षणे क्षणे ॥ ६६२ ॥

सम्यग्दृष्टिप्रदातॄणां, गुरूणां हि निजार्पणम् ।
कर्तव्यं नामरूपादि-मोहं त्यक्त्वा विवेकिभिः ६६३
सद्गुणाः सर्वथा ग्राह्या-मोक्षमार्गानुसारिभिः ।
सर्वथा दुर्गुणास्त्याज्या-मोक्षमार्गविरोधिनः ॥६६४॥
आर्तध्यानं तथा रौद्र-ध्यानं त्याज्यं विवेकतः ।
धर्मध्यानं तथा शुक्ल-ध्यानं ध्येयं विवेकिभिः ॥६६५॥
दुष्टलेश्याः परित्याज्या ग्राह्या लेश्याः शुभा जनैः ।
सात्त्विकाऽऽहारपानाद्यैः, कर्तव्या चित्तशुद्धता ॥६६६॥

साधर्मिकस्य संघस्य, वात्सल्यं भक्तिभावतः ।
सूरिवाचकसाधूनां, साध्वीनां भक्तिसेवनम् ॥ ६६७ ॥
जैनधर्ममहाराज्य-ध्वजः सूर्यशशांकयोः ।
चिह्नयुक्तः प्रकर्त्तव्यः, स्थाप्यः पूज्यो महोत्सवैः ॥६६८॥

चतुर्विधस्य संघस्य, पूजनं भक्तिभावतः ।
साहाय्यं धर्मिलोकानां, जैनधर्मप्रवृद्धये ॥ ६६९ ॥
शुद्धाऽऽत्मराज्यसज्ज्ञान-पूर्णानन्दाऽऽप्तये ध्रुवम् ।
यतितव्यं हि सर्वीया, श्रद्धया जैनधर्मिभिः ॥६७०॥

समाजदेशादिहितक्रियायां,
व्यापारणीयं तु सदा स्वचित्तम् ।
परोपकारो निजसर्वयोगै-
रेतत्कृते त्यागिजनाऽवतारः ॥ ६७१ ॥

न त्यागिनां केऽपि भवन्ति दोषा-
स्ते रागरोषै र्न भवन्ति बद्धाः ।
आयुःक्षये मुक्तिरथाऽस्ति तेषां,
स्यात्यागिनां स्वानुभवः प्रमाणम् ॥ ६७२ ॥

सत्यागिनो मत्सदृशोत्तमास्ते,
तेषां पुरोऽन्ये तु भवन्त्यधःस्थाः ।
न त्यागिनां स्यान्ममतालवश्चे-
त्स्यात्तर्हि नो संयमरागवृत्तिः ॥ ६७३ ॥

हस्ता मदीयाः खलु येषु सन्ति,
तत्यागिनां हस्ततलेऽस्ति मुक्तिः ।
कार्यासुखाऽऽशा न जनेषु काचिद्,
सत्या सुखाशा विषयेषु नास्ति ॥ ६७४ ॥

आत्मा स्वयं सौख्यरसाब्धिपूर्णः,
शूरस्तथाऽसौ बहुशक्तितोऽस्ति ।
तद्रागिणस्त्यागिजनाश्च सन्ताः,
शान्ताश्च दान्ताश्च महामहान्तः ॥ ६७५ ॥

साहाय्यमारोहिजनाय दत्ते,
सहायकः स्याच्च यतस्ततोऽपि ।
देशेषु खण्डेष्वखिलेषु गत्वा,
ध्यानं तथा मे हृदये करोति ॥ ६७६ ॥

निजाऽऽत्मशुद्धौ कुरुते प्रयासं,
स्यादाऽऽत्मनः स्वानुभवे प्रकाशः ।
दूरं विदध्यादपि दोषिदोषा-
न्गुणानुरागैस्स्वगुणप्रकाशी ॥ ६७७ ॥

सम्मानयेद्यो जगदाऽऽत्मतुल्यं,
निजः परो वेति भवेन्न मोहः ।
यभूव येषां जगदाऽऽत्मतुल्यं,
तेषां प्रणेशुर्भवबन्धनानि ॥ ६७८ ॥

यो जीवति स्वाऽऽत्मविनोदतो वा,
सर्वं प्रकुर्वन्नपि नो करोति ।
सिद्धश्च बुद्धश्च भवेत्पराऽऽत्मा,
प्रयाति स स्वाऽखिलकर्मपारम् ॥ ६७९ ॥

ईदृग्विधा त्यागिदशा यतोऽस्ति,
पले पले सम्भवति स्वमुक्तिः ।
संत्याग एकोऽस्ति समस्तभूमौ,
सत्यप्रकाशं सहसा विभातुम् ॥ ६८० ॥

सुदर्शने साधुपदं हि सारं,
समुद्धृति र्यज्जगतोऽस्ति तेन ।
सत्यं गृहस्थाश्रमसत्प्रकाशं,
कर्तुं यतस्त्यागिपदं त्ववश्यम् ॥ ६८१ ॥
अङ्गीकरिष्यामि सुसाधुधर्मं,
कार्याणि तीर्थस्य मुदा विधातुम् ।
ममाऽस्ति कार्यं जगतां जनानां,
शान्तिं च विश्रान्तिमथो विधातुम् ॥ ६८२ ॥
आध्यात्मिकव्यष्टिसमष्टिरूपा,
सम्यक्त्वदृष्टि र्हि सुदर्शनाऽस्ति ।
पुरस्तवैवं प्रियसेवकानां,
योधात्सुखं क्षेममयो सदा स्यात् ॥ ६८३ ॥
सुदर्शनेऽतो भगिनी ममाऽसि,
त्वद्बोधनात्सर्वजनस्य हर्षः ।
जानीहि मां साम्प्रतमाऽऽत्मवीरं-
कुटुम्बवृन्दं तु समग्रविश्वम् ॥ ६८४ ॥
स्वं मानसं चाऽऽत्मवशं प्रकुर्या-
त्स मुक्तिसौख्यं झटिति प्रयाति ।
कुर्वन्ति मां ये शरणं मनुष्या-
भयं च दुःखं च न ते लभन्ते ॥ ६८५ ॥

दूरं च मृत्योरथ जन्मतोऽपि,
चात्यन्तिकाऽऽनन्दभरेण पूर्णः ।
न प्राप्नुयाद्यो मरणाच्च भीतिं,
मत्सदृशाज्ञीतिगुणाँश्च धत्ते ॥ ६८६ ॥

आलिङ्ग्य मृत्युं लभतेऽतिहर्षं,
यस्माद्भवेद्भाविमहाप्रकर्षः ।
परं च तन्मृत्युतिरस्कारिण्या–
आत्मोन्नतिस्तत्र झटित्युदेति ॥ ६८७ ॥

मृत्योर्द्वितीयः खलु पर्यवो यः,
सात्मानमेवं प्रकटीकरोति ।
समत्वभावान्ज्ञानिजनःस्वमृत्यौ,
शुद्धस्वभावं लभते स्वकीयम् ॥ ६८८ ॥

ये मृत्युकाले मयि मानसं स्वं,
न्यस्यन्ति ते भक्तजनाः पवित्राः ।
ते मृत्युकाले निजपापपश्चा–
त्तापेन पापानि निवारयन्ति ॥ ६८९ ॥

क्षमापयन्ते ननु ये स्वदोषाँ,
स्तन्मागरोषो विलयं प्रयातः ।
शुभाऽशुभस्वाऽऽचरणाऽनुसारं,
शुभाऽवतारोऽप्यशुभाऽवतारः ॥ ६९० ॥

मनो हि जन्मान्तरजापहेतु,
ज्ञात्वेति तद्वर्जनतः प्रसीद ।
शुभाऽशुभत्वं निजभावनानां,
त्यागेन काचिन्न हि कर्मभीतिः ॥ ६९१ ॥
ज्ञानी स्वमृत्योः प्रथमं हि मुक्तः,
पश्चाद्भवेत्सिद्धशिलोपविष्टः ।
धैर्यं परं धारय मृत्युकाले,
चान्तः सुवीर्यं प्रविकाशय त्वम् ॥ ६९२ ॥
आत्मोपयोगेन भवेद्विमुक्तिः,
साऽत्यन्तिकानन्दवती विमुक्तिः ।
न चाऽऽत्मनो मृत्युभयं कदाचि–
च्चाऽऽत्माऽमरो निश्चयतोऽस्ति विद्धि ॥ ६९३ ॥
लीनो भव स्वाऽऽत्मनि निश्चयेन,
स्वान्तश्च दीनो न भवाऽपि किंचित् ।
स्वर्गो मिलेत्स्वीयशुभोपयोगे–
र्निजाऽऽत्मभावेन भवेद्विमुक्तिः ॥ ६९४ ॥
आत्मोपयोगेन सरेत्क्षणं य–
न्मचक्रुद्धया शैवपदं च लभ्यम् ।
मत्वा च येषां न समस्ति चित्तं,
ये सन्ति मयि प्रसन्नाः ॥ ६

आत्मस्वरूपेण स आत्मरूपो-
ऽप्यस्ति तत्राऽस्ति च कर्मभीतिः ।
दयासमो नास्ति जगत्सु धर्मो-
दयासमं नास्ति च कर्म किंचित् ॥ ६९६ ॥

दयां विना नैव मनः पवित्रं,
न्यायो महान्कोऽपि च नो दयातः ।
एहादयो भान्ति सदा दयातो-
दयालुजन्माऽपि सदा विभाति ॥ ६९७ ॥

यस्यां क्षितौ दुःखिदयासमानो-
धर्मो न कोऽप्यस्ति प्रमाणभूतः ।
हिंसासमं नास्ति जगत्सु पापं,
दयास्वधर्मेण विभाति भक्तिः ॥ ६९८ ॥

नचाऽपि पेयं रुधिरं पशूनां,
न स्युः प्रवृत्ताः पशुखादनेषु ।
पशून् धनं विद्धि च भारतस्य,
दुग्धेन युष्मानुपकुर्वते ये ॥ ६९९ ॥

कृषौ पशूनां च सहायताऽस्ति,
सौख्यप्रदान्रक्षत तान्गवादीन् ।
शुभोपयोगं कुरु तत्पशूनां,
न किन्तु तेषां वधमाचर त्वम् ॥ ७०० ॥

रोगा विनश्यन्ति हि पक्षिजिस्तु,
ते वर्द्धयन्ते प्रकृतेश्च लीलाम् ।
सर्वेषु खण्डेषु पशूंश्च रक्ष,
प्रकाशते तत्कृतितः शिवं च ॥ ७०१ ॥

गृहे गृहे सत्पशुपालनं स्या-
त्सुखप्रदा तत्र दया मदीया ।
ये दुःखिनोऽशक्तजनाश्च रुग्णा,
दयस्व तेषामुपरि प्रियत्वात् ॥ ७०२ ॥

रक्षा भवेद्यत्र च गर्भिणीनां,
व्यक्ता भवेद्धिरहो समग्रा ।
सेवा यतः स्याच्च रुजार्दितानां,
यत्रौषधावस्ति धनव्ययश्च ॥ ७०३ ॥

सेवा शुभा यत्र च गर्भिणीनां,
न सङ्कटः किञ्चिदुदेति यत्र ।
विश्वस्य सेवैव ममापि सेवा,
देवो भवेत्केवलसेवनेन ॥ ७०४ ॥

प्रयोजनं यस्य च यत्र काले,
तत्तत्परः स्वोचितकर्म कुर्वन् ।
भवेच्च यः क्षेत्रसमर्थकाल-
ज्ञाता दयादानदमादिकर्ता ॥ ७०५ ॥

स्त्रीसतीभिक्षुकहारवाणां,
न ग्राहकाःस्युःखलु दुःखदास्ते ।
नांत्रजालं न च दाहनीयं,
विराधनीया मुनयो न केऽपि ॥ ७०६ ॥

ह्या न शापाश्च सतीयतीनाम्
जगत्सु पापानि न वा कुरुष्व ।
मारयत्वं ननु दुःखिजीवा-
न्निर्दोषिणो वारय हन्यमानान् ॥ ७०७ ॥

अज्ञानतो येऽथ कृतोऽपराध-
स्तेषां क्षमा चेतसि मार्गणीया ।
कदापि जीवान्नहि संहर त्वं,
कुर्याः कुमारीव्रतरक्षणं च ॥ ७०८ ॥

साक्षी मृषा योऽस्ति मृषा च लेखो-
निःसत्यवार्तास्तु सदा उपेक्ष्याः ।
कलङ्कमारोपय केषुचिन्नो,
जानीहि विश्वासममन्यवित्तम् ॥ ७०९ ॥

नचाऽन्यजीवेषु च देहि दुःखं,
सम्बन्धिनां नाशया द्विपत्तीः ।
सन्तापय त्वं न सतो न धेनू-
र्ऋद्धेर्विनाशोऽस्त्यसुखेन तेषाम् ॥ ७१० ॥

चौर्यादसत्याज्जगतोऽस्ति दुःखं,
सत्यादचौर्यात्पुनरस्ति सौख्यम् ।
सत्येन बुद्ध्वा जगदुद्धृतिं च,
स्त्रियो नराः सत्यपथेन यान्तु ॥ ७२१ ॥

समग्रभापादिकलेखबोधै-
र्भवन्ति विद्याधनदेहसत्ताः ।
वदन्तु सत्यं च तदाऽऽचरन्तु,
कृत्य न्त्विदं सात्त्विकजीवनस्य ॥ ७२२ ॥

सत्यार्थिनां स्यात्परमा सुखाशा,
विश्वप्रकाशो न च सत्यतुल्यः ।
सत्यस्वरूपोऽस्ति हि जैनधर्मो-
ज्ञात्वेति सत्यं प्रणिरूपय त्वम् ॥ ७२३ ॥

दोषाँश्च निःसारय दोषिणां त्वं,
निर्दोषमाऽऽत्मानमिमं प्रपश्य ।
त्वं विद्धि सर्वानुपयोगिजीवाँ-
स्त्वं सर्वजीवैःसह रागवान्स्याः ॥ ७२४ ॥

पश्याऽऽत्मतुल्यान्सकलान्हि जीवा-
नुपेक्षयतां स्वप्रकृतेः स्वभावः ।
गृहाण सर्वस्य शुभाय भागं,
परोपकाराय कुरुष्व दानम् ॥ ७२५ ॥

एकाग्रचित्तेन मयि स्थिरो यः,
प्रकाशते तेषु विरक्तिबोधः।
धर्मं च विद्यान्मदभिन्नमेतं,
स शक्तिभिः स्या न्मनुजोऽतिपीनः ॥ ७३१ ॥
विश्वेषु धर्मस्य परं प्रचारं,
कुर्वन्तु भक्ता मनुजाः स्त्रियश्च।
कुरुष्व देवस्य गुरोश्च मानं,
लीनो मयि स्याः परमप्रवीणः ॥ ७३२ ॥
ये स्त्रीनरा मां न हृदामनन्ति,
तथापि रागं कुरु तेष्ववश्यम्।
आदाय मैत्रीं च कुरूपकारं,
सत्यं भविष्यन्ति हि रागिणस्ते ॥ ७३३ ॥
आजीविकाद्यर्थसहायता च,
न्यायस्तथाऽन्येषु च धर्मिषु स्यात्।
भक्तास्त्ववश्यं मम भाविनस्ते,
तेनाप्नुहि त्वं सदपारधर्मम् ॥ ७३४ ॥
स्यात्कर्मणा वा स्वगुणेन वर्णः,
संशोभते भक्तजनश्च भक्त्या।
आत्मस्वभावै जगतोऽस्त्यभेदो
ज्ञात्वा च सेवस्व सदा ममाज्ञाम् ॥ ७३५ ॥

मत्तो न कश्चित्परमेश्वरोऽन्यो-
ज्ञात्वेति सेवस्व सदा ममाज्ञाम् ।
दुस्तर्कबुद्धिं च विधाय दूरं,
श्रद्धानुरागैर्भव पूर्णपूर्णः ॥ ७३६ ॥
मयि प्रमान्त्येव समग्रधर्मा-
ज्ञात्वा शुभं कर्म सदा कुरुष्व ।
भक्तिं सदामत्समसद्गुरूणां,
युगे कलौ सद्गुरुतोऽस्ति शक्तिः ॥ ७३७ ॥
कलौ मदर्चा गुरुसेवया स्या-
च्छ्रद्धया गुरोः शक्तिरहो मदीया ।
भेदौ गुरो स्त्यागिगृहस्थतो द्वौ,
तत्सेवनान्नश्यति खेदराशिः ॥ ७३८ ॥
ज्ञानं तथा श्रीगुरुसेवया स्या-
च्छीर्वाध्दिकग्रन्थविलोकनात्स्यात् ।
तत्सेवया स्वाऽनुभवस्तथा स्या-
त्प्रयाति दूरं च मृषात्वबुद्धिः ॥ ७३९ ॥
किंचाऽपमानेन सतां गुरूणा-
माऽऽत्माऽवबोधस्य च विस्मृतिः स्यात् ।
कुलक्षयः सद्गुरुनिन्दया स्या-
न्न तत्र कश्चित्प्रजयत्नुपायः ॥ ७४० ॥

एकाग्रचित्तेन मयि स्थिरो यः,
प्रकाशते तेषु विरक्तिबोधः ।
धर्मं च विद्यान्मदभिन्नमेतं,
स शक्तिभिः स्या न्मनुजोऽतिपीनः ॥ ७३१ ॥

विश्वेषु धर्मस्य परं प्रचारं,
कुर्वन्तु भक्ता मनुजाः स्त्रियश्च ।
कुरुष्व देवस्य गुरोश्च मानं,
लीनो मयि स्याः परमप्रवीणः ॥ ७३२ ॥

ये स्त्रीनरा मां न हृदामनन्ति,
तथापि रागं कुरु तेष्ववश्यम् ।
आदाय मैत्रीं च कुरूपकारं,
सत्यं भविष्यन्ति हि रागिणस्ते ॥ ७३३ ॥

आजीविकाद्यर्थसहायता च,
न्यायस्तथाऽन्येषु च धर्मिषु स्यात् ।
भक्तास्त्वदर्थं मम भाविनस्ते,
तेनाप्नुहि त्वं सदपारधर्मम् ॥ ७३४ ॥

स्यात्कर्मणा वा न गुणेन वर्णः,
संशोधने भक्तजनश्च भाग्या ।
आत्मस्वभावे जगतोऽस्त्यभेदो
ज्ञात्वा च सेवस्व सदा ममाज्ञाम् ॥ ७३५ ॥

मत्तो न कश्चित्परमेश्वरोऽन्यो-
ज्ञात्वेति सेवस्व सदा ममाज्ञाम् ।
उत्तर्कबुद्धिं च विधाय दूरं,
श्रद्धानुरागैर्भव पूर्णपूर्णः ॥ ७३६ ॥
मयि प्रमान्त्येव समग्रधर्मा-
ज्ञात्वा शुभं कर्म सदा कुरुष्व ।
भक्तिं सदामृतसमसद्गुरूणां,
युगे कलौ सद्गुरुतोऽस्ति शक्तिः ॥ ७३७ ॥
कलौ मदर्चा गुरुसेवया स्या-
त्वया गुरोः शक्तिरहो मदीया ।
भेदौ गुरो स्त्यागिगृहस्थतो द्वौ,
तत्सेवनान्नश्यति खेदराशिः ॥ ७३८ ॥
ज्ञानं तथा श्रीगुरुसेवया स्या-
द्वीर्वादिकग्रन्थविलोकनात्स्यात् ।
तत्सेवया स्वाऽनुभवस्तथा स्या-
त्प्रयाति दूरं च मृषात्वबुद्धिः ॥ ७३९ ॥
किंचाऽपमानेन सतां गुरूणा-
माऽऽत्माऽवबोधस्य च विस्मृतिः स्यात् ।
कुलक्षयः सद्गुरुनिन्दया स्या-
न्न तत्र कश्चित्प्रभवत्युपायः ॥ ७४० ॥

एकाग्रचित्तेन मयि स्थिरो यः,
प्रकाशते तेषु विरक्तिबोधः ।
धर्मे च विद्यान्मदभिन्नमेतं,
स शक्तिभिः स्या न्मनुजोऽतिपीनः ॥ ७३१ ॥

विश्वेषु धर्मस्य परं प्रचारं,
कुर्वन्तु भक्ता मनुजाः स्त्रियश्च ।
कुरुष्व देवस्य गुरोश्च मानं,
लीनो मयि स्याः परमप्रवीणः ॥ ७३२ ॥

ये स्त्रीनरा मां न हृदामनन्ति,
तथापि रागं कुरु तेष्ववश्यम् ।
आदाय मैत्रीं च कुरूपकारं,
सत्यं भविष्यन्ति हि रागिणस्ते ॥ ७३३ ॥

आजीविकार्थंसहायता च,
न्यायस्तथाऽन्येषु च धर्मिषु स्यात् ।
भक्तास्त्वदीयं मम भाविनस्ते,
तेनाप्नुहि त्वं सदुपारधर्मम् ॥ ७३४ ॥

स्यात्कर्मणा वा स्वगुणेन वर्णः,
संशोभने भक्तजनश्च भव्या ।
आत्मस्वभावे जगतोऽस्त्यभेदो
ज्ञात्वा च तेरस्व सदा ममाज्ञाम् ॥ ७३५ ॥

मत्तो न कश्चित्परमेश्वरोऽन्यो—
ज्ञात्वेति सेवस्व सदा ममाज्ञाम् ।
दुस्तर्कबुद्धिं च विधाय दूरं,
श्रद्धानुरागैर्भव पूर्णपूर्णः ॥ ७३६ ॥
मयि प्रमान्त्येव समग्रधर्मा—
ज्ञात्वा शुभं कर्म सदा कुरुष्व ।
भक्तिं सदामत्समसद्गुरूणां,
युगे कलौ सद्गुरुतोऽस्ति शक्तिः ॥ ७३७ ॥
कलौ मदर्चा गुरुसेवया स्या—
त्त्वव्यया गुरोः शक्तिरहो मदीया ।
भेदौ गुरो स्त्यागिगृहस्थतो द्वौ,
तत्सेवनान्नश्यति खेदराशिः ॥ ७३८ ॥
ज्ञानं तथा श्रीगुरुसेवया स्या—
च्छीर्वाधिकग्रन्थविलोकनात्स्यात् ।
तत्सेवया स्वाऽनुभवस्तथा स्या—
त्प्रयाति दूरं च मृषात्वबुद्धिः ॥ ७३९ ॥
किंचाऽपमानेन सतां गुरूणा—
माऽऽत्माऽवबोधस्य च विस्मृतिः स्यात् ।
कुलक्षयः सद्गुरुनिन्दया स्या—
न्न तत्र कश्चित्प्रभवत्युपायः ॥ ७४० ॥

गच्छेरक्षणं नो गुरुमन्तराऽत्र,
प्रादुर्भवन्नकिरपि प्रणश्येत् ।
पश्यन्ति ये वा गुरुदूषणानि,
ब्रुवन्ति तेऽन्ते प्रसभं रुदन्ति ॥ ७४१ ॥
तस्माद्गुरूणां भव रागयुक्त–
स्तत्सेवया छिन्धि च कर्मराशिम् ।
कुर्या गुरूणामुपरि क्रुधं नो,
गुर्वन्तिके त्वं शृणु सत्यबोधम् ॥ ७४२ ॥
सुधामुपालम्भमवेहि तेषां,
रमस्व बुद्ध्वा मम भावतस्त्वम् ।
विश्वासरागौ गुरुषु प्रधाय,
भवन्तु शूराः क्रमशश्च लोकाः ॥ ७४३ ॥
भक्ता गुरोर्ये च कलौ युगे स्यु–
र्मत्सेवकाँस्तान्हृदयेन विद्धि ।
कल्याणमालं गुरुसेवया स्या–
न्नश्यन्ति सर्वाश्च कुबुद्धयस्ताः ॥ ७४४ ॥
मत्सदृशे विश्वसनं च येषां,
तेषां च सम्यक्त्वमवश्यमस्ति ।
काले यतो ये गुरवो भवन्ति,
कालेऽततो मत्सदृशा विबोधदाः ॥ ७४५ ॥

संरक्ष निज्ञानिगुरुं च शीर्षे,
धीरश्च वीरः प्रभविष्यासि त्वम् ।
सदाऽऽज्ञया ज्ञानिगुरोश्चल त्वं,
स्या बद्धकक्षा गुरुजक्तिपु त्वम् ॥ ७४६ ॥
सद्युक्तिभिर्मण्डय जैनधर्मं,
श्रेष्ठोऽस्त्ययं मत्प्रियभक्तधर्मः ।
विश्वेषु विस्तारयितुं स्वधर्मं,
नराः स्त्रियः सर्वमपि त्यजन्तु ॥ ७४७ ॥
श्रीजैनधर्मप्रतिपक्षिणो ये,
ते शत्रवः सन्ति ममानुगानाम् ।
धर्म्ये च युद्धं रिपुभि र्विधेयं,
धृत्वा कलास्सर्वविधैः प्रयत्नैः ॥ ७४८ ॥
श्रीजैनधर्मः सुखशान्तिदाता,
यतः स मिथ्याभ्रमवारकोऽपि ।
जैना नरा रक्षत जैनधर्मं,
कालानुसारं प्रविधाय कर्म ॥ ७४९ ॥
विरोधिभिर्युध्यत वा प्रियधर्मं,
श्रीजैनधर्मप्रतिपालनार्थम् ।
सत्तां धनं बुद्धिबलं लभन्तां,
श्रीजैनधर्माय विधत्त सर्वम् ॥ ७५० ॥

स्वजीवनं जैनहिताय याया-
रमकाशते तत्र ममोच्चभक्तिः ।
जैनाय सर्वं ददतां जनानां,
पर्वाणि सर्वे दिवसा भवन्ति । ॥ ७५१ ॥

विधत्त रक्षां शरणागतानां,
नीत्वा मृतौ हर्षमथो कुरुध्वम् ।
न्यायेन लोकेषु विभान्ति भूपा ।
येऽपक्षपातश्च धरन्ति राज्यम् ॥ ७५२ ॥

आज्ञानुसारं मम राज्यकार्य-
प्रचारतः स्यात्सुखराज्यवृद्धिः ।
कुर्यु नृपाश्चेदशुभाभिलाषं,
नश्यन्ति पृथ्वीरससान्तयःस्ताक् ॥ ७५३ ॥

राजा भवेद्गुणतोऽतिहीनः,
क्षीणाःसुतास्तस्य परम्पराभिः ।
स्वजोगतो राज्यमथो करोति,
ज्ञानं विना स्यात्तमसः समूहः ॥ ७५४ ॥

प्रजासुखार्थं हि भवन्ति भूपा-
न च प्रजादुःखयुताऽस्तितेषाम् ।
योऽर्नीतितो दण्डयति स्वलोकाँ-
स्तद्भूपतेर्निश्चित एव पातः ॥ ७५५ ॥

जानन्ति ये पुत्रसमाः प्रजाः स्वा-
नृपाभिमानं न तथा धरन्ति ।
यो वर्तते सम्मतितः प्रजानां,
राजा स कीर्तिं लभते प्रकृष्टाम् ॥ ७५६ ॥

परस्त्रियः पश्यति मातृतुल्याः,
कुर्यान्न कस्याऽप्यतिकुप्य घातम् ।
प्राणान्प्रजार्थं प्रददाति यो वा,
सभूपतिर्मानगुणाँश्च विन्ते ॥ ७५७ ॥

प्रजाजने द्वेष्टि न यः कदाचि-
त्प्रजाजनक्लेशनिवारको यः ।
प्रजाजना न्दाससमा श्च कुर्या-
न्मनस्तु मन्नाम मुदा जपन्यः ॥ ७५८ ॥

न राजभावःसुलभोऽस्ति किञ्चिद्,
गुणान्विना भूमिपु दुर्लभः सः ।
नराः स्त्रियो यस्य निजाऽऽत्मतुल्या
जेता नृपो भूमिपु शोभते सः ॥ ७५९ ॥

सर्वप्रजानां ननु सेवको यः,
सर्वप्रजानां ननु रक्षको यः ।
विश्वप्रजाभ्यः प्रवरं न विद्या-
त्प्रजोन्नतौ प्राणधनादिदाता ॥ ७६० ॥

एवं नृपः स्वीकरणीय इष्टो–
यः स्वीयदोषान्स्वगुणाँश्च वेत्ति ।
गुणान्विना वंशपरम्पराभि–
र्भूपः प्रजानां बहुदुःखदः स्यात् ॥ ७६१ ॥

देशस्य संघस्य भवेन्निपात–
स्तस्माद्गुणाढ्यो नृपतिर्विधेयः ।
अल्पंतुदोषं च महाप्रलाभं,
यो वेत्ति राजा स गुणैः प्रपूर्णः ॥ ७६२ ॥

राज्यं तु तेषां वशमस्ति येषां,
शक्त्येव लभ्या पदवी समग्रा ।
पुरस्सरो योऽस्ति च राज्यभूमे–
र्नानागुणाढ्यश्च महान्नवेयः ॥ ७६३ ॥

परोपकारेषु रता मनुष्या–
नातिक्रमन्त्येव कदापि नीतिम् ।
सर्वप्रजानां न भवेच्च इष्टो–
नाऽसौ नरो भूपपदे निधेयः ॥ ७६४ ॥

नानागुणाढ्यं च कुरु प्रधानं,
सेनापतिं शक्तिगुणाकरं च ।
भक्ता हि मे सन्ति पुरस्सरास्ते,
सन्त्याकराः शौर्यगुणादिकानाम् ॥ ७६५ ॥

राज्ञादयो यत्र भवन्ति चैवं,
कृपा मदीया तु भवेद्धि तत्र ।
अग्रेसरत्वं मम सेवकैस्त-
द्राज्यादिके कर्मणि संविधेयम् ॥ ७६६ ॥

विश्वेषु सर्वत्र हि जैनधर्म-
प्रचारणार्थं सुखदाऽस्ति सेवा ।
गृहस्थभक्ता निजजन्मदेशं,
संरक्षितुं कर्म सदाऽऽचरन्तु ॥ ७६७ ॥

जन्माऽवनीरक्षणतोऽस्ति धर्मः,
प्रपालय त्वं कुरु कर्म योग्यम् ।
गृहस्थजैना निजसर्वशक्तीः,
संरक्ष्य भक्तिं मनसाऽऽचरन्तु ॥ ७६८ ॥

कालाऽनुसारं च भवेद्गृहस्थ-
जैनप्रजाऽऽचारविचाररीतिः ।
बलादितः शत्रुचयं जयन्ति,
स्वर्गो मनः स्यात्परमाऽनुरागैः ॥ ७६९ ॥

जीवन्त एवम्विधजैनवर्गा-
ये सन्त्यशक्ताः सुतरां मृतास्ते ।
सुदर्शने व्यञ्जय सर्वशक्ती-
स्त्वं संयमे पालय लक्ष्यबिन्दुम् ॥ ७७० ॥

आत्माऽस्त्ययं सँय्यमतो हि सिद्ध-
श्चार्हन्पराऽऽत्मा स हि बुद्धदेवः ।
सुदर्शने विद्धि निजावतारं,
सत्संय्यमैराऽऽत्मसुखप्रदं तत् ॥ ७७१ ॥

स्त्रीत्वेन नार्यः सकला विभान्ति,
नराः पुनः सत्पुरुषत्वयोगैः ।
स्त्रीधर्मतः स्त्रीजनसद्गतिः स्या-
त्सम्यग्यतिः सँय्यमतो विभाति ॥ ७७२ ॥

ईदृक्प्रबोधाऽऽचरणेन सर्वे,
क्लेशा विनश्यन्ति सुदर्शने हे ।
त्वं स्वाऽधिकारेण च विद्धि धर्म,
निजाऽधिकारेण विधिं विधातुम् ॥ ७७३ ॥

निजाधिकारैः समुदेति शक्ति-
र्व्यक्तिं तथा विद्धि निजाऽधिकारैः ।
निजाऽधिकारेण विना गतिर्नो,
निजाऽधिकारेण विना न बुद्धिः ॥ ७७४ ॥

निजाधिकारैरतिभिन्नभिन्ना-
ञ्जानीह्यसंख्यान्निह धर्मभेदान् ।
सर्वे सदाचारविचारधर्मा-
गुणक्रिये चाऽप्यधिकारियोगैः ॥ ७७५ ॥

यो दुर्गुणव्यसनवृद्धिनिवारकः स्या–
च्चैनधर्मधरणाऽऽजगदुन्नतिः स्यात् ।
आत्मादिकोन्नतिरहो प्रभवेच्च यस्मा–
द्धर्मः स एक इह तारकजैनधर्मः ॥ ७७६ ॥

देशस्य संघस्य समुन्नतिः स्या–
द्यत्कर्म धर्मोऽस्ति सुशोभते च ।
स्याद्देशकालानुसृतेश्च नीति–
स्तथैव रीत्याऽस्ति च संघरीतिः ॥ ७७७ ॥

कुनीतिदूरीतिविनाशनेन,
धर्मस्य नीतिः प्रभवेच्च शुद्धा ।
विधेहि सत्कर्म च निर्णयः स–
न्विनाऽऽत्मना नास्ति सुखं जडेषु ॥ ७७८ ॥

शुभाऽशुभां बुद्धिमृते कुरुष्वाऽ
स्त्येषा शुभा मुक्तदशाप्रतिज्ञा ।
वर्तस्व साम्येन वसुन्धरायां,
कुरूपकारं शुभकर्मभिस्त्वम् ॥ ७७९ ॥

त्वं धारयाऽऽत्मस्थतमो यथेच्छं,
त्वं सात्त्विके कर्मणि धेहि बुद्धिम् ।
अन्ये जनाश्चेन्न सहायकास्ते
तथापि नो धेहि मनःकषायम् ॥ ७८० ॥

आत्माऽस्त्ययं सँय्यमतो हि सिद्ध-
श्चार्हन्पराऽऽत्मा स हि बुद्धदेवः ।
सुदर्शने विद्धि निजावतारं,
सत्संय्यमैराऽऽत्मसुखप्रदं तत् ॥ ७७१ ॥

स्त्रीत्वेन नार्यः सकला विभान्ति,
नराः पुनः सत्पुरुषत्वयोगैः ।
स्त्रीधर्मतः स्त्रीजनसद्गतिः स्या-
त्सम्यग्यतिः सँय्यमतो विभाति ॥ ७७२ ॥

ईदृक्प्रबोधाऽऽचरणेन सर्वे,
क्लेशा विनश्यन्ति सुदर्शने हे ।
त्वं स्वाऽधिकारेण च विद्धि धर्मं,
निजाऽधिकारेण विधिं विधातुम् ॥ ७७३ ॥

निजाधिकारैः समुदेति शक्ति-
र्व्यक्तिं तथा विद्धि निजाऽधिकारैः ।
निजाऽधिकारेण विना गतिर्नो,
निजाऽधिकारेण विना न बुद्धिः ॥ ७७४ ॥

निजाधिकारैरतिभिन्नभिन्ना-
ञ्जानीह्यसंख्यानिह धर्मभेदान् ।
सर्वे सदाचारविचारधर्मा-
गुणक्रिये चाऽप्यधिकारियोगैः ॥ ७७५ ॥

चित्तं च रक्षाऽऽत्मनि देशतस्त्वं,
वाण्या च सत्यं वद भूमिमध्ये ।
तनुं च रक्षाऽऽत्मनिदेशतस्त्वं,
चास्वादयाऽऽत्मानुभवं रसं त्वम् ॥ ७८६ ॥
शुद्धाऽऽत्मकीभूय कुरूपकारं,
सुदर्शने सत्यसुखं लभस्व ।
सुदर्शना त्वं भगिनी मदीया,
तस्माच्चिदानन्दमवाप्नुहि त्वम् ॥ ७८७ ॥
तवाश्रयेऽहं निजसेवकानां,
शिक्षा प्रदत्ता च महार्हदीक्षा ।
देवाधिदेवेश सदा जय त्वं,
सुरासुरादिप्रतिसेवितस्त्वम् ॥ ७८८ ॥
प्रभो महावीर सदा जय त्वं,
गुणाकरं च कृतवान्प्रबोधम् ।
सार्द्धं मया भक्तजनैश्च सार्द्धं,
अदा हि देव प्रतिबोध मेतम् ॥ ७८९ ॥
वेदा अपि त्वां प्रणमन्ति भक्त्या,
हेविश्वविश्राम सदा जय त्वम् ।
मुक्तिस्तु गानेन भवद्गुणानां,
तवोपरि प्रीतिरियं हि भक्तिः ॥ ७९० ॥

त्वं स्वाश्रयीभूय जगत्सु गच्छ,
स्वमाऽऽत्मनि स्वान्तमहो निधेहि।
जातिः प्रमाणं तु गुणक्रियाभ्यां,
न जन्मना जातिरहो प्रमाणम् ॥ ७८१ ॥
जातिर्भवत्येव गुणक्रियाभ्या-
मीदृग्विधैवाऽस्ति सदा ममाज्ञा।
नचाऽऽत्मनो ज्ञातिरथ स्वजाति-
र्गुणस्य सँस्कारतएव विद्धि ॥ ७८२ ॥
श्रेष्ठः शुभे यद्गुणकर्मणी स्त-
श्चान्योऽस्त्यधस्ताद्धि सतांगुणानाम्।
विद्ध्युत्तमं सद्गुणिनं मनुष्यं,
नीचं तथा दुर्गुणिनं मनुष्यम् ॥ ७८३ ॥
कुर्याच्छुभाचारविचारतो य
स्तामुच्चजातिं खलु निश्चिनु त्वम्।
ज्ञानादितः सन्ति हि जातयस्ता,
स्तस्माद्यतः स्वोत्तमतां लभन्ते ॥ ७८४ ॥
ईदृक् तु मच्छासनमस्ति सत्यं,
जानन्ति तेषां सफलं हि कृत्यम्।
संक्षेपतोऽयं कृतवान्प्रबोधं,
दृष्ट्वाद्विचाराक्कुरु निश्चयम् ॥ ७८५ ॥

वैराग्यसिद्धिस्तवशुद्धरागा-
स्त्यागोऽपि शुद्धस्त्वयि भक्तितः स्यात् ।
सदा जवेत्त्वच्चरणं ममापि,
त्वद्दर्शनाच्छान्तिरथो सुखं स्यात् ॥ ७९१ ॥
साकार ईशोऽसि शरीरयोगे-
र्नरान्भिव्यस्तारयसे च तेन ।
देहं विना स्यान्न परोपकारः,
स्याज्जिह्वया देव शुभोपदेशः ॥ ७९२ ॥
तस्माच्च साकार उपग्रही स्या-
द्वीरप्रभो देव जगच्छरण्य ।
जिह्वात आविर्भवति प्रबोध-
स्तस्माद्धि वह्नेरुपमाऽस्ति तस्याः ॥ ७९३ ॥
द्रव्यश्रुतीनामसि देव कर्ता,
भावश्रुतीनामपि कारकोऽसि ।
नयैरनेकैश्च गभीरबोधं,
ददौ भवान्हे भगवन् कृपालो ॥ ७९४ ॥
पानेन सौख्यं तव वाक्सुधाना-
मनन्तकालीनमपैति दुःखम् ।
प्रादुर्बभूव प्रभुवीरदेवः,
सेवा तवाज्ञासु हि देवदेव ॥ ७९५ ॥

व्रतोत्सवादौ विहिते च भावे;
प्रवर्द्धमाने भविताऽति हर्षः ।
कल्याणदीक्षोत्सवपर्वणां ते;
भविष्यति क्षेममथो विधानात् ॥ ८२१ ॥
दीक्षादिनत्यागिकसंस्मृतौ ते,
जना भविष्यन्ति च वीतरागाः ।
यात्रा च ते कार्तिकपूर्णिमायां,
भक्तैः कृता तेन हि पर्व जातम् ॥ ८२२ ॥
तस्माद्दिनाद्यात्रिकपर्व जातं,
तस्मिन्कृतेऽनन्तसुखप्रदं तत् ।
दिश्युत्तरस्यां मनुजास्त्रियश्च,
महाप्रभुं त्वां सममानयन्त ॥ ८२३ ॥
सुखप्रदं फाल्गुनपूर्णिमायां,
पर्वाऽभवत्तेन गुणाकरस्तत् ।
जज्वाल वह्निः प्रसभं प्रसन्नो–
विभो जगच्छीतनिवारणार्थम् ॥ ८२४ ॥
गास्यन्ति गानं तत एव लोका–
स्त्वद्भक्तिचिह्नैकधिया विभूय ।
देवा महावीरसुनाम चक्रुः,
श्रीमार्गशीर्षस्य च पूर्णिमायाम् ॥ ८२५ ॥

कृष्णाष्टमी याऽस्ति च चैत्रमासे,
सा वर्द्धमानाभिधरम्यपर्व ।
माघस्य कृष्णेतरपंचमी या,
पर्वास्ति यस्यां गतगर्व इन्द्रः ॥ ८२६ ॥
माता निजं दोहदमाशु जिग्ये,
तस्माच्च पर्वाऽस्ति परं पवित्रम् ।
लग्नस्य वारोऽपि महर्द्धिपर्व,
वध्वा वरस्याऽपि सुखाय धाम ॥ ८२७ ॥
ऋतोर्वसन्तस्य च पंचमी या,
सर्वत्र विश्वेषु सुखप्रदा सा ।
शुक्लाश्विने श्रीदशमी तिथि र्या,
पूजा महावीर तवाविरासीत् ॥ ८२८ ॥
त्वन्नामतो भाविजयोत्सवोऽपि,
त्वज्जापतो नश्यति पातकौघः ।
शुक्लाश्विनस्याऽस्ति शुभाष्टमी या,
तस्यां च देवी त्रिशला बभूव ॥ ८२९ ॥
पूजा भविष्यन्ति जगत्सु देव्याः,
पूज्या भविष्यन्ति जगत्सु सत्यः ।
भावीनि भूतानि च यद्व्रतानि,
श्रीमन्निमित्तानि च तानि सन्ति ॥ ८३० ॥

सुखं कृते पर्वमहोत्सवे च,
श्रीजक्तदुःखानि विनाशयेत्सः ।
एकाग्रबुद्ध्या तपसा व्रतेन,
ध्यानं तवाकारि यशोदयाऽपि ॥ ८३१ ॥
आषाढमासस्य वरव्रतानि,
बाला विधास्यन्ति विनोदयुक्ताः ।
प्रभो महावीर विभो दयालो,
पदे पदे मंगलमातनोतु ॥ ८३२ ॥
ऋद्धिं च सिद्धिं च सुखं करोतु,
त्वन्नामतः सिद्धिरहो नितान्तम् ।
त्वन्नामतो भूमितले मनुष्याः
शान्तिं च पुष्टिं च सदा लभन्ते ॥ ८३३ ॥
लक्ष्मीं लभन्ते ध्रुवमत्र ये त्वां,
गायन्ति शृण्वन्ति तथा पठन्ति ।
शान्तिर्भवेत्तुष्टिरथापि पुष्टि-
र्जगत्सु जैनाः सुखिनो भवन्तु ॥ ८३४ ॥

इतिश्री सुदर्शनासुबोधः समाप्तः